

Socialnämnden

Kallelse

Nämnd	Socialnämnden
Datum och tid	2020-09-02, kl.09:00
Plats	Gröna sammanträdesrummet, Socialförvaltningen, Östhammar
Sekreterare	Fitim Kunushevci
Ordförande	Lisa Norén (S)

Ärendelista

1. Fastställande av dagordning	2
2. Redovisning av delegationsbeslut	2
3. Information och anmälningsärenden juli och augusti 2020	3
4. Ekonomisk uppföljning per juni och juli 2020	4
5. Budget- och verksamhetsplanering 2021, flerårsplan 2022-2024	5
6. Uppräkning av ersättning till utförare av hemtjänst, 2021	6
7. Reviderat förfrågningsunderlag för hemtjänst	8
8. Yttrande över motion från Irmeli Belander (L) angående inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud	10
9. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut andra kvartalet 2020	11
10. Uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete för kvartal 2, 2020	12
11. Information till nämnden om upprättande av ny livsmedelspolicy i Östhammars kommun	13
12. Yttrande över remiss: Vuxenutbildningen i Östhammars kommun	14
13. Yttrande över remiss: Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län	16
14. Yttrande till kommunstyrelsen och kommunrevisionen angående granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten	18
15. Nytt dataskyddsombud för Östhammars kommun	20
16. Kurser och konferenser	22
17. Rapporter	23
18. Tillkommande ärenden	23

1. Fastställande av dagordning

Dnr SN-2020-31	Dpl 904
Dnr SN-2020-32	Dpl 904
Dnr SN-2020-33	Dpl 904

2. Redovisning av delegationsbeslut

Förslag till beslut

Redovisning av delegationsbeslut godkännes.

Ärendebeskrivning

Föreligger delegationslistor:

1. Arbetsutskottets protokoll 2020-07-29.
Arbetsutskottets protokoll 2020-08-19.
2. Beslut i vård- och omsorgsärenden 2020-06-01 t.o.m. 2020-07-31.
3. Beslut i individ- och familjeomsorgsärenden 2020-06-01 t.o.m. 2020-07-31.
4. Beslut i övriga ärenden registrerade 2020-06-01 t.o.m. 2020-07-31.

Beslutsunderlag

- Delegationslistor i delegationsmappen
- Handlingar i sekretessmappen

Socialnämnden

Dnr SN-2020-2

Dpl 904

3. Information och anmälningsärenden juli och augusti 2020

Föredragande: Socialförvaltningens ledningsgrupp

Förslag till beslut

Socialnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Ärendet omfattar muntlig information från socialförvaltningens tjänstemän, skriftlig information som nämnden tar del av via sitt digitala arbetsrum och skriftlig information som omfattas av sekretess och som redovisas i pärm.

Ärendets behandling

Muntlig information från socialförvaltningens tjänstemän under arbetsutskottets sammanträde 2020-08-19:

- Lina Edlund är ny socialchef och har påbörjat sin anställning från och med 10 augusti 2020.
- Etapp ett av den nya organisationen för socialförvaltningen har verkställts. Full implementering till sektor Omsorg från och med första januari 2021.
- Dagverksamheten har organiserats om till produktionsdelen för sektor omsorg. Fortfarande oklart kring hur vissa verksamheter inom myndighet och produktion ska omorganiseras.
- Stabilt läge rörande smittspridningen av Sars-Cov-2 och inga nya konstaterade fall sedan 85 dagar tillbaka inom Östhammars kommun

Socialnämnden

Dnr SN-2020-18

Dpl 042

4. Ekonomisk uppföljning per juni och juli 2020

Handling A

Föredragande: Stabschef Torbjörn Nyqvist

Förslag till beslut

Socialnämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Föreligger ekonomisk uppföljning per juni och juli 2020.

Socialnämnden

Dnr SN-2020-88

Dpl 041

5. Budget- och verksamhetsplanering 2021, flerårsplan 2022-2024

Handling B

Föredragande: Socialförvaltningens ledningsgrupp

Förslag till beslut

Socialnämnden fastställer budget och verksamhetsplanering 2021, flerårsplan 2022-2024 och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Socialnämndens internbudget för nästkommande år fastställs årligen. Budgetram och verksamhetsplan ska lämnas in till kommunstyrelsen senast 3 september 2020.

Föreligger förslag till budget- och verksamhetsplanering 2021, flerårsplan 2022-2024.

Beslutsunderlag

- Förslag till budget- och verksamhetsplanering 2021, flerårsplan 2022-2024

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Socialnämnden

Dnr SN-2020-90

Dpl 734

6. Uppräkning av ersättning till utförare av hemtjänst, 2021

Föredragande: Stabschef Torbjörn Nyqvist

Förslag till beslut

Uppräkning av ersättningsnivån till hemtjänstutförare med 5 procent från och med 1 januari 2021.

Bakgrund

Östhammars kommun tillämpar sedan våren 2010 lagen om valfrihet inom hemtjänst. Utförare som uppfyller de krav som ställs i förfrågningsunderlaget kan ansöka om och beviljas att bli utförare av hemtjänst i kommunen. Både kommunens hemtjänst i egen regi och externa utförare ersätts per utförd timme. Ersättningen är differentierad och i den externa ersättningen inkluderas ett tillägg för administrativa kostnader samt en momscompensation på 6 %.

Hemtjänstersättning

Hemtjänstersättning	Område	2017	2018	2019	2020	2021
Egen regi	<i>Tätort</i>	417 kr	427 kr	427 kr	434 kr	456 kr
Egen regi	<i>Glesbygd</i>	447 kr	458 kr	458 kr	466 kr	489 kr
Extern regi	<i>Tätort</i>	457 kr	468 kr	468 kr	476 kr	500 kr
Extern regi	<i>Glesbygd</i>	490 kr	502 kr	502 kr	511 kr	537 kr

Ekonomiskt läge egenregi hemtjänst

Socialförvaltningens egenregi har historiskt gått med ett betydande underskott och man kan konstatera att ersättning som egenregin har fått är för låg i förhållande till de kostnader man haft. Eftersom prognosen 2020 visar på fortsatta underskott är det nödvändigt att ersättningen för hemtjänst i egenregi sätts närmare den faktiska kostnaden för verksamheten. Ersättningen till de privata utförarna bör följa denna förändring för att skapa motsvarande ekonomiska förutsättningar. Med bakgrund av detta föreslås att ersättningen höjs med fem procent för samtliga utförare.

Socialnämnden

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna beräknas utifrån en uppskattad volym för 2021 på cirka 150 000 hemtjänsttimmar för egen regi och 17 000 timmar för extern regi. Detta ger en höjning av utbetalad ersättning på cirka 3,3 mnkr för egen regi ($150\,000 \cdot 445 \cdot 5\%$) och 406 tkr för extern regi ($17\,000 \cdot 478 \cdot 5\%$) där 445 och 478 i beräkningarna är den genomsnittliga ersättningen för egen regi respektive extern regi 2020.

Beslutet skickas till

Stabschef Torbjörn Nyqvist

Verksamhetsområdeschef Johan Steinbrecher

Utredare Oskar Johansson

Aktivt stöd

Dnr SN-2020-91

Dpl 734

7. Reviderat förfrågningsunderlag för hemtjänst

Föredragande: Utredare Oskar Johansson

Förslag till beslut

I ”Förfrågningsunderlag enligt LOV för hemtjänst i Östhammars kommun” ändras punkt 1.5, första stycket, tredje meningen till att ”*Utföraren kan för varje geografiskt område ange det maximala antalet timmar per månad som utföraren kan utföra tjänster*”.

I ”Förfrågningsunderlag enligt LOV för hemtjänst i Östhammars kommun” ändras punkt 1.5, andra stycket, andra meningen till att ”*Utföraren ska vara beredd att utöver kapacitetstaket när så är möjligt ta emot mindre utökningar på samma ort.*”

Ärendebeskrivning

I ”Förfrågningsunderlag enligt LOV för hemtjänst i Östhammars kommun” framgår att utförare av hemtjänst kan ange det maximala antalet timmar per månad som utföraren kan utföra tjänster. Detta innebär att de inte får ta emot fler brukare efter att de uppnått sitt kapacitetstak utan måste invänta att någon insats avslutas. Utföraren är däremot skyldig att utöver kapacitetstaket ta emot mindre utökningar av befintliga insatser när så krävs. Utföraren har möjlighet att ändra sitt kapacitetstak genom att skriftligt anmäla detta till förvaltningen, ändringen träder då i kraft vid första månadsskiftet 30 dagar efter anmälan.

Aktivt stöd som i dagsläget är den enda privata utföraren av hemtjänst i kommunen har inkommit med ett önskemål om att det ska vara möjligt att ha skilda kapacitetstak för olika områden. Detta med anledning av att utföraren har verksamhet på flera områden men har utrymme för att ta emot fler brukare inom Gimo och Alunda men har full kapacitet inom Östhammar, utföraren anser inte att det är praktiskt möjligt att låta personalen åka mellan områdena.

Det bedöms som den problematik som Aktivt stöd upplever kring de nuvarande villkoren är generell och kan hindra privata utförarens möjlighet att bedriva sin verksamhet och således bör undanröjas. Socialnämnden ser inget hinder mot kapacitetstaket delas upp efter område och förändringen bedöms inte ha någon större påverkan på hemtjänsten i egenregion. Förändringen bedöms medföra att villkoren harmoniseras med det som gäller för egenregion, där hemtjänst på respektive ort ansvarar för sitt eget område utan att personalen i någon högre omfattning behöver åka mellan områdena.

Socialnämnden

Text med nuvarande lydelse

1.5 Geografiskt område, kapacitetstak och skyldighet att ta emot uppdrag

Östhammars kommun har indelats i geografiska områden (se bilaga 1). Inom vart och ett av dessa finns möjlighet att ansöka om att teckna avtal som utförare av hemtjänstinsatser.

Utföraren kan ange det maximala antal timmar per månad som utföraren kan utföra tjänster. Om kapacitetstaket är uppnått, ska utföraren meddela detta till biståndsenheten.

*Utföraren ska, inom ramen för det geografiska etableringsområdet och angivet kapacitetstak, ta emot nya uppdrag och har ingen möjlighet att tacka nej till sådana. **Utföraren ska vara beredd att utöver sitt kapacitetstak ta emot mindre utökningar av insatser, om detta skulle behövas för att upprätthålla kontinuiteten för brukaren.***

Om utförare senare vill ändra geografiskt verksamhetsområde eller kapacitetstak kan detta ske genom skriftlig anmälan till socialförvaltningen. Anmälan medför att bilaga till kontrakt ändras. Förändringen träder i kraft vid första månadsskifte 30 dagar efter anmälan.

Om utförarens kapacitetstak eller det geografiska området minskas ska utföraren behålla alla befintliga brukare. Om särskilda skäl föreligger kan kommunen besluta att befintliga brukare ska välja annan utförare.

Beslutsunderlag

Förfrågningsunderlag enligt LOV för hemtjänst i Östhammars kommun

Beslutet skickas till

Utredare Oskar Johansson

Aktivt stöd

Socialnämnden

Dnr SN-2020-82

Dpl 913

8. Yttrande över motion från Irmeli Belander (L) angående inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Handling C

Föredragande: Utredare Oskar Johansson

Förslag till beslut

Förslag till yttrande antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Irmeli Belander (L) har lämnat en motion, daterad 2020-06-03, med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som bevakar intresseområden för äldre och personer med funktionsvariationer.

Motionen inkom 2020-06-18 till socialnämnden.

Föreligger förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Utredare Oskar Johansson

Socialnämnden

Dnr SN-2020-20

Dpl 701

9. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut andra kvartalet 2020

Handling D

Föredragande: Individ- och familjeomsorgschef Yvonne Wahlbeck

Förslag till beslut

Statistikrapporten överlämnas till kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut andra kvartalet 2020.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Socialnämnden

Dnr SN-2020-102

Dpl 701

10. Uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete för kvartal 2, 2020

Handling E

Föredragande: HR-strateg Anneli Jansson-Sumén

Förslag till beslut

Socialnämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Redovisas uppföljning av socialförvaltningens arbetsmiljöarbete till och med andra kvartalet 2020.

Beslutsunderlag

- Statistikrapport av systematiskt arbetsmiljöarbete för kvartal 2, 2020

Beslutet skickas till

HR-strateg Anneli Jansson-Sumén

Socialnämnden

Dnr SN-2020-101

Dpl 810

11. Information till nämnden om upprättande av ny livsmedelspolicy i Östhammars kommun

Handling F

Föredragande: Städ- och Måltidschef Annelie Wallén

Förslag till beslut

Socialnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har beslutat om att upprätta en ny livsmedelspolicy. Syftet med livsmedelspolicyen är att styra inköpen mot större andel svenskproducerade livsmedel samt främja inköp av livsmedel som bidrar till en hållbar utveckling. Livsmedelspolicyen ska säkerställa kraven på livsmedelsleverantörer till kommunen avseende svensk djurskyddsstandard, miljöhänsyn samt livsmedelskvalitet.

Föreligger förslag till ny livsmedelspolicy i Östhammars kommun.

Beslutsunderlag

- Förslag till livsmedelspolicy i Östhammars kommun

Beslutet skickas till

Städ- och Måltidschef Annelie Wallén

Socialnämnden

Dnr SN-2020-83

Dpl 162

12. Yttrande över remiss: Vuxenutbildningen i Östhammars kommun

Handling G

Föredragande: Nämndsekreterare och utredare Fitim Kunushevcı

Förslag till beslut

Socialnämnden har tagit del av underlag, utredning och förslag till beslut i ärendet.

Socialnämnden yttrar sig enligt nedanstående:

Vuxenutbildningen fyller en viktig funktion ur ett utbildnings- och arbetsmarknadsperspektiv. Därutöver anser nämnden att vuxenutbildningens funktion minskar social utsatthet genom att skapa incitament för socialt utsatta individer till ett djupare deltagande i samhället.

Socialnämnden är positivt inställda över den föreslagna ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen och barn- och utbildningsnämnden.

Nämnden framhåller betydelsen av att i beslutsformuleringen förtydliga vem som fastslår mål- och ambitionsnivåer, samt vem som äger det ekonomiska ansvaret från och med 2021.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott remitterade vid sammanträdet 2020-06-02 ärendet till barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden.

Den 2020-03-23 fick Vuxenutbildningen av kommundirektör via barn- och utbildningschef ett uppdrag att inkomma med förslag på:

- Hur styrningen av Vuxenutbildningen skulle kunna ske – inte driften, utan snarare styrning av innehåll och vem som har budget för detta.
- Hur Vuxenutbildningen behöver budgetförstärkas.
- Hur vi framledes jobbar med utbildningar inriktat mot industri och teknik (Vuxenutbildning) oavsett om vi jobbar med yrkesvux eller yrkeshögskola (YH) och vilka ekonomiska följder det får.

I arbetet med utredningen ”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun” (se beslutsunderlag) hämtade utredarna synpunkter från ett flertal aktörer som: Arbetsförmedlingen, Socialförvaltningen, Arbetsmarknadsenheten (AME), Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege, den lokala styrgruppen för yrkeshögskoleutbildning samt enskilda företag.

Socialnämnden

Den sammantagna bilden är att Vuxenutbildningen i grunden fyller en viktig funktion ur ett utbildnings- och arbetsmarknadsperspektiv. I dialogerna framkommer behovet av en fortsatt utveckling av flexibiliteten i utbildningen och att studier, i ännu större utsträckning, ska vara möjliga att kombinera med andra aktiviteter t.ex. arbete. Att erbjuda breda utbildningsmöjligheter ses också som viktigt utifrån möjligheten att skapa individuella lösningar som leder mot arbete och sysselsättning. Fortsatt satsning på yrkesutbildningar och yrkeskurser på gymnasial nivå efterfrågas speciellt inom utpekade bristyrken som exempelvis kockar, barnskötare, vårdpersonal, tekniker, elektriker och svetsare. Viktigt är också att fortsätta satsa på utbildningar inom Yrkeshögskolan och erbjuda utbildningar på en eftergymnasial nivå.

En ökad utbildningsgrad ger i sin tur effekt även samhällspolitiskt och integrationsmässigt. Vuxenutbildningen kan hjälpa människor att ställa om och byta karriär i ett allt föränderligare arbetsliv och hjälpa företagen utifrån deras kompetensbehov som både växer och förändras allt snabbare över tid.

Beslutsunderlag

- Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun (2020-01-15)
- Tjänsteskrivelse 2020-05-25

Ärendets behandling

KSAU 2020-06-02

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Socialnämnden

Dnr SN-2020-84

Dpl 701

13. Yttrande över remiss: Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län

Handling H

Föredragande: Nämndsekreterare och utredare Fitim Kunushevcı

Förslag till beslut

Förslag till yttrande antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Förslaget har arbetats fram i bred dialog under 2019 och 2020, med representanter för kommuner, myndigheter, akademi, näringsliv och det civila samhället.

Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet i Uppsala län. Förslaget till utvecklingsstrategi är tilltänkt att ersätta den befintliga regionala utvecklingsstrategin. Förslaget är dessutom tilltänkt att integreras och fungera som länets gemensamma Agenda 2030-strategi.

Förslaget till regional utvecklingsstrategi bygger vidare på struktur från nuvarande utvecklingsstrategin. Visionen i förslaget förtydligas genom tre strategiska utvecklingsområden:

- En region för alla
- En hållbart växande region
- En nyskapande region.

De tre strategiska utvecklingsområdena är alla inbördes påverkande och beroende av varandra, samtidigt som de ger ingång och struktur för länets utvecklingsarbete. Agenda 2030 ligger som en grund för arbetet och ska fungera som en riktningvisare, samtidigt som det är mot de globala målen och visionen som Uppsala län ska arbeta för att uppnå.

Strategin inleds med en beskrivning av uppdraget, länets läge och nuläge samt påverkande omvärldskrafter, samt hur strategin syftar att integrera Agenda 2030 och de globala målen.

Därefter redogörs för de strategiska utvecklingsområdena med en redogörelse för vad respektive utvecklingsområde strävar efter samt vad området innefattar. Vidare redogörs för områdets långsiktiga utvecklingsmål och den riktning som länets aktörer tillsammans behöver sträva mot, samt de åtaganden som vi gemensamt i samverkan har att hantera för att gå mot

Socialnämnden

det långsiktiga utvecklingsmålet. Slutligen redogörs för de prioriterade målen under programperioden (2021–2024) och vilka steg som ska tas inom dessa, samt kopplade indikatorer.

I det avslutande kapitlet redogörs för förutsättningarna och formerna för ett genomförande av strategin.

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser för socialförvaltningen.

Föreligger förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Förslag till regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Socialnämnden

Dnr SN-2020-86

Dpl 701

14. Yttrande till kommunstyrelsen och kommunrevisionen angående granskning av delaktighet inom LSS- verksamheten

Handling I

Föredragande: Nämndsekreterare och utredare Fitim Kunushevci

Förslag till beslut

Socialnämnden har tagit del av granskning från kommunrevisionen.

Socialnämnden antar yttrande och överlämnar den till kommunstyrelsen och Östhammars kommuns förtroendevalda revisorer.

Socialnämnden uppdrar till förvaltningen att:

- Upprätta rutin och former som säkerställer inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats insatser enligt LSS.
- Utarbeta en handlingsplan och säkerställa att ej verkställda beslut kan verkställas.
- Genomföra en översyn av bostadskön och säkra behovet av bostäder med särskild service enligt 9§ 9 p. LSS

Ärendebeskrivning

Östhammars kommuns förtroendevalda revisorer gav KPMG under början av 2020 i uppdrag att granska funktionsvarierade personers inflytande och självbestämmande över de insatser som de beviljats svarar mot de krav som ställs enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Granskningen utgick från följande punkter:

- Om det existerar upprättade mål av socialnämnden för att garantera inflytande och självbestämmande för personer med funktionsvariationer.
- Om det finns forum som inrättats av socialnämnden med avsikten att föra dialog med intresseorganisationer för att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer.
- Biståndshandläggarnas och verksamhetens rutiner och arbetssätt för att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker eller har beviljats insatser enligt LSS.

Socialnämnden

- Brukarorganisationernas involvering för att säkra möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer

Utredningsmetodiken utgick från textanalyser av dokumentation för området och kvalitativa intervjuer med berörda tjänstemän.

Kommunrevisionens granskning fastslår följande brister i hanteringen inom LSS-verksamheten:

- Socialnämnden har inga formulerade mål för inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer.
- Det finns ingen handlingsplan för hur ej verkställda beslut ska verkställas inom LSS-verksamheten.
- Socialnämnden har inte inrättat några forum med intresseorganisationer som säkerställer inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer.
- Det existerar inga fastställda rutiner och former av för biståndshandläggare i arbetsprocessen för att säkerställa påverkan och inflytande för personer som beviljats en LSS-insats.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande
- Förslag till yttrande

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Östhammars kommuns folkvalda revisorer

Socialnämnden

Dnr SN-2020-81

Dpl 023

15. Nytt dataskyddsbud för Östhammars kommun

Föredragande: Nämndsekreterare och utredare Fitim Kunushevci

Förslag till beslut

Socialnämnden utser Qnister AB som socialnämndens dataskyddsbud.

Nuvarande dataskyddsbudet Johanna Widenberg entledigas från uppdraget.

Ärendebeskrivning

Förvaltningen har genomfört en upphandling av dataskyddsbud, för att möjliggöra en omfördelning av resurser (dnr KS-2020-388). Som nytt dataskyddsbud för Östhammars kommun föreslås Qnister AB. Företag tillhandahåller produkter och tjänster kopplade till dataskyddsförordningen och vann upphandlingen.

Dataskyddsförordningen (GDPR) började gälla den 25 maj 2018. Enligt förordningen ska det finnas ett dataskyddsbud i en organisation av Östhammars kommuns storlek. Alla nämnder under kommunfullmäktige ska utse ett dataskyddsbud. Det är möjligt att utse ett gemensamt dataskyddsbud för samtliga nämnder. Dataskyddsbudet ska övervaka att organisationen följer dataskyddsförordningen, bland annat genom att samla in information om hur organisationen behandlar personuppgifter, kontrollera att bestämmelser och interna styrdokument följs samt informera och ge råd inom organisationen. Dataskyddsbudet är inte ansvarigt för att dataskyddsförordningen följs. Det åligger de personuppgiftsansvariga, det vill säga de olika nämnderna.

Avsnitt 4, artikel 37-39, i dataskyddsförordningen beskriver vilka som ska utnämna ett dataskyddsbud samt vilken ställning och vilka uppgifter ombudet ska ha.

Kommunfullmäktige har delegerat till kommunstyrelsen att utse dataskyddsbud för Östhammars kommun. Kommunstyrelsen och samtliga nämnder ska ha samma dataskyddsbud. Dataskyddsbudet ska anmälas till tillsynsmyndigheten Datainspektionen. Varje nämnd gör en egen anmälan på Datainspektionens hemsida.

Uppdraget som dataskyddsbud i Östhammars kommun innehas för närvarande av Johanna Widenberg. Uppdraget hör organisatoriskt till kommunledningsförvaltningen, enheten Lednings- och verksamhetsstöd. Widenberg är anställd som kommunarkivarie vid samma enhet. I och med att kommunstyrelsen/nämnden utser ett nytt dataskyddsbud entledigas hon från uppdraget som dataskyddsbud.

Socialnämnden

Beslutet skickas till

Qnister AB

Pauliina Lundberg

Johanna Widenberg

Datainspektionen via blankett:

<https://www.datainspektionen.se/globalassets/dokument/blankett-dataskyddsbud.pdf>

Socialnämnden

Dnr SN-2020-14

Dpl 027

16. Kurser och konferenser

Handling J

Föredragande: Nämndsekreterare och utredare Fitim Kunushevci

Förslag till beslut

Socialnämnden deltar på webbsänd halvdagsutbildning om nära vård 2020-09-15.

Ärendebeskrivning

Sveriges kommuner och Regioner bjuder in till en webbsänd heldagsutbildning om nära vård i kommunerna 2020-15-09.

Beslutsunderlag

- Inbjudan

Socialnämnden

Dnr SN-2020-3

Dpl 904

17. Rapporter

18. Tillkommande ärenden

Ekonomisk uppföljning juli 2020

Socialförvaltningen; utfall och prognos juli 2020

Område	Budget	Periodens budget	Utfall juli	Avvikelse	Prognos avvikelse	%	Prognos 2020	Utfall 2019	Utfall 2018	Fg. Prognos
Vård och omsorg	368 705	209 883	229 456	-19 573	-26 000	-7%	394 705	378 976	360 565	-26 000
IFO, exkl ensamkommande	70 132	40 837	38 044	2 793	2 400	3%	67 732	66 532	74 151	2 000
Ensamkommande	0	-25	949	-974	-1 500		1 500	-1 370	12 057	-1 000
Förvaltningsövergripande	68 315	39 798	26 896	12 902	12 500	18%	55 815	52 415	49 366	12 500
Totalt	507 152	290 493	295 345	-4 852	-12 600	-2%	519 752	496 554	496 139	-12 500

Socialförvaltningen; Produktion VoO

Område	Budget	Periodens budget	Utfall juli	Avvikelse	Prognos avvikelse	%	Prognos 2020	Utfall 2019	Utfall 2018	Fg. Prognos
Särskilt boende	111 940	63 208	64 829	-1 622	-4 900	-4%	116 840	111 505	117 298	-4 900
Ordinärt boende	0	-1 281	8 468	-9 749	-11 500		11 500	15 530	23 236	-11 500
Larmenhet och nattpatrull	12 624	7 277	7 368	-91	0	0%	12 624	13 039	11 204	0
Korttidsvård/närvård	20 333	11 471	11 657	-186	-1 100	-5%	21 433	19 716	21 838	-1 100
Boenden LSS	33 788	19 125	19 334	-210	-1 700	-5%	35 488	33 729	32 188	-1 700
Personlig assistans, egen regi	0	-258	519	-777	-1 400		1 400	1 669	1 219	-1 400
HSL	30 596	17 569	17 699	-130	-1 200	-4%	31 796	30 532	31 065	-1 200
Totalt	209 281	117 111	129 875	-12 765	-21 800	-10%	231 081	225 720	238 048	-21 800

Socialförvaltningen; Myndighet VoO

Område	Budget	Periodens budget	Utfall juli	Avvikelse	Prognos avvikelse	%	Prognos 2020	Utfall 2019	Utfall 2018	Fg. Prognos
Myndighetsutövning	8 745	5 063	4 895	168	-400	-5%	9 145	8 458	6 845	-400
Externa boendeplaceringar LSS	9 837	5 738	4 096	1 642	2 900	29%	6 937	7 231	2 041	2 900
Externa boendeplaceringar SoL	3 223	1 880	2 161	-281	500	16%	2 723	3 057	5 314	500
Daglig verksamhet LSS	16 219	9 461	9 964	-503	-2 400	-15%	18 619	18 456	15 880	-2 400
Personlig assistans, 20 första timmar + LSS beslut	14 814	8 642	8 644	-2	-100	-1%	14 914	13 864	12 911	-100
Färdtjänst	4 543	2 650	3 151	-501	700	15%	3 843	4 313	5 612	700
Enheten för förebyggande	11 302	6 580	6 459	120	0	0%	11 302	9 909	7 721	0
Ordinärt boende, volym	64 862	37 836	41 616	-3 780	-8 000	-12%	72 862	64 369	56 010	-8 000
Totalt	133 545	77 850	80 987	-3 137	-6 800	-5%	140 345	129 657	112 331	-6 800

Socialförvaltningen; IFO

Område	Budget	Periodens budget	Utfall juli	Avvikelse	Prognos avvikelse	%	Prognos 2020	Utfall 2019	Utfall 2018	Fg. Prognos
IFO, övergripande	5 005	3 027	1 579	1 447	1 500	30%	3 505	3 027	4 033	2 000
Myndighet BoU	12 767	7 398	5 852	1 546	1 700	13%	11 067	14 784	15 153	1 000
BoU, HVB och stödboende	4 600	2 683	2 568	115	500	11%	4 100	3 116	8 041	1 000
BoU, Familjehem	6 919	4 036	5 197	-1 160	-1 700	-25%	8 619	10 543	11 825	-2 500
BoU, kontaktstöd	3 665	2 138	3 207	-1 070	-1 700	-46%	5 365	6 598	6 851	-1 500
BoU, öppenvård	9 243	5 348	4 856	492	800	9%	8 443	7 729	7 752	1 000
Vuxen, biståndsenheten	13 249	7 704	7 431	273	-200	-2%	13 449	12 147	11 434	-500
Vuxen, missbruk	5 571	3 235	3 207	28	0	0%	5 571	5 122	4 179	0
Vuxen, socialpsykiatri	3 968	2 311	1 512	799	1 000	25%	2 968	3 025	4 139	1 000
Boendestöd	5 145	2 957	2 499	457	500	10%	4 645	4 549	4 400	500
Ensamkommande	0	-25	949	-974	-1 500		1 500	-1 370	12 057	-1 000
Totalt	70 132	40 812	38 993	1 819	900	1%	69 232	65 163	86 208	1 000

Hur påverkar Corona?

Högre kostnader

- Inköpt/beställt material, 8,5 mnkr och det räcker cirka en månad framåt
- Hög sjukfrånvaro/frånvaro, uppskattningsvis 1 mnkr i högre lönekostnad per månad under våren

Stöd från staten

- Statsbidrag till kommun och regioner där man kan ansöka medel om sammanlagt 5 miljarder senast 30 november. Socialstyrelsen prioriterar de kommuner och regioner som bedöms ha högst kostnad förknippat med Corona.
- Staten har beslutat att under april till juli stå för alla kostnader för sjuklöner upp till dag 14

Påverkan på prognos

- Förvaltningen bedömer att kostnader (utöver sjuklöner) kommer uppgå till 10 mnkr för helåret, och att staten kommer kompensera med 5 mnkr
- Ersättning för sjuklöner täcker till stor del vårens högre lönekostnaderna

Nyckeltalsdatabas – Halvår 2 2020 (Socialnämnden)

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)		Beskrivning	Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Antal personer i åldrarna 65 år och äldre som uppgett att de är mycket eller ganska nöjda med hemtjänsten dividerat med samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i ordinärt boende med hemtjänst som besvarat undersökningen av äldres uppfattning. "Vet ej/Ingen åsikt" är exkluderade ur nämnaren. Data fr.o.m. 2012. Mättet ingår i Kommunens kvalitet i korthet (KKiK). Källa: Undersökningen av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden, Socialstyrelsen.				92%	91%
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)		Beskrivning	Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Antal personer i åldrarna 65 år och äldre i särskilt boende som är mycket eller ganska nöjda med sitt särskilda boende dividerat med samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i särskilt boende som besvarat undersökningen av äldres uppfattning. Svartalernativet Ingen åsikt är exkluderat ur nämnaren. Data fr.o.m. 2012. Ingår i i Kommunens kvalitet i korthet (KKiK). Källa: Undersökningen av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden, Socialstyrelsen.				83%	76%
Brukarbedömning barn- och ungdomsvård IFO vårdnadshavare - helhetssyn, andel (%)		Beskrivning	Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Antal vårdnadshavare till personer med kontakt med sociala barn- och ungdomsvården som har svarat Mycket nöjd eller Ganska nöjd på frågan Hur nöjd eller missnöjd är du sammantaget med det stöd du får från socialtjänsten i kommunen? dividerat med samtliga vårdnadshavare till personer med kontakt med sociala barn- och ungdomsvården som har besvarat frågan. Vet inte/ingen åsikt är exkluderade ur nämnaren. Familjerätt				87,5%	100%

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
			ingår inte här. Källa: SKL:s undersökning om brukares uppfattning av kvalitet inom individ- och familjeomsorg.					
Brukarbedömning missbruksvård IFO - helhetssyn, andel (%)			 Beskrivning Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Antal personer med kontakt med missbruksvården som har svarat Mycket nöjd eller Ganska nöjd på frågan Hur nöjd eller missnöjd är du sammantaget med det stöd du får från socialtjänsten i kommunen? dividerat med samtliga personer med kontakt med missbruksvården som har besvarat frågan. Vet inte/ingen åsikt är exkluderade ur nämnaren. Källa: SKL:s undersökning om brukares uppfattning av kvalitet inom individ- och familjeomsorg.				83,33%	80%
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)			 Beskrivning Avvikelse i procent mellan nettokostnad och referenskostnad för individ- och familjeomsorg, kr/inv. Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Referenskostnaden bygger på nettokostnaden för individ- och familjeomsorg i riket, andel arbetslösa utan ersättning, andel lågutbildade 20-40-åringar födda i Sverige, tätortsgrad, andel boende i flerfamiljshus byggda 1965-75 samt andel i befolkningen med ekonomiskt bistånd längre än 6 månader. Uppgifter för ekonomiskt bistånd bygger på föregående års utfall. Därutöver tillkommer del av standardkostnaderna från delmodellerna löner, bebyggelsestruktur och befolkningsutveckling. Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Källa: SKL.				-6,65	20,34
Nettokostnadsavvikelse LSS, (%)			 Beskrivning Avvikelse i procent mellan nettokostnad och referenskostnad för LSS, kr/inv. Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Referenskostnaden bygger på nettokostnader och strukturvariabler för det aktuella året. Referenskostnaden för LSS beräknas med hjälp av antalet verkställda beslut 1/10 föregående år och personalkostnadsindex.				1,63	10,32

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
			Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Källa: SKL.					
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)			Beskrivning Avvikelse i procent mellan nettokostnad och referenskostnad för äldreomsorg, kr/inv. Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Referenskostnaden bygger på nettokostnaden för äldreomsorg i riket, åldersstruktur (andel 65-79 år, 80-89 år och 90+ år i kommunen), civilstånd, ohälsa, andel födda utanför Norden, restider i hemtjänsten samt merkostnader för institutionsboende i glesbygd. Därutöver tillkommer del av standardkostnaderna från delmodellerna löner, bebyggelsestruktur och befolkningsutveckling. Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Källa: SKL.				-0,66	-2,84
Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+			Beskrivning Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och landsting avseende vård och omsorg enligt SoL/HSL, dividerad med antalet invånare 80+ i kommunen den 31/12. Källa: SCB Räkenskapsammandraget.				236 493,55	233 745,55
Framskrivning, förväntat antal invånare 65-79 år om 5 år			Beskrivning Förväntat antal invånare 65-79 år om 5 år. För att göra framskrivningen används antal levande födda barn, avlidna, inflyttade och utflyttade som registrerats under året. Med hjälp av denna information skattas fruktsamhet, mortalitet, antal infl				4 673,03	4 653,75
Framskrivning, förväntat antal invånare 80+ om 5 år			Beskrivning Förväntat antal invånare 80+ om 5 år. För att göra framskrivningen används antal levande födda barn, avlidna, inflyttade och utflyttade som registrerats under året. Med hjälp av denna information skattas fruktsamhet, mortalitet, antal inflyttar				1 963,52	1 768,72
Invånare 65-79 år, antal			Beskrivning Antal invånare 65-79 år den 31/12. Källa: SCB.				4 511	4 449

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
Invånare 80+, antal			Beskrivning Antal invånare 80+ den 31/12. Källa: SCB.				1 550	1 462
Invånare 65+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)			Beskrivning Antal personer 65+ år med hemtjänst i ordinärt boende, dividerat med antal invånare 65+ år den 31/12. Uppgifter om antal personer med beviljad hemtjänst är ett månadssnitt av antal personer från socialstyrelsens statistikdatabas, minst 10 månader ska vara inrapporterat. Ersätter, dock ej jämförbart med, tidigare nyckeltalet med Kolada-id N21890. Avser samtlig regi. Källa: SCB och Socialstyrelsen.				11,7%	
Invånare 65+ i särskilda boendeformer, andel (%)			Beskrivning Antal personer 65+ som bodde permanent i särskilda boendeformer enl SoL, dividerat med antal invånare 65+ den 31/12 multiplicerat med 100. Fr.o.m. 2013 så avser antal personer i särskilt boende ett månadssnitt av antal brukare (från Socialstyrelsens individstatistik) under året. 2007-2012 hämtas antalet brukare från Socialstyrelsens individstatistik 1/10. T.o.m. 2006 från Socialstyrelsens mängdstatistik. Avser samtlig regi. Källa: Socialstyrelsen och SCB.				4,89%	4,16%
Medelålder för äldre i särskilt boende, år			Beskrivning Medelålder för äldre i särskilt boende, år. Ett snitt av årets månader. Källa: Socialstyrelsens individstatistik.				85,7	85,8
Medianvårdtid i särskilt boende äldreomsorg, antal dagar			Beskrivning Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Mediantid för vistelse i särskilt boende för personer 65+ beräknat vid flytt/dödsfall, antal dagar. Källa: Palliativa registret.				738	548,5
Ålder vid inflyttning till särskilt boende, median			Beskrivning Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Måttet beskriver medianålder för de personer som flyttar in till särskilt boende. Källa: Socialstyrelsens register över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning.					87

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
IFO BoU - utredningstid > 4 månader			<p>Beskrivning Antalet utredningar BoU med en utredningstid längre än 4 månader. Anges vid kvartalet slut. Motsvarar det som anges i kvartalsrapporten</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystemet Combine. Data matas in av controller alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	21			4	33
IFO BoU - Antal placeringar + fördelning per typ			<p>Beskrivning Antal placeringar per kvartal. Motsvarar kvartalsrapport. I grafen framkommer även fördelning per typ av placering (familjehem, konsulentstödda familjehem samt HVB/ Stödboende)</p> <p>Mätmetod Egen mätning. Data matas in av controller stab alt verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	23			25	34
IFO BoU - Snittkostnad per vård dygn			<p>Beskrivning Snittkostnaden per vård dygn och placering. Motsvarar kvartalsrapport. I grafen framkommer även fördelning per typ av placering (familjehem, konsulentstödda familjehem samt HVB/ Stödboende)</p> <p>Mätmetod Egen mätning. Data matas in av controller alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	8 346			9 302	7 837
IFO Ensamkommande BoU - antal placeringar			<p>Beskrivning Antal placeringar vid kvartalets slut. Anges vid kvartalet slut. Motsvarar det som anges i kvartalsrapporten</p> <p>Mätmetod Egen mätning. Data matas in av controller alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	9			16	28
IFO Ensamkommande BoU - Snittkostnad vård dygn			<p>Beskrivning Snittkostnaden per vård dygn och placering. Motsvarar kvartalsrapport. I grafen framkommer även fördelning per typ av placering (familjehem, konsulentstödda familjehem samt HVB/</p>	9 427			4 984	5 479

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
	Stödboende)		konsulentstödda familjehem, och därav minskar kostnaden från 2125 kr föregående kvarta till 1350 kr för detta kvartal. Under kvartalet har vi en placering på HVB jämfört med förra kvartalet då denna siffra var 0. Därav ökningen av snittkostnad per vård dygn.					
	Mätmetod Egen mätning. Data matas in av controller alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå							
IFO Vuxen - Antal placeringar	Beskrivning Antal placeringar vid kvartalets slut. Anges vid kvartalet slut. Motsvarar det som anges i kvartalsrapporten. I grafen framkommer även fördelning per typ av placering (Institutionsvård/ Missbruk, Institutionsvård/ psykiatri, Familjehem) Mätmetod Egen mätning. Data matas in av controller stab alt verksamhetsutvecklare på nämndnivå.		Under kvartalet har 4 personer varit placerade på institutionsvård missbruk. Missbruksvården satsar på öppenvård och att öppenvården tillämpas i första hand. Öppenvård erbjuds i form av 12-stepsprogram, återfallsprevention och individuella samtal. Antalet placeringar inom socialpsykiatri ligger på samma nivå som föregående kvartal. Totalt antal placerade 6st	6			7	7
IFO Vuxen - Snittkostnad per dygn för placeringar	Beskrivning Snittkostnad per dygn för placeringar. Anges vid kvartalet slut. Motsvarar det som anges i kvartalsrapporten. I grafen framkommer även fördelning per typ av placering (Institutionsvård/ Missbruk, Institutionsvård/ psykiatri, Familjehem) Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.		Minskar något från föregående kvartal. Ökar med 5% från kvartal 2 2019	3 663			3 092	3 349
IFO Vuxen - Antal hushåll med ekonomiskt bistånd	Beskrivning Antal hushåll med ekonomiskt bistånd. Motsvarar kvartalsrapport. Mätmetod Egen mätning. Data matas in av controller alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.		Antal hushåll med ekonomiskt bistånd ökar från föregående kvartal med 13 hushåll, men minskat jämfört med kvartal 2 2019	111			98	110
IFO Vuxen - Snitt ekonomiskt bistånd per hushåll	Beskrivning Snitt utbetalt ekonomiskt bistånd per hushåll under kvartalet. Motsvarar kvartalsrapport. Mätmetod		Snittkostnad per hushåll minskar jämfört med föregående kvartal. Detta bero på att antal hushåll har	16 216			16 520	15 964

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
			ökat.					
Boendestöd - Antal med boendestöd SoL-beslut			<p>Beskrivning Antal personer med beslut om boendestöd SoL-beslut.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	62			62	
SoL - Antal unika brukare med beslut om SoL-insats			<p>Beskrivning Här anges antal unika brukare (oavsett ålder) som har beslut om SoL-insats. I grafen även uppdelat i åldersgrupper under 65 år, 65-79 år samt 80+.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	1 086			1 097	
VoO - Trygghetslarm antal personer (alla åldrar)			<p>Beskrivning Här redovisas alla personer som har beviljad insats trygghetslarm, oavsett ålder. I grafen även uppdelat per åldersgrupper under 65 år, 65-79 år samt ålder 80+.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Officiella statistiken, framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	664			663	
VoO HTJ - Antal PERSONER i ordinärt boende med hemtjänstbeslut			<p>Beskrivning Antal personer som har beslut om hemtjänst i ordinärt boende. Hemtjänst definieras som biståndsbeslutad service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad. I begreppet hemtjänst ingår service, personlig omvårdnad, avlösning av anhörigvårdare samt ledsagning. Till hemtjänsten är det vanligt att ett antal timmar per månad beviljas som nivå för beslutet.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis.</p>	781			778	

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
			Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.					
VoO HTJ - Antal unika brukare HTJ (SoL) timbeslut			<p>Beskrivning Här anges antalet brukare (SoL) som har beslut på HTJ-insatser med timmar. I grafen framgår även fördelning i åldersgrupperna under 65 år, 65-79 år samt 80 +.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	Minskning med 4st från juni 2019	424		441	
VoO HTJ - BEVILJAD TID (timmar) åldersindelad			<p>Beskrivning Här anges antal timmar för beviljade insatser (SoL), dvs HSL ingår EJ. I grafen framgår även uppdelning i åldersgrupper under 65 år, 65-79 år samt 80+.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	Andelen äldre i kommunen ökar vilket bidrar till att fler är i behov utav hemtjänst	14 447		13 256	
VoO HTJ - Genomsnittligt antal beviljade HTJ-timmar per brukare			<p>Beskrivning Här redovisas genomsnittligt antal beviljade HTJ-timmar per brukare och månad för timregistrerade hemtjänsttagare i ordinärt boende. Inne i grafen finns åldersuppdelning.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in på nämndnivå av controller stab alt. verksamhetsutvecklare.</p>	Genomsnittet ökar med 4h från juni 2019 och ligger i juni månad på 34h vilket . Sett över hela år 2019 mellan 29 till 33 timmar.	34		30	
VoO HTJ - BEVILJAD TID (timmar) ortsindelad			<p>Beskrivning Anges i timmar månadsvis. Motsvarar det som finns i officiella statistiken. Inkluderar EJ HSL-tid. Inne i grafen finns respektive utförare angiven.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen</p>		13 448		13 256	

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
			från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.					
VoO HTJ - UTFÖRD TID (timmar) totalt plus per ort			<p>Beskrivning Anges i timmar månadsvis och inkluderar personlig omvårdnad, service, ledsagarservice, avlösarservice samt delegerad-HSL.</p> <p>Mätmetod Från rapport i Phoniro Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	13 495			13 794	
VoO HTJ - MATdistribution antal personer			<p>Beskrivning Antal personer med beslut om matdistribution. I grafen finns även redovisning uppdelat per utförare egen regi & Samhall.</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	112			120	
VoO HTJ - INKÖP antal personer			<p>Beskrivning Antal personer med beslut om inköp (utförare Samhall).</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	118			105	
VoO HTJ - Tvätt (antal personer)			<p>Beskrivning Antal personer som har beslut om tvätt (utförare Samhall).</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på</p>	191			187	

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
	nämndnivå.							
VoO HTJ - Städ (antal personer)	Beskrivning Antal personer som har beslut om städ (månadsvis) (utförare Samhall). Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.			202			207	
VoO HTJ -Nattillsyn antal personer	Beskrivning Antal personer som har insatsen nattillsyn. Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.			59			59	
VoO SÄBO - Antal personer med särskilt boende	Beskrivning Antal boende på säbo enligt officiella statistiken. I grafen uppdelat per boende. Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.			220			225	
VoO SÄBO - Beläggningsgrad (%) särskilt boende	Beskrivning baserat på antal boende på säbo enligt officiella statistiken. I grafen uppdelat per boende. Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.		Beläggningsgraden på särskilt boende är fortsatt hög. Ligger på en jämn nivå under året, och även under 2019.	96%			95,3%	
VoO SÄBO - Väntetid särskilt boende	Beskrivning Anges i dagar kvartalsvis. Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Motsvarar data som angetts i kvartalsrapport. Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på		Väntetiden till särskilt boende ökar med 10 dagar från föregående kvartal. Ökar med 3 dagar jämfört med kvartal 2 2019. En förklaring till	25			15	17

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
	nämndnivå.		den förhållandevis höga siffran är att ett beslut om särskilt boende inte har kunnat verkställas som det var tänkt på grund utav Covid-19.					
VoO Servicelght - Antal personer med servicelägenhet			<p>Beskrivning Antalet enligt officiella statistiken. Inne i grafen finns åldersuppdelning under 65 år, 65-79 år samt ålder 80+.</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	92			92	
VoO Korttidsenhet - antal personer			<p>Beskrivning Antal unika individer som varit på Korttidsenheten under månaden. Inne i grafen framgår även åldersfördelning</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	14			23	
VoO Dagverksamhet - antal personer			<p>Beskrivning Antal personer med beslut om dagverksamhet. I grafen framkommer även uppdelat i åldersgrupper</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	14			14	
VoO - Kontaktperson SoL (antal personer)			<p>Beskrivning Antal personer som har beslut om kontaktperson. I grafen framkommer även åldersindelad</p> <p>Mätmetod Mäts månadsvis. Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Antalsstatistik SoL enligt officiell statistik". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	27			27	

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
VoO LSS - Beläggningsgrad boende per kvartal			<p>Beskrivning Här anges antalet beslut om LSS-boende vid kvartalets slut. Motsvarar kvartalsrapport.</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data läggs in av controller stab alt verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	124			121	123
VoO LSS - Antal med daglig verksamhet			<p>Beskrivning Antalet beslut om daglig verksamhet per kvartal. Motsvarar kvartalsrapport.</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data matas in av controller stab alt verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	108			109	104
VoO LSS - Beslut om personlig assistans			<p>Beskrivning Här anges beslut om personlig assistans. I grafen finns även antalet timmar inlagt.</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data matas in på nämndnivå av controller stab alt verksamhetsutvecklare.</p>	14			10	7
VoO LSS - Personlig assistans SFB			<p>Beskrivning Antalet personer med personlig assistans SFB. Motsvarar kvartalsrapport.</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data läggs in på nämndnivå av controller stab alt verksamhetsutvecklare.</p>	20			20	21
VoO BISTÅND SoL - Antal fattade beslut SoL			<p>Beskrivning Här anges antal fattade beslut enligt SoL. Här ingår även typ av beslut (beviljade, avslag och avslut 11.1)</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Biståndsenheten individ" Data matas in av controller stab alt verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	166			117	
VoO BISTÅND LSS - Antal fattade beslut LSS			<p>Beskrivning Här anges antal fattade beslut enligt LSS. Här ingår även typ av beslut (beviljade, avslag och avslut 11.1)</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Biståndsenheten LSS individ"</p>	17			13	

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga	Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
			Data matas in på nämndnivå av controller stab alt. verksamhetsutvecklare .					
VoO LSS - Antal brukare med LSS-beslut			<p>Beskrivning Här anges antal brukare per månad som har beviljade insatser med verkställighet enligt LSS.</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Biståndsenheten LSS individ" Data matas in på nämndnivå av controller stab alt. Verksamhetsutvecklare.</p>				95	
VoO LSS - Antal brukare (LSS) timbeslut			<p>Beskrivning Här anges antalet brukare (LSS) som har beslut på insatser med timmar.</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Biståndsenheten LSS individ". Data matas in på nämndnivå av controller stab alt. Verksamhetsutvecklare.</p>				18	
VoO LSS - Boendestöd LSS (antal personer & timmar)			<p>Beskrivning Antal personer med beslut om boendestöd. I grafen framkommer även antalet timmar.</p> <p>Mätmetod Egen mätning framtagen från verksamhetssystem Combine. Underlag hämtat från Excel "Biståndsenheten individ". Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>				20	
VoO Färdtjänst - Antal beslut			<p>Beskrivning Antal beslut samt uppdelning på typ</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	39			56	34
VoO Riksfärdtjänst - Antal beslut			<p>Beskrivning Antal beslut samt uppdelning beviljade och avslag</p> <p>Mätmetod Egen mätning från verksamhetssystem. Data matas in av controller stab alt. verksamhetsutvecklare på nämndnivå.</p>	9			9	6
Antal färdtjänst innehavare			<p>Beskrivning Antal färdtjänst innehavare</p> <p>Mätmetod Egen mätning från</p>	827			821	

Nyckeltal	Enhet	Ansvariga Analys	Utfall 2020	Utfall kvinna 2020	Utfall man 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
		verksamhetsystem. Data matas in av controller stab.					

Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

En av huvudpunkterna i Liberalernas valplan 2018 handlade om inrättande av en från socialförvaltningen fristående tjänst som äldre/brukarombud i kommunen. Vi har genom åren efter samtal med brukarorganisationer och enskilda individer sett ett stort behov av en sådan tjänst. I dessa tider med smittspridning inom äldreomsorg i stort sett hela landet finner vi behovet akut. Det ska vara en tjänst som bevakar de äldres respektive personers med funktionsvarianter intressen i ett generellt mer allmänt perspektiv, en tjänst som genom kontakter med förvaltning, enskilda personer, brukarorganisationer och frivilligorganisationer ser över utvecklingspotential för att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna. Tjänsten ska ligga under kommunstyrelsen. Innehavaren ska ha tystnadsplikt men inte handlägga enskilda individärenden utan ska genom sitt arbete skaffa sig en allmän bild av förutsättningarna för att leva ett gott liv hela livet i Östhammars kommun.

Yrkande

Liberalerna yrkar att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning.

Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Österbybruk den 3 juni 2020

För Liberalerna i Östhammar

Irmeli Bellanderhitt

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Kommunstyrelsen

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Belander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Uppgiften att tillvarata den enskildes intressen hanteras genom möjligheten för den enskilde att i enlighet med myndigheternas serviceskyldighet få hjälp att tillvarata sina rättigheter. Som myndighet ska socialförvaltningen garantera att kontakterna blir smidiga och enkla. Denna hjälp ges idag främst av Östhammar Direkt, dit enskilda alltid kan vända sig för att få svar på frågor eller vägledning i vart de ska vända sig.

Den dialog som efterfrågas med brukarorganisationer och intresseföreningar förekommer redan idag inom förvaltningens verksamhet och representanter för ledningen träffar återkommande representanter för dessa organisationer.

Uppdraget att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna åligger ytterst socialnämnden och hur detta kan åstadkommas är subjektivt. Det som anses vara bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna får därför bestämmas politiskt och här har politiken en viktig uppgift i att väga dessa intressen mot andra intressen som också faller inom nämndens ansvarsområden. Att driva på hur frågor prioriteras bör därför främst åligga politiken. Uppdraget att se över utvecklingspotentialen åligger socialchefen. Att som externt ombud driva utvecklingsfrågor kan vara svårt om frågan ska hanteras ur ett helhetsperspektiv som beaktar politisk inriktning, budget och regelverk. Det är också ur ett ansvarsutkrävande perspektiv problematiskt att ge formell befogenhet till ombudet och avsaknad av detta riskerar det att göra ombudets möjligheter att driva förändring begränsade.

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Den föreslagna uppgiften att skapa sig en bild av förutsättningarna att leva i Östhammars kommun görs årligen i form av data som verksamheten och brukare rapporterar till Socialstyrelsen. Dessa data sammanställs i form av Öppna jämförelser och presenteras på hemsidan Kolada.se. Allmänheten kan där ta del av resultaten och jämföra dessa med andra kommuner. Resultaten av jämförelserna ger därutöver Östhammars kommun möjlighet att följa upp, analysera och utveckla förutsättningarna för äldre och personer med funktionsvariationer att leva i Östhammars kommun

Socialnämnden bedömer att målgruppernas behov redan är tillgodosedda genom nuvarande organisation och föreslår kommunstyrelsen att avslå motionen.

Förslag

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialnämnden, Kvartal 2 2020

Innehållsförteckning

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
---	---

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialförvaltningens förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta att överlämna redovisningen till fullmäktige

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

LSS Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2018-07-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad		Man
2019-04-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Bor i egen lgh med boendestöd, kontaktperson, ledsagarservice samt daglig verksamhet.	Man
2019-05-22	9.4§ Kontaktperson	Tackat nej till erbjuden kontaktperson 2019-09-10		Kvinna
2019-05-31	9.4§ Kontaktperson	Tackat nej till erbjuden kontaktperson 2019-09-10		Kvinna
2019-06-18	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad		Kvinna
2019-06-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad		Man
2019-07-03	9.9§ Bostad för vuxna	Förhandsbesked		Kvinna
2019-07-03	9.10§ Daglig verksamhet	Förhandsbesked		Kvinna
2019-08-30	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad		Man
2019-09-13	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare		Kvinna
2019-09-24	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare		Man
Avbrott 2019-09-23	9.4§ Kontaktperson	Brukaren är inte intresserad av att ha kontaktperson.	Beslutet avslutas 2020-05-31	Kvinna

2019-10-23	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare		Man
2019-11-11	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Verkställd 2020-06-15	Kvinna
2020-02-11	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad		Kvinna
2020-03-24	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Har beslut på korttidsvistelse samt ledsagarservice	Kvinna

SoL Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2019-12-12	Permanent bostad (ÄO)	Resursbrist, saknar ledig bostad	Är verkställd 2020-05-11 på extern plats	Man
2019-12-13	Permanent bostad (ÄO)	Resursbrist, saknar ledig bostad	Verkställd 2020-05-07	Kvinna
2020-01-22	Permanent bostad (ÄO)	Tackat nej till erbjuden plats 2020-05-27. Önskar plats på specifikt boende		Kvinna
2020-02-12	Korttidsplats	Korttidsenheten har varit stängd pga covid-19		Kvinna
2020-02-20	Permanent bostad (ÄO)	Tackat nej till erbjuden plats 2020-05-28. Önskar plats på specifikt boende		Kvinna
2020-03-18	Permanent bostad (ÄO)	Tackat nej till erbjuden plats 2020-06-03. Önskar plats på specifikt boende		Kvinna

2019-07-17	Annat bistånd- Trappan i Uppsala (IFO)	Insatsen kan inte verkställas pga att Resursen inte finns tillgänglig. Insatsen kommer enligt utföraren kunna verkställas under hösten 2020		Man
2019-10-01	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare	Behovet av insatsen upphör. Beslutet avslutas 2020-04-01	Man
2019-10-01	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare	Behovet av insatsen upphör. Beslutet avslutas 2020-04-01	Kvinna
2019-10-21	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare	Behovet tillgodoses av andra insatser. Beslutet avslutas 2020-06-03	Kvinna
2019-11-27	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare		Man
2019-11-29	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare		Man
2020-01-13	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare		Man
2020-01-13	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare		Man

Q2 2020

Org_Förvaltning: Socialförvaltningen

	TOTAL SJUKFRÄNVARO					KVINNORS SJUKFRÄNVARO					MÄN SJUKFRÄNVARO				
	Sjukfr timmar	Ord arbetstid	Sjukfr %	Sjukfr from dag 60, timmar	Sjukfr from dag 60, %	Sjukfr timmar	Ord arbetstid	Sjukfr %	Sjukfr from dag 60, timmar	Sjukfr from dag 60, %	Sjukfr timmar	Ord arbetstid	Sjukfr %	Sjukfr from dag 60, timmar	Sjukfr from dag 60, %
Vård och omsorgsutveckling	14	2 069	0,67	0	0,00	0	1 551	0,00	0	0,00	14	517	2,69	0	0,00
Org_Enhet: Socialförvaltningen chefer	103	4 484	2,31	0	0,00	103	2 415	4,28	0	0,00	0	2 069	0,00	0	0,00
Summa Org_Verksamhet:	117	6 552	1,79	0	0,00	103	3 967	2,61	0	0,00	14	2 586	0,54	0	0,00
Org_Verksamhet: Hemvård															
Hemvård chefer	82	8 357	0,98	0	0,00	82	7 840	1,04	0	0,00	0	517	0,00	0	0,00
Org_Enhet: Boende LSS LASS															
Aborren ungdomsboende	475	5 659	8,39	0	0,00	390	4 209	9,27	0	0,00	84	1 450	5,82	0	0,00
Boda gruppbostad	693	4 944	14,02	69	10,02	527	2 664	19,76	0	0,00	166	2 280	7,30	69	41,74
Bojen	290	4 759	6,09	219	75,62	290	4 632	6,26	219	75,62	0	127	0,00	0	0,00
Dannemoravägen Gruppbostad	236	4 462	5,29	0	0,00	173	3 124	5,53	0	0,00	63	1 338	4,73	0	0,00
Edsvägens gruppbostad	825	6 426	12,84	258	31,23	590	5 256	11,22	258	43,70	236	1 170	20,12	0	0,00
Klackskärgatan gruppbostad	70	4 190	1,67	0	0,00	70	3 706	1,89	0	0,00	0	484	0,00	0	0,00
Repslagargatan servicebostad	186	2 749	6,78	0	0,00	154	2 332	6,61	0	0,00	32	417	7,69	0	0,00
Rådhuset gruppbostad	873	5 405	16,16	541	62,01	813	4 599	17,68	541	66,59	60	806	7,45	0	0,00
Summa Org_Enhet: Boende LSS LASS	3 648	38 594	9,45	1 088	29,82	3 007	30 523	9,85	1 018	33,87	642	8 071	7,95	69	10,82
Org_Enhet: Hemtjänst															
Hemtjänst Alunda	1 439	10 330	13,93	333	23,15	1 381	8 329	16,58	333	24,11	57	2 001	2,87	0	0,00
Hemtjänst Gimo	1 330	10 111	13,16	99	7,44	945	7 343	12,87	46	4,92	385	2 767	13,92	53	13,64
Hemtjänst Öregrund	1 519	17 484	8,69	602	39,66	1 469	14 153	10,38	602	41,00	50	3 330	1,49	0	0,00
Hemtjänst Österbybruk	2 725	14 983	18,18	1 020	37,42	2 460	12 537	19,63	1 020	41,44	264	2 446	10,80	0	0,00
Hemtjänst Östhammar	2 720	20 846	13,05	829	30,47	2 542	17 545	14,49	829	32,59	177	3 300	5,38	0	0,00
Summa Org_Enhet: Hemtjänst	9 732	73 753	13,20	2 883	29,62	8 798	59 908	14,69	2 830	32,17	934	13 846	6,75	53	5,63
Org_Enhet: Korttidsenheten	1 924	9 300	20,69	719	37,34	1 802	8 769	20,55	719	39,86	122	530	22,99	0	0,00
Org_Enhet: Nattpatrullen	879	7 920	11,10	370	42,13	879	7 726	11,38	370	42,13	0	195	0,00	0	0,00
Org_Enhet: Närvårdsenheten	3 542	15 495	22,86	334	9,42	3 542	15 495	22,86	334	9,42	0	0	0,00	0	0,00
Org_Enhet: Rehab och Mar	288	6 300	4,58	0	0,00	288	5 782	4,98	0	0,00	0	517	0,00	0	0,00
Org_Enhet: SSK västra															
SSK Alunda	17	1 878	0,91	0	0,00	17	1 878	0,91	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
SSK Gimo	192	1 242	15,45	0	0,00	192	1 242	15,45	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
SSK Österbybruk	292	2 340	12,48	250	85,59	292	2 340	12,48	250	85,59	0	0	0,00	0	0,00
Summa Org_Enhet: SSK västra	501	5 459	9,18	250	49,91	501	5 459	9,18	250	49,91	0	0	0,00	0	0,00
Org_Enhet: SSK Östra															
SSK Öregrund	0	1 484	0,00	0	0,00	0	1 484	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
SSK Östhammar	180	3 656	4,93	0	0,00	180	3 656	4,93	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
Summa Org_Enhet: SSK Östra	180	5 139	3,51	0	0,00	180	5 139	3,51	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
Org_Enhet: Säbo Östhammar															
Dagverksamhet	0	414	0,00	0	0,00	0	414	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
Nere	1 982	16 966	11,68	725	36,60	1 805	13 342	13,53	725	40,19	177	3 625	4,88	0	0,00
Uppe	2 766	17 483	15,82	1 379	49,87	2 639	15 680	16,83	1 291	48,91	127	1 803	7,05	89	69,87
Summa Org_Enhet: Säbo Östhammar	4 748	34 863	13,62	2 105	44,33	4 444	29 436	15,10	2 016	45,37	304	5 427	5,60	89	29,22
Summa Org_Verksamhet: Hemvård	25 525	205 180	12,44	7 748	30,36	23 523	176 077	13,36	7 537	32,04	2 002	29 103	6,88	211	10,53
Org_Verksamhet: Individ och familj															
Stab	119	4 214	2,83	0	0,00	119	3 697	3,23	0	0,00	0	517	0,00	0	0,00
Org_Enhet: Boendestöd															
Boendestöd	279	3 620	7,69	0	0,00	279	3 620	7,69	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
Solbacken boendestöd	52	1 377	3,79	0	0,00	52	1 377	3,79	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
Summa Org_Enhet: Boendestöd	331	4 997	6,62	0	0,00	331	4 997	6,62	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00

Org_Enhet: Enhet barn och unga

Barn och unga myndighet	910	7 071	12,87	456	50,15	846	5 846	14,48	456	53,93	64	1 225	5,20	0	0,00
Barn och unga uppdragstagare	56	1 008	5,52	0	0,00	56	1 008	5,52	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00
Barn och unga öppenvård	1 053	8 343	12,62	688	65,31	1 026	6 959	14,74	688	67,03	27	1 384	1,96	0	0,00
Summa Org_Enhet: Enhet barn och unga	2 019	16 422	12,29	1 144	56,68	1 928	13 813	13,96	1 144	59,34	91	2 609	3,48	0	0,00

Org_Enhet: Vuxen	1 121	8 695	12,89	0	0,00	1 073	8 164	13,14	0	0,00	48	532	8,98	0	0,00
------------------	-------	-------	--------------	---	------	-------	-------	-------	---	------	----	-----	------	---	------

Summa Org_Verksamhet: Individ och familj	3 589	34 327	10,46	1 144	31,87	3 451	30 670	11,25	1 144	33,15	139	3 658	3,79	0	0,00
---	--------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------	--------------	--------------	--------------	------------	--------------	-------------	----------	-------------

Org_Verksamhet: Myndighet

Bistånd och hjälpmedel	132	2 373	5,57	132	100,00	0	2 197	0,00	0	0,00	132	176	75,00	132	100,00
Myndighet Kontaktpersoner	1 342	9 029	14,87	847	63,10	1 257	8 859	14,19	762	60,60	85	170	50,00	85	100,00
Summa Org_Verksamhet: Myndighet	1 475	11 402	12,93	979	66,41	1 257	11 055	11,37	762	60,60	217	347	62,71	217	100,00

Org_Verksamhet: Socialförvaltningen stab	0	4 167	0,00	0	0,00	0	2 461	0,00	0	0,00	0	1 707	0,00	0	0,00
--	---	-------	-------------	---	------	---	-------	------	---	------	---	-------	------	---	------

Org_Verksamhet: Särskilt boende Lass Lss

Personliga assistenter	1 327	24 478	5,42	369	27,82	1 290	21 069	6,12	369	28,62	37	3 409	1,09	0	0,00
------------------------	-------	--------	-------------	-----	-------	-------	--------	------	-----	-------	----	-------	------	---	------

Org_Enhet: Säbo Alunda	2 420	23 429	10,33	361	14,91	2 243	22 112	10,14	361	16,08	176	1 316	13,40	0	0,00
Summa Org_Enhet: Säbo Alunda	2 420	23 429	10,33	361	14,91	2 243	22 112	10,14	361	16,08	176	1 316	13,40	0	0,00
Org_Enhet: Säbo Gimo	1 856	20 274	9,15	671	36,15	1 856	19 912	9,32	671	36,15	0	362	0,00	0	0,00
Summa Org_Enhet: Säbo Gimo	1 856	20 274	9,15	671	36,15	1 856	19 912	9,32	671	36,15	0	362	0,00	0	0,00
Org_Enhet: Säbo Öregrund	1 141	10 386	10,98	307	26,94	1 141	9 952	11,46	307	26,94	0	434	0,00	0	0,00
Summa Org_Enhet: Säbo Öregrund	1 141	10 386	10,98	307	26,94	1 141	9 952	11,46	307	26,94	0	434	0,00	0	0,00

Org_Enhet: Säbo Österbybruk															
Parkvägen 9	2 495	22 876	10,91	924	37,01	2 380	20 322	11,71	924	38,80	115	2 554	4,49	0	0,00
Parkvägen11	271	2 884	9,38	128	47,29	211	1 969	10,72	128	60,63	60	915	6,51	0	0,00
Summa Org_Enhet: Säbo Österbybruk	2 766	25 760	10,74	1 052	38,02	2 591	22 291	11,63	1 052	40,58	174	3 469	5,02	0	0,00

Summa Org_Verksamhet: Särskilt boende Las:	9 509	104 326	9,11	2 760	29,02	9 121	95 337	9,57	2 760	30,26	388	8 990	4,31	0	0,00
---	--------------	----------------	-------------	--------------	--------------	--------------	---------------	-------------	--------------	--------------	------------	--------------	-------------	----------	-------------

Summa Org Förvaltning: Socialförvaltning	40 215	365 955	10,99	12 631	31,41	37 455	319 566	11,72	12 203	32,58	2 759	46 389	5,95	428	15,52
---	---------------	----------------	--------------	---------------	--------------	---------------	----------------	--------------	---------------	--------------	--------------	---------------	-------------	------------	--------------

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun

Bakgrund

Kommunal vuxenutbildningen är del av det svenska utbildningsväsendet som regleras via Skollagen (2010:800) samt Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Sedan 2012 finns även en separat läroplan. Vuxenutbildning och livslångt lärande är prioriterade frågor för flera internationella organisationer och nätverk bland annat OECD, EU och FN. Det livslånga lärandet återfinns även i Agenda 2030 och där mål 4: att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Komvux består av två skolformer, kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvox). Komvux bedrivs på grundläggande och gymnasial nivå och i svenska för invandrare (sfi). Särvox bedrivs på grundläggande och gymnasial nivå. I Östhammars kommun använder vi namnet Vuxenutbildningen för verksamheten.

En betydande del inom komvux på grundläggande nivå, i svenska för invandrare och inom särvox på grundläggande nivå är en rättighet för den enskilde. Från och med 2017 finns även en rätt till behörighetsgivande kurser på gymnasial nivå inom komvux.

Komvux har idag, nationellt, fler elever än gymnasieskolan. Komvux har annan funktion och annan form av styrning jämfört med grund- och gymnasieskolan och en annan målgrupp. Komvux ska erbjuda en flexibel utbildning anpassad efter individens behov. Utbildningen byggs upp av kurser, där en deltagare kan läsa alltifrån en enstaka kurs till motsvarande en hel gymnasieutbildning.

Kommunen kan välja att driva verksamheten i egen regi eller att lägga ut utbildningen på entreprenad. Vissa kurser ger Vuxenutbildningen i Östhammars kommun på plats och vissa kurser ges på distans och köps genom Nordens Tekniker Institut (NTI) och Kompetensutvecklings Institutet (KUI). Det är relativt vanligt med distansstudier inom Komvux. Andelen som studerar på distans har nationellt ökat kraftigt under den senaste tioårsperioden, från några enstaka procent till drygt 27 procent 2018. Under läsåret 2018/19 lästes 45 % av vuxenutbildningens kurser på distans. Kommunen ansvarar för att följa upp elever som läser distansutbildningar.

Antalet elever på sfi, grundläggande och gymnasial nivå i har ökat 2018 i Östhammars kommun jämfört med året innan. Totalt var det 500 elever inom Vuxenutbildningen år 2018, inklusive sfi och särvox, jämfört med 450 elever år 2017, inklusive sfi och särvox (se även bilaga 1). Nedanstående statistik gäller för år 2018 i Östhammars kommun.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Komvux exkl. sfi Variabler	Östhammar [0382] 2018
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) från annan kommun	10,2
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i annan kommuns Komvux	16,9
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i grundläggande vuxenutbildning	15,7
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i gymnasial vuxenutbildning	84,3
Elever, andel (%) korttidsutbildade	20,8
Elever, andel (%) kvinnor	67,7
Elever, andel (%) som är födda utomlands	34,2
Elever, antal i huvudmannens skolor	313
Elever, folkbokförda i kommunen	338
Elever, heltidsstuderande, antal i huvudmannens skolor	141
Kursdeltagare i huvudmannens skolor, andel (%) hos annan anordnare	45,7
Kursdeltagare i huvudmannens skolor, totalt antal	1040¹
Kurser per elev	3,3
Kursutbud, antal olika kurser i huvudmannens skolor	142
Komvux sfi, Variabler	Östhammar [0382] 2018
Kursdeltagare, andel (%) i annan utbildningsanordnare	.
Kursdeltagare, andel (%) i folkhögskola som utbildningsanordnare	.
Kursdeltagare, andel (%) i kommun som utbildningsanordnare	100
Kursdeltagare, andel (%) i studieförbund som utbildningsanordnare	.
Kursdeltagare, andel (%) på 1A	11
Kursdeltagare, andel (%) på 1B	12
Kursdeltagare, andel (%) på 2B	19
Kursdeltagare, andel (%) på 2C	17
Kursdeltagare, andel (%) på 3C	22
Kursdeltagare, andel (%) på 3D	..
Kursdeltagare, andel (%) som är kvinnor	55
Kursdeltagare, andel (%) som är män	45
Kursdeltagare, antal i kommunen	187

Källa: Skolverket, SIRIS. En och samma elev kan läsa både på grundläggande nivå, gymnasialnivå och sfi, varför raderna inte summerar till det totala antalet elever

¹ En elev räknas som deltagare flera gånger om han/hon har deltagit i mer än en kurs under läsåret.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Utredningsuppdrag: Vuxenutbildningen i Östhammars kommun utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv

Vuxenutbildningens verksamhetsledning fick i september 2019 av Barn- och utbildningschefen ett uppdrag att utreda vilket behov det finns av vuxenutbildningen i kommunen utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.

I arbetet med utredningen har utredarna inhämtat synpunkter från ett flertal aktörer. För att få ett större underlag till vilka behov kommunens invånare och företag anser att Vuxenutbildningen kan bidra med i ett långsiktigt perspektiv har information inhämtas från Arbetsförmedlingen, Socialförvaltningen, Arbetsmarknadsenheten, Teknik-college, Vård- och omsorgscollege, den lokala styrgruppen för yrkeshögskoleutbildning (YH-utbildning) och enskilda företag.

Utredarna har även undersökt vilka utbildningar som regionen ser behov av genom de prognoser som Arbetsförmedlingen och SCB presenterar och vilka utbildningar som kommuninvånarna efterfrågar (genom de ansökningar som görs till Vuxenutbildningen och de kontakter som tas med Studie- och yrkesvägledare). Vi har även använt underlag på nationell nivå i form av SOU-utredningar, inspel från Sveriges kommuner och regioner (SKR), remissvar från Arbetsförmedlingen m.m.

Utredarna har deltagit i konferensen *Skolinspektionens dag 2019* som hade fokus på vuxenutbildning och gymnasieskolans organisation och styrning; hur undervisning och vägledning samverkar för att främja skolans viktiga roll i samhället – i en framtid med nya krav där gymnasium, vuxenutbildning och studievägledning spelar en central roll för att möta framtidens kompetensbehov.

Vuxenutbildningen har även deltagit i regionala dialoger inom ReSam (Regionens kommuner i samverkan). Dialogerna är bland annat till för att följa upp utvecklingen av vuxenutbildningen i regionen och sprida aktuell information om kommunernas vuxenutbildning. I de regionala dialogerna deltog ansvariga chefer, kommunala och privata anordnare, regional aktör, lokal arbetsförmedling samt Teknik College. Dialoger har även förts med andra verksamhetschefer för Vuxenutbildningar i regionen. I de regionala dialogerna diskuterades bland annat kommuners arbete med individer med kort utbildning och gynnsamma insatser för målgruppen.

Den sammantagna bilden är att Vuxenutbildningen i grunden fyller en viktig funktion ur ett utbildningsperspektiv. I dialogerna framkommer behovet av en fortsatt utveckling av flexibiliteten i utbildningen och att studier, i ännu större utsträckning, ska vara möjliga att kombinera med andra aktiviteter t. ex. arbete. Att erbjuda breda utbildningsmöjligheter ses också som viktigt utifrån möjligheten att skapa individuella lösningar som leder mot arbete och sysselsättning. Fortsatt satsning på yrkesutbildningar och yrkeskurser på gymnasial nivå efterfrågas, speciellt inom utpekade bristyrken som exempelvis kockar, barnskötare, vårdpersonal, tekniker, elektriker och svets. Viktigt är också att fortsatt satsa på utbildningar inom Yrkeshögskolan och erbjuda utbildningar på en eftergymnasial nivå.

En ökad utbildningsgrad ger i sin tur effekt även samhällspolitiskt och integrationsmässigt. Vuxenutbildningen kan hjälpa människor att ställa om och byta karriär i ett allt föränderligare

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

arbetsliv och hjälpa företagen utifrån deras kompetensbehov som både växer och förändras allt snabbare över tid.

Arbetsförmedlingen

I remissyttrandet till komvuxutredningen: *En andra och annan chans – ett Komvux i tiden* anser Arbetsförmedlingen bland annat att det är centralt för Arbetsförmedlingens uppdrag att Komvux fungerar väl och att det är viktigt att vuxenutbildningens betydelse för arbetslivets kompetensförsörjning förstärks. Andelen arbetslösa som saknar gymnasieutbildning bland de arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen har ökat de senaste åren. Arbetsförmedlingen ser det som nödvändigt att stärka vuxenutbildningens förutsättningar för att möta de förändrade och växande individuella behoven hos inskrivna personer på Arbetsförmedlingen och långsiktigt även en förutsättning för att klara kompetensförsörjningen. Arbetsförmedlingen ser att kommuner i dag har olika förutsättningar att tillgodose individens och arbetsmarknadens behov, vilket är problematiskt för Arbetsförmedlingens nationella uppdrag att matcha till jobb genom utbildning.²

Arbetsförmedlingen i Östhammars kommun hänvisar i förfrågan angående vilka behov de ser av Vuxenutbildningen framöver till den prognosredovisning som de under slutet av januari 2020 kommer att presentera för ReSam. Resultatet av prognosarbetet används som ett planeringsunderlag för vuxenutbildning och yrkesutbildning. Arbetsförmedlingen hänvisar fram till ny prognos kommer till tidigare prognos, *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Uppsala län Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020*. Arbetsförmedlingen tror att det inte kommer att bli några större förändringar i den nya prognosen.

Sveriges kommuner och regioner (SKR)

SKR presenterade i slutet av september 2019 att regeringen i budgetpropositionen för 2020 har presenterat flera förslag för att ge vuxenutbildningen bättre förutsättningar. Budgetpropositionen för 2020 innehåller flera förslag till förändringar:

- Sänkt krav på medfinansiering. Ändrat krav för kommunernas medfinansiering inom statsbidragssatsningen på regionalt yrkesvux.
- Bättre planeringsförutsättningar. Längre planeringshorisont för statsbidraget genom att kunna planera även för kommande år.
- Högre ersättning för kombinationsutbildningar. Höjd ersättningsnivå för utbildningsplatser som söks i kombination med sfi.
- Studiestartsstödet blir kvar. Studiestartsstödet är en del av studiemedelssystemet som finns för att rekrytera personer med stora utbildningsbehov.

Trender och prognoser

I rapporten *Trender och prognoser 2017* presenterar SCB både dagens arbetsmarknad och

² SOU 2018:71. *Komvuxutredningen: En andra och annan chans – ett Komvux i tiden*.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

framtidsutsikterna för 59 olika utbildningsgrupper. Syftet med beräkningarna är att lyfta fram de obalanser mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft som kan komma att uppstå givet det utbildningssystem och de utbildningsmönster man kan se idag. Både tillgång och efterfrågan på arbetskraft beräknas växa kraftigt fram till 2035. Efterfrågan på personer med examen från en eftergymnasial utbildning beräknas öka mest. För eftergymnasialt utbildade utan fullständig högskoleutbildning tyder prognosen på ett växande överskott på sikt. Samtidigt väntas ett överskott på personer med en högskoleförberedande gymnasial utbildning. Efterfrågan på personer med högst grundskoleutbildning beräknas minska kraftigt under prognosperioden samtidigt som tillgången väntas ligga kvar på ungefär dagens nivå. Detta leder till ett växande överskott av personer med högst grundskoleutbildning.

Prognosen, som sträcker sig till 2035, visar att tillgången på arbetskraft med yrkesinriktad gymnasial utbildning inte kommer att kunna möta den framtida efterfrågan inom flera utbildningsområden. Det finns risk för brist på bland annat utbildade inom bygg, industri och fordon. Det finns även risk för brist på utbildade inom vård och omsorg samt restaurang och livsmedel. Samtidigt som bristen på gymnasialt yrkesutbildade riskerar att förvärras visar SCB:s prognos också att tillgången på arbetskraft med en lärarutbildning inom gymnasieskolans yrkesämnen inte väntas kunna svara mot den framtida efterfrågan.³

Vuxenutbildningens statliga uppdrag

Vuxenutbildningen ska förmedla kunskaper och stödja eleverna så att de kan arbeta och verka i samhället. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier. Vuxenutbildningen ska förmedla sådana kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna. Vuxenutbildningen fyller även en funktion för individer i sysselsättning som vill omskola sig, efter fritt val av utbildning och utbildningsinriktning.

Vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Det innebär att elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån hans behov och förutsättningar.⁴

Vuxenutbildningen har krav på sig att vara flexibel och individanpassad och till skillnad mot gymnasieskolan har vuxenutbildningen även krav på kontinuerlig utbildning med utbildningsstarter under året. Det förekommer därför en betydande del distansundervisning. Elevgruppen

³ SCB 2017. *Trender och Prognoser 2017*. SCB 2018. *Brist på gymnasialt yrkesutbildade även om 20 år*. Publicerad: 2018-03-05

⁴ Lvux12. Läroplan för vuxenutbildningen: reviderad 2017.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

inom kommunal vuxenutbildning är heterogen och eleverna har väldigt olika förutsättningar och behov, åldern varierar från unga till äldre med olika erfarenheter från tidigare utbildning och arbetsliv. Målgruppen i Östhammars kommun har, liksom i riket, förändrats de senaste åren med en högre andel elever som inte har svenska som modersmål, elever som i många fall har flera skolmisslyckanden bakom sig eller som på andra sätt har behov av en anpassad vuxenutbildning.

Även elevernas syfte och mål med studierna varierar och det förekommer att elever har behov av att kombinera sina studier med utbildning inom andra skolformer eller med arbete. För att utbildningen ska kunna möta denna mångfald och heterogena grupp har flexibilitet och individanpassning länge varit kärnvärden inom vuxenutbildningen.

Vuxenutbildning i Östhammars kommun

Förutom ovanstående statliga uppdrag inom kommunal vuxenutbildning som består av komvux och särsvux där komvux inkluderar sfi, grundläggande kurser samt gymnasiala kurser och särsvux inkluderar grundläggande- och gymnasiala kurser har Östhammars kommuns Vuxenutbildning även uppdrag att driva YH-utbildning och ett KVV-labb, genomföra samhällsorientering för nyanlända och genomföra uppdragsutbildningar inom exempelvis Vård och omsorg.

Organisation

Vuxenutbildningen leds av verksamhetschef och rektor. Rektor ansvarar för vuxenutbildningens verksamheter och är chef för dess personal. Till rektors hjälp finns också en administrativ chef och två utbildningsledare, en Studie- och yrkesvägledare samt en administratör.

Vägen in till studier på vuxenutbildningen går via den studie- och yrkesvägledande funktionen. Vuxenutbildningen i Östhammars kommun har tillgång till en heltid SYV som har sitt kontor centralt beläget i verksamheten. SYV förmedlar på regelbunden basis information från Arbetsförmedlingen och Arbetsmarknadsenheten.

Vuxenutbildningen utgör i grunden ett arbetslag/personalstab som inkluderar all personal, både undervisande som administrativ. Personalstyrkan kan sedan delas upp efter yrkesutövning och vidare delas i två grupper, undervisande i grund- och gymnasieämnen samt undervisande inom sfi. In och ur dessa två undergrupper rör sig administrativ personal och pedagoger.

Personal

Av de pedagoger som undervisar i grundläggande teoretiska kurser och/eller gymnasiala teoretiska kurser är samtliga legitimerade. För pedagoger som arbetar som yrkeslärare finns ett undantag från legitimation. Inom sfi har 89 % av lärarna en pedagogisk högskoleexamen.

Förutsättningar

Vuxenutbildningen inrymmer sig på Bruksgymnasiet och delar lokaler, utrustning och personal. Gällande klassrum så är alla utrustade med projektor och ljud. Det finns ett bemannat välutrustat skolbibliotek som vuxenutbildningen delar med gymnasiet. Alla lokaler är lokaliserade i ett

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

plan utan ett behov av att växla mellan våningar. Ett klassrum är extra anpassat för att kunna ta emot elever i rullstol och i den lokalen är borden höj- och sänkbara.

Vuxenutbildningen använder sig av en lärplattform i kommunikationen och undervisningen: It's Learning. Pedagogerna använder digitala såväl som analoga läromedel och för elever finns lånedatorer att tillgå. I de allmänna lokalerna finns ett antal stationära datorer utplacerade. Till detta finns också 42 stycken laptop att låna i undervisningen som sker på plats. Ytterligare digital teknik inköptes under 2018 i form av 25 iPads, även dessa är ämnade att användas i undervisningen på plats. Inläsningstjänst är ett exempel på program som ämnar stödja elever i behov av att få texter upplästa. Pedagogerna utarbetar alternativa undervisningsformer och eget material för att tillrättalägga undervisningen utifrån elevens behov.

Sfi

Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i det svenska språket. Utbildningen är organiserad i form av tre studievägar om vardera två kurser (1A och 1B, 2B och 2C, 3C och 3D). Sammantaget finns fyra kurser, A–D. Även om en elev kan avsluta sfi efter respektive studieväg och kurs är intentionen att alla elever ska ges möjlighet att studera till och med kurs D. För elever på studieväg 2 och 3 introducerar vuxenutbildningen i kommunen svenska språket i en intro-grupp under två-tre veckor. Detta upplägg ger eleverna en förförståelse och underlättar inträdet i undervisningen. Idag har vi en (1) A-grupp som består av elever med kort eller ingen skolbakgrund. Vidare har vi två B-grupper. En (1) av grupperna är 1B med elever som har kort tidigare skolbakgrund, detta är också andra steget i studieväg 1. Den andra B-gruppen är för elever på studieväg 2 och 3 där eleverna har undervisning motsvarande grundskola eller mer med sig från sitt hemland. Efter våra två B-grupper har vi sedan två C-grupper, varav en (1) är andra steget i studieväg två och den andra, 3C, är första kursen i studieväg tre som sedan avslutas med 3D. På D-nivå har vi således endast en (1) grupp.

Tidigare år, exempelvis 2015, varierande utbildningsbakgrunden mer bland kommunens nyanlända och fler var högutbildade och kunde snabbt gå igenom sfi-utbildningen för att sedan fortsätta på grundläggande och gymnasial nivå. Fler än i dag ägde en god studievana och kunde kombinerade distansstudier med arbete, bland annat i Uppsala. För elever med kortare studiebakgrund är distansstudier ofta en svår utbildningsväg och flertalet blir kvar på plats inom sfi under en längre tid.

Utifrån dialog med Arbetsmarknadsenheten ser kommunen ut att under 2020 ta emot fler nyanlända individer utifrån kategorin vidarebosättningar (kvotflyktingar). Dessa människor befinner sig ofta i ett flyktingläger och väljs ut av UNCHCR. För Vuxenutbildningen är detta ny elevkategori.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Samhällsorientering

Samhällsorientering⁵ är en viktig insats för att på ett strukturerat och systematiskt sätt ge nyanlända information om och möjlighet att diskutera hur det är att flytta till och leva i Sverige.

Samhällsorienteringen finansieras genom schablonersättningen för mottagandet av nyanlända. Från och med 1 januari 2020 höjs schablonen med 3 500 kronor från 142 600 till 146 100 kronor per mottagen nyanländ under 65 år. Højningen görs för att nyanlända ska erbjudas en samhällsorientering som omfattar minst 100 timmar istället för nuvarande minst 60 timmar. Utökningen av samhällsorienteringen träder i kraft den 1 februari 2020.

Vuxenutbildningen har både elever som läser samhällsorientering på plats i Gimo genom att en samhällskommunikatör reser ut från Uppsala och undervisar i våra lokaler och elever som läser samhällsorientering på plats i Uppsala. Samhällsorienteringen ska ges i ett så tidigt skede som möjligt och därför måste den ges på ett språk som eleven behärskar (ofta modersmål). Det är svårt för mindre kommuner som Östhammar att hålla sig med egna kommunikatörer, bl. a. utifrån personalkostnaden som detta medför och därav finns behov att köpa denna tjänst. Kostnaden per idag är:

- Elevavgift 5,500 SEK per deltagare, exkl. moms för utbildning som genomförs i Uppsala.
- Utbildningskostnad 99,000 SEK, exkl. moms för utbildning på plats i köparens kommun. Kostnaden baseras på 18 elever och gäller oavsett om eleverna är fler eller färre.

Grundläggande nivå

Kurser på grundläggande nivå erbjuds idag på plats utifrån ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik. Övriga kurser på plats har Vuxenutbildningen, per idag, inte möjlighet att erbjuda och eleverna hänvisas då till att läsa via distans. Vuxenutbildningen har dock via en regional samverkan med länets kommuner möjlighet att köpa in grundläggande kurs som klassrumsundervisning. Till största del sker detta i samarbete med Uppsala kommun och eleven läser då på plats i Uppsala. Under läsåret 2018/19 lästes 114 kurser på plats i Gimo och ytterligare 40 kurser lästes på distans.

Det är hemkommunen som ansvarar för att de individer som vill och har rätt att delta i komvux på grundläggande nivå också får göra det. Kommunen ska utöver detta arbeta aktivt för att nå ut till de personer i kommunen som har rätt att gå utbildningen och motivera dem att delta. Om man har rätt att delta i komvux på grundläggande nivå har man också rätt att delta i sådan

⁵ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

utbildning i en annan kommun än sin hemkommun om utbildningen finns där.⁶

Gymnasial nivå

Kurser på gymnasial nivå erbjuds idag på plats utifrån ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik, kemi och historia. I samarbete med gymnasiet kan även ytterligare kurser erbjudas. För de elever som önskar läsa kurser på distans har vuxenutbildningen avtal med NTI och KUI. Under läsåret 2018/19 lästes 309 kurser på plats i Gimo och ytterligare 423 kurser lästes på distans.

Det är hemkommunen som ansvarar för att de individer som vill och har rätt att delta i komvux på gymnasial nivå också får göra det. Kommunen ska utöver detta arbeta aktivt för att nå ut till de personer i kommunen som har rätt att gå utbildningen och motivera dem att delta. Om man har rätt att delta i komvux på gymnasial nivå har man också rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun om utbildningen finns där.⁷

Särskild utbildning för vuxna

Särskild utbildning för vuxna är en skolform inom vuxenutbildningen som riktar sig till personer som är 20 år eller äldre med en utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada. På Vuxenutbildningen i Östhammars kommun benämns Särsvux som Lärsvux. Särskild utbildning för vuxna erbjuds på grundläggande och gymnasial nivå och ska motsvara den utbildning som ges i grundsärskolan respektive gymnasiesärskolan.

En central målsättning för särskild utbildning för vuxna är att den ska vara individanpassad och flexibel. Målet som anges i skollagen är att utgångspunkten för utbildningen ska vara anpassad till den enskilda elevens behov och förutsättningar.

Enligt skollagen ska varje kommuninvånare som är bosatt i landet rätt att delta i grundläggande särsvux om den saknar kunskaper som utbildningen avser att ge, samt har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Kommunen ska aktivt verka för att nå och för att motivera dem att delta i utbildningen. Vidare framkommer att kommuninvånare som enligt ovanstående har rätt till utbildningen och önskar delta i den, även får det. Kommunen ska även erbjuda gymnasial särsvux som motsvarar behov och efterfrågan. Vuxenutbildningen ska informera om möjligheterna till gymnasial särsvux och verka för att vuxna som uppfyller lagkraven deltar i sådan utbildning.⁸

En elev som läser särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå kan söka in vid folkhögskolan där kurserna anpassas till elevernas förmåga. En elev som läser särskild utbildning

⁶ Skollag (2010:800). 20 kap.

⁷ Ibid. 20 kap.

⁸ Skollag (2010:800) 21 kap.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

för vuxna kan läsa vidare på komvux. Eleverna erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Regionalt yrkesvux

Regionalt yrkesvux är regional samverkan mellan minst tre kommuner för planering och genomförande av yrkesinriktad vuxenutbildning inom komvux och särvux på gymnasial nivå. Östhammars kommun samverkar här med Uppsala, Tierp, Håbo, Heby, Knivsta och Enköping (se utförligare förklaring nedan).

Syftet är att öka utbudet av utbildningar för den enskilda individen och att arbetsmarknadens behov i de samverkande kommunerna tillgodoses. Utbildningen ska därför planeras under medverkan av arbetsgivare, organisationer och branscher som finns företrädade i de samverkande kommunerna. Även Arbetsförmedlingen och den aktör som har ett regionalt utvecklingsansvar i länet eller länen ska medverka i planeringen av utbudet av utbildningarna.

Kommunala huvudmän i samverkan kan söka statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Det finns tre statsbidrag att söka för yrkesutbildning inom komvux och särvux på gymnasial nivå: Yrkesvux, Lärlingsvux och Yrkesförarutbildning.

Inom yrkesvux utbildar Vuxenutbildningen i Östhammar idag på plats undersköterskor, vårdbiträden, elevassistenter, barnskötare och kockar. Övriga yrkesvuxutbildningar köper vuxenutbildningen in från externa utbildningsanordnare (NTI och KUI), samt genom att köpa platser i andra kommuner.

Teknikcollege

Vuxenutbildningens YH-utbildning är certifierad av Teknikcollege och verksamheten deltar både på lokal och på regional nivå. Genom Teknikcollegecertifiering ges utbildningen en kvalitetsstämpel och borgar för god utbildningskvalitet.

Vård- och omsorgcollege

Vuxenutbildningens undersköterske- samt vårdbiträdesutbildningar är certifierade av Vård- och omsorgcollege och verksamheten deltar både på lokal och på regional nivå. Genom Vård- och omsorgcollegecertifiering ges utbildningen en kvalitetsstämpel och borgar för god utbildningskvalitet.

Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium

Målet med KVV-labbet är att regionen ska kunna erbjuda utbildningsanordnare och företag ett professionellt modernt labb som ska kunna ge en praktisk och pedagogisk systemförståelse och grundkunskap inom fram för allt området Kraft, Värme- och Ventilation. Projektgruppen (med representanter från Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), Forsmarks kraftgrupp AB (FKA), Sandvik Coromant AB, Teknikcollege Uppland och Vattenfall Värme) ansåg att det i första hand skulle byggas upp ett labb för inriktningen Kraft och Värme samt Styr- och Reglerteknik vilket har skett. Enligt nämndbeslut åtog sig Östhammars kommun och där BUN huvudmannskapet för satsningen. Vuxenutbildningen fick det operativa ansvaret. Labbet invigdes hösten 2016.

I dokument "Underlag för införande av ett Kraft-, Värme- och Ventilationslabb (KVV-labb) i Östhammars kommun" från 2015, framgår att beräkningarna utgår från en driftbudget på 840

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

tkr. Representanter från projektgruppen tog fram underlaget. Risken att labbet inte hyrs ut som planerat, att intäkterna blir lägre än beräknat såg BUN som en hanterbar risk.⁹

Driftbudget	tkr
Intäkt labbhyra (420 tim/år, 2000 kr/tim)	840
Lokalhyra	-210
Personal (drift och underhåll)	-300
Öv kostnader (service labb m.m.)	-200
Kapitalkostnader	-130

Sedan starten 2016 har labbet hyrts ut i mindre utsträckning än beräknat trots marknadsföring och direktkontakt med de företag och utbildningsanordnare som ställde sig positiva till uppbyggnaden av labbet. Bland annat har det framförts att prisnivån är för hög. Detta har justerats utifrån undersökning vad liknande utbildningar kostar och de faktiska kostnaderna. Ett nytt avtal med FKA är framtaget där priserna är justerade. KVV-labbet används i dag bland annat i YH-utbildning Processtekniker och för gymnasieskolans El- och energiprogram med inriktning automation.

Yrkeshögskola – Processtekniker

Det finns idag en brist på arbetskraft med kvalificerad yrkeskompetens vilket utgör hinder för företag, och därmed Sverige, att växa och skapa fler arbetstillfällen. Regeringen satsar därför på fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan. Förslaget syftar till en bättre kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden. Det ger fler människor möjlighet att vidareutbilda sig inom ett yrke eller omskola sig till ett nytt yrke.

Östhammars kommun med Vuxenutbildningen som ansvarig huvudman ansökte i augusti 2017 om att få starta en YH-utbildning Processtekniker. Utbildningen ska bidra till arbetskraft lokalt och i regionen i stort. Utbildningen är väl förankrad i styrgruppen som består av representanter från näringslivet i kommunen som Sandvik Coromant AB, FKA, SKB och Österby gjuteri (Österby gjuteri valde att avsluta sin medverkan utifrån att utbildningen inte sågs passa tjänster i deras verksamhet). Regionala aktörer är Holmen Paper, Uppsala Värme och Fresenius Kabi (Fresenius Kabi valde att avsluta sin medverkan utifrån att man inte ansåg sig få tillbaka motsvarande nedlagd arbetsprestation i form av nyanställningar från utbildningen).

Den del av utbildningen som Vuxenutbildningen tillsammans med Gimo Utbildning AB (GUAB), bedriver på plats, uppskattas idag vara ca 80 % (285 poäng av 350 poäng). De kurser

⁹ Barn- och utbildningskontoret. Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb). 2015-08-21

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

som inte kan bedrivas av Vuxenutbildningen eller GUAB tillhandahållas genom andra privata aktörer som Teknikutbildarna. Dessa kurser ges även de på plats i Gimo. Hösten 2018 startade omgång ett med 23 elever. Av dessa går 19 kvar som beräknas vara klara med utbildningen vt 2020. Hösten 2019 startade en omgång med 19 elever som beräknas vara klara med utbildningen vt 2021.

Utbildningen är på 70 veckor och 350 poäng (en (1) utbildningsdag motsvarar en poäng).

Genom statsbidrag får verksamheten rekquirera 132 300 kr per studerande för en helt genomförd utbildning. Det maximala antal elever vuxenutbildningen kan rekquirera för uppgår till 20 studerande. Då kostnaden för utbildning till stor del kvarstår oavsett elevantal är budgeteringen gjord utifrån hel klass och uppgår då till 2 646 000 kr. Kostnaden för den utbildning som vuxenutbildningen idag anordnar uppgår till 3 444 396 kr.

Yrkehögskoleutbildningen till Processtekniker är en avancerad utbildning som historiskt sett resulterat i en hög grad av anställning för de elever som avlagt examen.

Förändringar inom vuxenutbildningen nu och framöver

Vuxenutbildningen har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Nya lagar och förordningar för vuxenutbildningen började gälla 2012 och en egen läroplan infördes samma år tillsammans med ny betygsskala, nya kursplaner och kunskapskrav. Dessutom har den gymnasiala vuxenutbildningen påverkats av de förändringar som infördes 2011 för gymnasieskolan när det gäller bland annat ämnesplaner och krav för gymnasieexamen. År 2016 upphörde utbildning i svenska för invandrare som egen skolform och kraven på huvudmännen skärptes när det gäller studie- och yrkesvägledning och individuella studieplaner. Vuxenutbildningen har också fått en allt viktigare roll när det handlar om att utbilda allt fler nyanlända med varierande utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet, vilket ställer större krav på flexibla och individanpassade lösningar när det gäller undervisning och utformningen av utbildningen.

Parallellt med ökade krav har regeringen initierat reformer som kommer att öka volymerna av studerande inom vuxenutbildningen. Alla vuxna ska ha rätt till studier på Komvux från 2017 vilket innebär över 50 000 nya utbildningsplatser på den kommunala vuxenutbildningen komvux och yrkesvux, yrkehögskolan, folkhögskolor samt universitet och högskolor. Därtill har ett nytt rekryterande studiestartstöd införts för att få dem som idag står långt ifrån arbetsmarknaden att återuppta sina studier. Sedan 2017 har ett flertal lagändringar skett som påverkat verksamheten. Det pågår även ett flertal statliga utredningar som kan komma att påverka verksamheten.

Rätt till Komvux

Rätt till behörighetsgivande Komvuxutbildning (Rätt till Komvux) infördes den 1 januari 2017. Ändringarna innebär att en utökad rätt att delta i Komvux på gymnasial nivå har införts. Kravet på en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan för att en vuxen ska ha rätt till komvux på gymnasial nivå har tagits bort. I dag finns en utökad rätt att delta i komvux på gymnasial nivå för att uppnå behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och vänder sig

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

till nybörjare eller till utbildning inom yrkeshögskolan. Hemkommunen ansvarar för att erbjuda utbildning eller betala för den i annan kommun eller landsting. Om det finns flera alternativa utbildningar för grundläggande behörighet bestämmer hemkommunen vilken utbildning som ska erbjudas. För att öppna dörrar i utbildningssystemet och möjliggöra en omställning och livslångt lärande har regeringens satsningar utökats på vuxenutbildningen genom att ca 530 miljoner tillförs kommunerna/år via det generella statsbidraget för satsningen på rätt till komvux.¹⁰

Förändringarna påverkar individens rätt till utbildning och därmed även vuxenutbildningens skyldigheter att anordna utbildning. Förändringarna har även skapat möjligheter för Östhammars kommun att satsa på en mer individuell, flexibel och generös vuxenutbildning än den som erbjöds tidigare.

Med bakgrund av de senaste årens ökning av asylsökande och nyanlända till kommunen har etableringsuppdragets målgrupp ökat, vilket i sin tur återspeglar antalet nyanlända i behov att studera inom behörighetsgivande vuxenutbildning. Det samma gäller flertalet av de nyanlända eleverna som i dag läser på gymnasiet språkintruktionsprogram (IMS) och inte har fullföljt en utbildning motsvarande grundskolan innan de kom till Sverige. Eleverna med låg utbildningsnivå kommer att behöva studera klart, alternativt påbörja och avsluta sin utbildning inom komvux, eftersom det är mycket troligt att de inte kommer att hinna fullfölja en utbildning inom gymnasieskolan.¹¹

Regionalt yrkesvux

Den nya ordningen för regional yrkesvux innebär att kommuner ska samarbeta om yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) och ett statsbidrag har införts, med bland annat villkoren att:

- Minst tre kommuner samverkar vid planering och genomförande av utbildningen. Här inom Upplands kommuner i samverkan (ReSam)¹²
- Utbildningsutbudet ska planeras efter samråd med Arbetsförmedlingen och den aktör som har ett regionalt utvecklingsansvar i länet eller länen. Syftet är att utbildningarna i

¹⁰ Regeringen tillförde 534,3 miljoner kronor för 2017 (54 kr/kommuninvånare) och beräknade att 530 miljoner skulle överföras för 2018 och 2019. För 2020 och åren därefter beräknas 532 miljoner överföras för samma ändamål. SKL: *Budgetpropositionen för år 2017 och höständringsbudgeten för år 2016.*

¹¹ Elever som anländer till Sverige i de övre tonåren hinner i vissa fall inte slutföra utbildningen inom språkintruktionsprogrammet innan de rätten att påbörja en utbildning i gymnasieskolan upphör från och med det andra kalenderhalvåret det år individen fyller 20 år.

¹² Ett samverkansavtal är framtaget inom ReSam. Avtalet innebär utökad samverkan mellan de åtta kommunerna: Enköpings kommun, Heby kommun, Häbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun. Samverkan syftar till att erbjuda regionens vuxna medborgare ett relevant utbildningsutbud inom hela vuxenutbildningen men framförallt gällande yrkesutbildning. Avtalet syftar även till att optimera resursanvändningen, öka kostnadseffektiviteten samt möta regeringens krav på ökad regional samverkan inom vuxenutbildningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

högre utsträckning ska motsvara de behov av kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden inom en region.

- För att få statsbidrag ska kommunerna erbjuda utbildningen som sammanhållna yrkesutbildningar och vid behov som enstaka kurser.
- Kommunerna ska själva finansiera motsvarande utbildningsplatser i minst samma omfattning som de får statsbidrag för.

Vuxenutbildningen i Östhammars kommun har möjlighet att rekquirera 25 platser á 75 000 kr, samt 55 platser á 35 000 kr för 2020. För att rekquirera ovanstående statsbidrag behöver Östhammars kommun medfinansiera motsvarande antal platser i form av kommunala medel.

De samverkande kommunerna inom ReSam har rätt att tillsammans redovisa sin produktion av gymnasiepoäng vilket kan innebära att några kommuner överproducerat och några underproducerat. Om inte Vuxenutbildningen i Östhammars kommun kan påvisa en motprestation motsvarande att en (1) statsbidragsfinansierad utbildningsplats kompenseras av en (1) kommunalt finansierad kan heller inte fullt statsbidrag lyftas.

På Vuxenutbildningen i Östhammars kommun anordnas utbildningar inom Vård- och omsorg (Undersköterskeutbildning, USK) och ht 2017 startade yrkesutbildning inom Restaurang- och livsmedel. Utbildningarna utökades ht 2019 med Barnskötare/elevassistent och kombinationsutbildning kock. Vuxenutbildningen i Östhammar erbjöd även utbildning elektriker som inte startade på grund av för få ansökningar. Utbildningarna finansieras med beviljat statsbidrag (beskrivet ovan) med motsvarande antal platser och möjliggörs genom ett nära samarbete med Bruksgymnasiet.

Det finns tydliga behov inom andra branscher och Vuxenutbildningen får förfrågningar om det finns möjlighet att starta utbildningar. Senaste förfrågan handlade om det var möjligt att starta vidareutbildning för elektriker – inom industriautomation (förfrågan från Industriarbetsgivarna i samråd med ETG), m.fl., men där ser Vuxenutbildningen inte att behovet kan tillgodoses utan ytterligare finansiering. Även andra behov i kommunen har framkommit.¹³ Fler möjligheter till yrkesutbildningar skulle framöver kunna anordnas i egen regi i samarbete med Bruksgymnasiet och andra utbildningar behöva upphandlas från extern part.

Införande av ett studiestartsstöd

Målgrupp för studiestartsstödet¹⁴ är personer i åldern 25-56 år som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. För att tillhöra målgruppen ska personen ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader. Stödet ska vara ett

¹³ Se *Arbetsmarknadspolitisk överenskommelse 2017-2020*, s. 8 samt *Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020*.

¹⁴ Lag (2017:527) om studiestartsstöd. Syftet med lagen är att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

redskap som kommunerna kan använda inom ramen för deras befintliga uppdrag att verka för att vuxna deltar i utbildning. Om kommunerna väljer att använda sig av stödet ska kommunerna i nära samarbete med Arbetsförmedlingen och efter synpunkter från Försäkringskassan och lokala företrädare för arbetsmarknadens parter och folkbildningen ta fram riktlinjer för hur stödet ska användas. Varje kommun som anmält intresse för att använda sig av stödet får en årlig resursram för studiestartsstödet och stödet lämnas i mån av tillgängliga medel.¹⁵

På väg – mot starkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för fler elever med svenska som andraspråk (KLIVA)

Utredningen KLIVA har redovisat uppdraget att utreda hur utbildning kan erbjudas för nyanlända som omfattas av s.k. utbildningsplikt. Utredningen har haft i uppdrag att utreda och föreslå hur det kan säkerställas att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända som ska ta del av sfi och annan utbildning enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Den s.k. utbildningsplikten är en del av en ny reglering. Den aktuella målgruppen omfattas emellertid även sedan tidigare av långtgående rättigheter till studier på sfi och grundläggande vuxenutbildning eftersom de saknar de kunskaper som ska uppnås där. Utredningens förslag syftar till att konkretisera hur utbildningen för denna målgrupp ska utformas. Förslagen innebär dock ingen ändrad målgrupp, något ändrat innehåll eller ändrad ansvarsfördelning i jämförelse med vad som i dag gäller för de som omfattas av utbildningsplikten.

Däremot kan ett framgångsrikt genomförande av förslagen kräva att utbildningen organiseras på ett annat sätt än vad som faktiskt görs idag. Förslagen om garanterad undervisningstid och plan för utbildningen är sådana exempel. De kurser som är aktuella att läsa inom ramen för en sammanhållen utbildning ska i grunden vara anpassade till målgruppen och målgruppsanpassningen kan förstärkas i kommunens planering av genomförandet, båda vad gäller nationella kurser och orienteringskurser. Denna anpassning kan komma att kräva organisatoriska omställningar av vuxenutbildningen.

I detta bedömer utredningen att en översyn av hur den statliga schablonersättningen för flyktningmottagande hanteras och fördelas bör genomföras. Detta främst med fokus på kommunens ansvar för utbildningen i sfi och annan utbildning i komvux för nyanlända vilket blir ett led i att säkerställa att medelstillelningen är adekvat.

I ett remissvar ställer sig Östhammars kommun överlag positiv till utredningen och utredningens förslag. Samtidigt finns det några förslag som ökar kostnaderna och innebär stora organisatoriska svårigheter för kommunen. Östhammars kommun välkomnar en höjning av schablonersättningen men ser samtidigt en fara i att de ökade kostnaderna, som förslagen innebär, inte kompenseras fullt ut utan skjuts över på kommunerna.

¹⁵ Regeringens proposition 2016/17:158 *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd.*

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Utbildningsplikt

Andelen individer i etableringsprogrammet som omfattas av utbildningsplikt ökar och var i april 2019 ca 45 % av samtliga deltagare (nationellt). Utifrån det rådande läget med omorganisation har Arbetsförmedlingens kontor tagits bort från Gimo och många tjänster har omarbetats. I detta har dialogen med Arbetsförmedlingen av förklarliga skäl försvårats och i nuläget har verksamheten svårt att ta fram motsvarande siffror för kommunen.

Ökningen av utbildningsplikten är en samhällstrend som idag nödvändiggör en ny syn på vuxenutbildningen som kommer att utbilda en ny och växande kategori av elever. Sedan etableringsreformen 2010 har kommunerna endast haft kravet på sig att erbjuda sfi och samhällsorientering till de nyanlända tidigt i etableringsprogrammet och övriga aktiviteter har varit Arbetsförmedlingens ansvar. Genom utbildningspliktens hastiga införande utmanas dock kommunernas organisation och kompetens när det gäller att möta nyanlända kortutbildade i ökad omfattning och även i ämnen som man tidigare inte erbjudit de nyanlända förrän individen kunnat göra sig förstådd på svenska.

Vuxenutbildningen menar att förslaget innebär en stor organisatorisk utmaning som också innebär ökade kostnader för Östhammars kommun.

Garanterad undervisningstid

Elever som omfattas av utbildningsplikt ska garanteras en undervisningstid på 23 h per vecka över en fyraveckorsperiod. Idag läser elever i vuxenutbildningen sfi motsvarande 15 h per vecka. I och med förslaget ska härtill elever som omfattas av studieplikt läsa ytterligare 8 h per vecka. Dessa studier ska förutom svenska för invandrare innehålla orienteringskurser, samt kurser på grundläggande och gymnasial nivå utifrån elevens behov.

Eftersom efterfrågan på kurser på grundläggande nivå varit liten har det inte varit nödvändigt med ett brett utbud.

Enligt nationella antaganden kommer andelen vidarebosättningar, även kallade kvot-flyktingar, att öka under de kommande åren. Detta är en kategori människor som behöver mötas av ett nytt sätt att utbilda nyanlända med kort tidigare utbildning. Här kommer sfi i kombination med yrkesutbildning att spela en stor roll, samt förmågan att organisera väl fungerande orienteringskurser.

För att förslaget ska fungera på det sätt som KLIVA-utredningen avsett menar Vuxenutbildningen att det med stor sannolikhet kommer att krävas anpassningar av undervisningen som medför ett nytt åtagande och är kostnadsdrivande.

Utbildningsplan

Utbildningsplan för sammanhållen utbildning är ett förslag som innebär ett nytt krav av planeringen på huvudmannanivå. Initialt krävs det en insats för att arbeta fram utbildningsplanen som på huvudmannanivå ska fastställa den sammanhållna utbildningens syfte, innehåll, organisation och längd. Upprättande av utbildningsplanen kräver en målgruppsanalys för att fastställa vilket utbud som är lämpligt och ett samråd med olika aktörer om vad som i övrigt kan ingå i utbildningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Förslaget om krav på utbildningsplan för sammanhållen utbildning innebär en författningsreglerad skyldighet för kommuner som inte finns idag och kan därför i viss mån anses begränsa den kommunala självstyrelsen.

Bedömning om stöd och andra insatser för individanpassning

KLIVA-utredningen bedömer att kurator och specialpedagog bör prioriteras när huvudmannen fattar beslut om resurser i sammanhållen utbildning, utbildningsplikt. Idag är en egen elevhälsa inte obligatorisk för vuxenutbildningen och det innebär att utredningen föreslår en åtgärd som tillskjuter verksamheten utvidgade personalkategorier och en ökad personalkostnad.

Vuxenutbildningen menar att förslaget innebär en stor organisatorisk utmaning som också innebär ökade kostnader för kommunen.

Utökad schablonersättning

Från och med 2018 har schablonersättningen utökats och i förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar regleras kostnader för sådan kommunal vuxenutbildning som särskilt anpassats för utlänningar som omfattas av 14§ förordningen (2017:820), det vill säga etableringsprogrammet.

Sedan 1 januari 2018 höjdes schablonersättningen med 4 800 kr per individ och sedan 2019 med ytterligare 6 600 kr per individ. Det innebär sammantaget och med anledning av utbildningsplikten en höjning av schablonersättningen till kommunen med 11 400 kr per individ. Hela schablonbeloppet är på motsvarande 142 600 kr per individ för 2019.

Utredningen redovisar kostnaden för elever som omfattas av utbildningsplikt utifrån enkätundersökningar i 10 kommuner. Den undersökningen visar att kostnaden för en elev som omfattas av utbildningsplikt varierar från 135 200 kr per år till 65 300 kr per år.

Vuxenutbildningen välkomnar en höjning av schablonersättningen och efterfrågar en tydligare styrning samt spårbarhet av dessa medel och att bidraget i stor omfattning riktas direkt till vuxenutbildningen. Vi anser att det är av yttersta vikt att alla förslag i KLIVA-utredningen finansieras fullt ut.

Yrkesvux i kombination med sfi/sva

Det finns ett behov av yrkesutbildningar inom komvux i kombination med sfi och svenska som andraspråk (sva). Många personer inom vuxenutbildningen är utlandsfödda och antalet elever som söker dessa kombinationsutbildningar ökar. Här återfinns en allt större del av vuxenutbildningens målgrupp.

Vuxenutbildningen i Östhammars kommuns ser, liksom SKR¹⁶, att anpassade yrkesutbildningar för personer som ligger på sfi-nivå i språkkunskaper är mycket kostsamma. Vi ser t.ex. ett ökat behov av språkstöd i klassrummet. Statsbidraget för yrkesvux täcker inte kommunens kostnader för yrkesutbildning i kombination med sfi/sva. Det gäller i synnerhet för utbildningar som

¹⁶ SKL. "Kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. En pilotundersökning", 2019.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

berättigar till den lägre bidragsnivån (35 000 kronor), som exempelvis vård- och omsorg, barnskötare och elevassistent.

En andra och en annan chans – ett Komvux i tiden, SOU 2018:71

Utredningen, *En andra och en annan chans – ett Komvux i tiden*, har haft i uppdrag att undersöka behovet av förändringar i regleringen av vuxenutbildningen, huvudsakligen när det gäller komvux och särvux. Skollagen förtydligas så att det framgår att komvux även utgör en del i arbetsmarknadens kompetensförsörjning och förberedelser till fortsatta studier.

Förslaget innebär sammanfattat för vuxenutbildningen i kommunerna att:

- Urvalsreglerna till komvux på gymnasial nivå ändras så att det inte längre är den med minst utbildning som automatiskt ska ha förtur vid urval, utan individer med störst behov av utbildningen.
- Gymnasieskolans sex högskoleförberedande program slås ihop inom komvux till tre bredare studieområden och gymnasiearbetet ersätts av ett bredare komvuxarbete.
- Särvux blir en del av komvux och byter namn till särskild utbildning.
- Personer med intellektuell funktionsnedsättning ges ökade möjligheter till fortsatt utbildning efter särvux.
- Betygsskalan för grundläggande komvux, sfi och grundläggande särvux förenklas.

Vuxenutbildningens verksamhetslednings reflektioner

Utredningen *Vuxenutbildningen i Östhammars kommun utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv* visar att vuxenutbildningen har förändrats och förväntas framöver möta allt fler behov. Vuxenutbildningen är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och för nyanländas etablering i arbetslivet. Utbildningsformen är också av stor betydelse för unga som lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg och för de arbetslösa som har behov av utbildning för att komma in på arbetsmarknaden. Även för dem som av olika anledningar vill eller behöver byta yrke har vuxenutbildning en viktig roll. Vuxenutbildningen har de senaste åren fler elever än tidigare inom främst sfi och yrkesvux.

För att kunna svara upp mot dessa förväntningar behöver förutsättningarna för verksamheten förändras och uppdragen tydliggöras. En annan typ av medfinansiering som inte är lika statsbidragsberoende är önskvärd och skulle kunna skapa bättre planeringsförutsättningar och bättre möjlighet att följa intentionen med vuxenutbildningen, som ska vara (än mer) flexibel, kunna utöka volymerna efter behov och samtidigt genomföra en ökad bredd av yrkesutbildningar.

Vuxenutbildningen i Östhammars kommun ser ett ökat behov av tillgång till stödinsatser under studierna som exempelvis elevhälsa och studiehandledare på modersmål. Med fler elever på sfi och fler elever med bland annat psykisk ohälsa, NPF-problematik och tidigare skolmisslyckanden bakom sig ställer det krav på betydande anpassningar. Vi ser att dessa individer har svårighet med att klara studier på distans och vi skulle därför behöva utöka våra gymnasiala

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

kurser på plats för att målgruppen ska kunna fullfölja utbildningen och nå en gymnasieexamen.

Konsekvens av budgetram 2020

Vuxenutbildningen kommer 2020 att presentera en budget i balans.¹⁷ För att göra detta möjligt behöver verksamheten göra en nedskärning utifrån personalantal redan från januari 2020 och denna nedskärning riskerar att komma förstärkas inför läsåret 2020/21 beroende på ekonomisk trend under första halvåret 2020. En förstärkt nedskärning innebär att flera verksamheter inom vuxenutbildningen riskerar att försvinna och vuxenutbildningen tappar bredd och produktion.

Konsekvensen av en nedskärning i budgeten för inköp av kurser innebär inte endast att Vuxenutbildningen riskerar att bryta mot uppsatta lagkrav¹⁸ utan även att färre beviljade kurser ger färre genomförda poäng och det innebär att verksamheten får en lägre intäkt i form av statsbidrag. Det är i detta mycket viktigt att vara medveten om att statsbidragen kommer genom våra breda utbildningssatsningar på plats och distans. En budget i balans fordrar således att vi fortsatt producerar kurser och utbildningar med en bred variation.

En ytterligare konsekvens av kommande personella nedskärningar är att verksamheten får svårt att möta den elevgrupp som Arbetsmarknadsenheten spår kommer att öka. Elever med kort eller ingen skolbakgrund samt med funktionsnedsättning är en stor utmaning att hantera då dessa elever kräver att utökat stöd i undervisningen.

¹⁷ Bakgrund budget 2017-2020: Inför 2017 beviljades vuxenutbildningen en budgetram på 8 948 000. Inför 2018 beviljades vuxenutbildningen en ökning på 161 000 kr, vilket gav en budgetram på 9 109 000 (uppräknings med 1,8 %). Inför 2019 beviljades vuxenutbildningen en ökning på 116 000 kr, vilket gav en budgetram på 9 225 000 (uppräknings med 1,3 %). Inför 2020 beviljades vuxenutbildningen en ökning på 92 000 kr, vilket gav en budgetram på 9 317 000 (uppräknings med 1,0 %).

¹⁸ Skollag (2010:800). 20 kapitlet 10–11 §§, 19–20 §§ samt 3 kapitlet 2 § förordningen om vuxenutbildning.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Referenser

Arbetsförmedlingen 2019a. *Utbildningsplikt för deltagare med kort utbildning i etableringsprogrammet. Återrapport. Af-2019/0022 4627 Dir. 2017:20. Tilläggsdirektiv till Delegationen för unga till arbete.*

Arbetsförmedlingen 2019b. *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Uppsala län Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020.*

Dir. 2017:21. *En väl anpassad vuxenutbildning.*

Dir. 2017:125. *Tilläggsdirektiv till Komvuxutredningen.*

Ds. 2019. *På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för fler elever med svenska som andraspråk (KLIVA)*

Förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

Förordningen (2009:131) om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning.

Förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd.

Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

Förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

Förordningen (2017:532) om studiestartsstöd.

Lag (2017:527) om studiestartsstöd.

Lärarnas Riksförbund 2017. *Låt kvalitet gå före pris i vuxenutbildningen – en rapport om vuxenutbildningens utmaningar.*

Prop. 2009/10:165. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.*

Prop. 2016/17:5. *Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux.*

Prop. 2016/17:158 *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd.*

SCB 2017. *Trender och Prognoser 2017.*

SCB 2018. *Brist på gymnasialt yrkesutbildade även om 20 år. Publicerad: 2018-03-05*

Skolinspektionen 2018. *Kvalitetsgranskning sfi 2018. Dnr. 400-2016:699.*

Skolinspektionen 2019. *Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå – granskning av huvudmäns och rektorers arbete med flexibilitet och individanpassning. Dnr. 2017-10217.*

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

SKR. 2019. *Kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. En pilotundersökning.*

Skollagen (2010:800).

Skolverket. 2016. *Redovisning av uppdrag om uppföljning av sysselsättning efter avslutade studier inom kommunal vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare.* Dnr 5.1.3-2016:01370.

Skolverket 2019. *Betyg och studieresultat i vuxenutbildningen.*

Skolverket 2019. *Elever, kursdeltagare och studieresultat i grundläggande och gymnasial vuxenutbildning år 2018.* Dnr: 2018:01723.

SOU 2018:71. *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden.*

Östhammars kommun. Barn- och utbildningskontoret. 2015. *Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb).* 2015-08-21.

Östhammars kommun. *Arbetsmarknadspolitisk överenskommelse 2017-2020.*

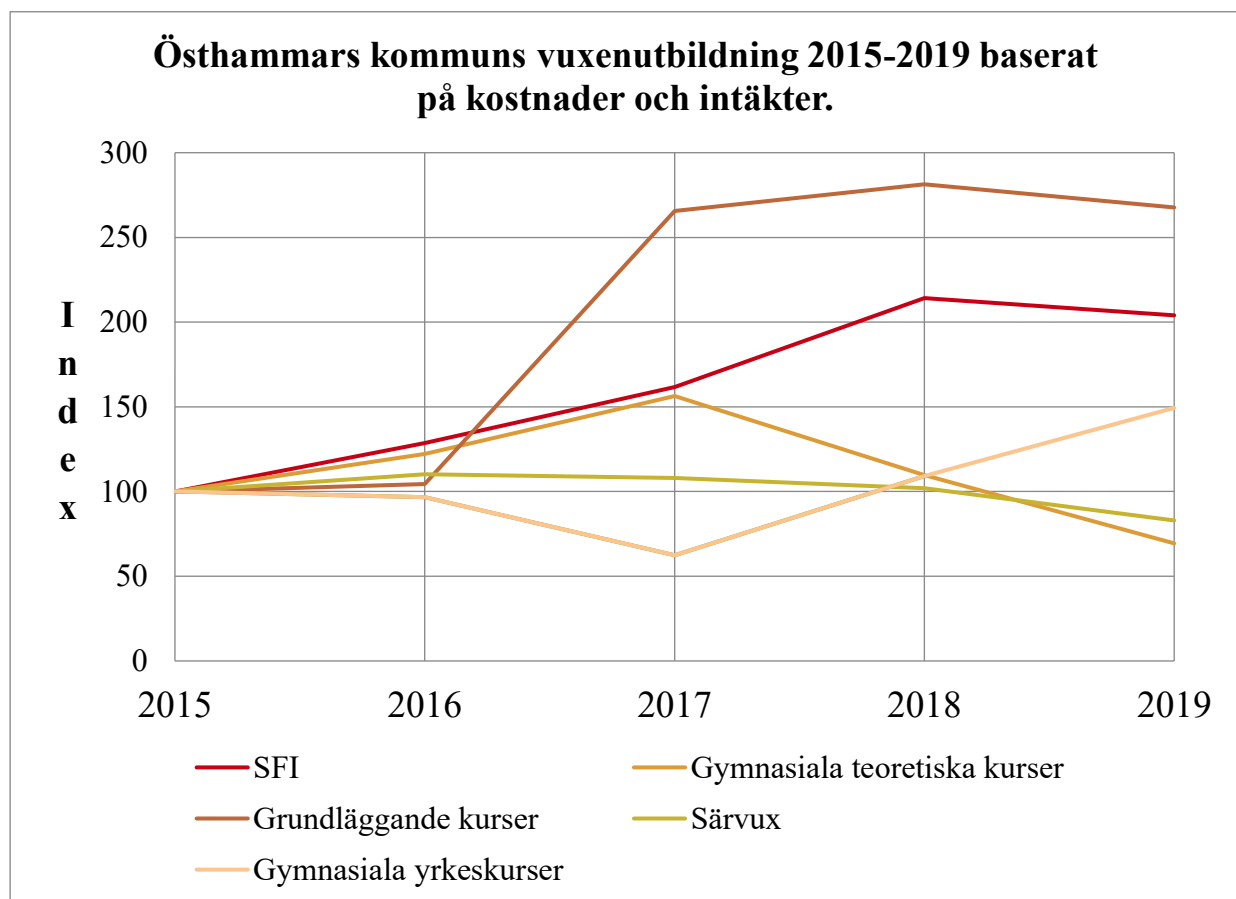
Östhammars kommun. *Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020.*

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Bilaga 1

Östhammars kommuns vuxenutbildning 2015-2019 baserat på kostnader och intäkter

Trenden nedan har beräknats utifrån kostnader och intäkter under åren 2015 till och med 2019. Underlaget har hämtats ur kommunens ekonomisystem Raindance. Trenderna visar på kostnader i alla poster utom uppdragsutbildning där verksamheten gör intäkter. Även YH visar på en intäkt 2019 vilket inte stämmer då en större kostnad inte var inkommen och bokförd i systemet vid tillfället för inhämtandet av underlaget.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

År	Utfall tkr	Antal individer	Relativ frekvens	Index
<i>SFI</i>				
2015	1862		100%	100
2016	2394		129%	129
2017	3010		162%	162
2018	3988		214%	214
2019	3799		204%	204
<i>Gymnasiala teoretiska kurser</i>				
2015	1762		100%	100
2016	2152		122%	122
2017	2755		156%	156
2018	1931		110%	110
2019	1223		69%	69
<i>Gymnasiala yrkeskurser</i>				
2015	2092		100%	100
2016	1702		97%	97
2017	1099		62%	62
2018	1923		109%	109
2019	2631		149%	149
<i>Grundläggande kurser</i>				
2015	499		100%	100
2016	521		104%	104
2017	1325		266%	266
2018	1404		281%	281
2019	1336		268%	268
<i>Uppdragsutbildning</i>				
2015	-77		100%	100
2016	-317		412%	412
2017	-199		258%	258

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

2018	-336		436%	436
2019	-158		205%	205
<i>YH - Yrkehögskolan</i>				
2015	1137		100%	100
2016	559		49%	49
2017	64		6%	6
2018	316		28%	28
2019	-482		-42%	-42
<i>Särvux</i>				
2015	1008		100%	100
2016	1253		110%	110
2017	1229		108%	108
2018	1160		102%	102
2019	943		83%	83

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Beslutsunderlag

Vuxenutbildningen i Östhammars kommun

Förslag till beslut

- Ansvaret för Vuxenutbildningen delas mellan KS(beställare) och BUN(utförare och myndighet?)
- Vuxenutbildningen behöver tillföras 2,5 miljon för att uppfylla lagkrav och vara ett verkningsfullt verktyg i rådande läge – bör helt eller delvis arbetas in i budget 2021-2023
- Ytterligare utredning och finansiering krävs om vi ska utveckla Yrkesvux/YH

Ärendet skickas på remiss till barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden.

1. Ärendebeskrivning

Den 2020-03-23 fick Vuxenutbildningen av Kommundirektör via Barn- och utbildningschef ett uppdrag att inkomma med förslag på:

- Hur styrningen av Vuxenutbildningen skulle kunna ske – inte driften, utan snarare styrning av innehåll och vem som har budget för detta.
- Hur Vuxenutbildningen behöver budgetförstärkas.
- Hur vi framledes jobbar med utbildningar inriktat mot industri och teknik (Vuxenutbildning) oavsett om vi jobbar med yrkesvux eller yrkeshögskola (YH) och vilka ekonomiska följder det får.

1.1 Bakgrund

Vuxenutbildningens verksamhetsledning fick i september 2019 av Barn- och utbildningschefen ett uppdrag att utreda vilket behov det finns av Vuxenutbildningen i

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

kommunen utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Utredningen skickades till Barn- och utbildningschef i januari 2020.

I arbetet med utredningen ”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun” (se bilaga 1) hämtade utredarna synpunkter från ett flertal aktörer som: Arbetsförmedlingen, Socialförvaltningen, Arbetsmarknadsenheten (AME), Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege, den lokala styrgruppen för yrkeshögskoleutbildning samt enskilda företag. Även regionens behov utifrån prognoser från Arbetsförmedlingen och SCB samt underlag om vilka utbildningar som kommuninvånarna efterfrågar användes. Utredningen använde även underlag på nationell nivå i form av SOU-utredningar, inspel från Sveriges kommuner och regioner (SKR), remissvar från Arbetsförmedlingen m.m. samt deltaganden i konferenser.

Av SCB:s *Trender och Prognoser 2017, befolkningen, utbildningen, arbetsmarknaden med sikte på år 2035* framgår att tillgången på arbetskraft med yrkesinriktad gymnasial utbildning inte kommer att kunna möta den framtida efterfrågan inom flera utbildningsområden. Det finns risk för brist på bland annat utbildade inom bygg, industri och fordon. Det finns även risk för brist på utbildade inom vård och omsorg samt restaurang och livsmedel. Samtidigt som bristen på gymnasialt yrkesutbildade riskerar att förvärras visar SCB:s prognos också att tillgången på arbetskraft med en lärarutbildning inom gymnasieskolans yrkesämnen inte väntas kunna svara mot den framtida efterfrågan.¹

Den sammantagna bilden är att Vuxenutbildningen i grunden fyller en viktig funktion ur ett utbildnings- och arbetsmarknadsperspektiv. I dialogerna framkommer behovet av en fortsatt utveckling av flexibiliteten i utbildningen och att studier, i ännu större utsträckning, ska vara möjliga att kombinera med andra aktiviteter t. ex. arbete. Att erbjuda breda utbildnings-möjligheter ses också som viktigt utifrån möjligheten att skapa individuella

¹ SCB 2017. *Trender och Prognoser 2017*. SCB 2018. *Brist på gymnasialt yrkesutbildade även om 20 år*. Publicerad: 2018-03-05. Ny prognos publiceras 2020-12-15.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

lösningar som leder mot arbete och sysselsättning. Fortsatt satsning på yrkesutbildningar och yrkeskurser på gymnasial nivå efterfrågas speciellt inom utpekade bristyrken som exempelvis kockar, barnskötare, vårdpersonal, tekniker, elektriker och svetsare. Viktigt är också att fortsatt satsa på utbildningar inom Yrkeshögskolan och erbjuda utbildningar på en eftergymnasial nivå.

En ökad utbildningsgrad ger i sin tur effekt även samhällspolitiskt och integrationsmässigt. Vuxenutbildningen kan hjälpa människor att ställa om och byta karriär i ett allt föränderligare arbetsliv och hjälpa företagen utifrån deras kompetensbehov som både växer och förändras allt snabbare över tid.

2. Styrning av innehåll

Innehållet i Vuxenutbildningen styrs av dess statliga uppdrag som består av komvux och särsvux. Komvux inkluderar svenska för invandrare (sfi), grundläggande kurser samt gymnasiala kurser och särsvux som inkluderar grundläggande- och gymnasiala kurser.

Beslut i vilka kurser och hela utbildningar som ges på plats eller via distans avgörs i dag av Vuxenutbildningens ledning och sker i samverkan med Bruksgymnasiet. Utbildningar som finns på Bruksgymnasiet är stommen till de gymnasiala yrkesvuxutbildningar som i dag erbjuds på plats. Dessa utbildningar är mycket kostnadseffektiva då de båda verksamheterna kan dela på såväl lokaler, ledningsfunktioner, personal och administration. Beslut om yrkesvux sker även genom samverkan inom Regionalt yrkesvux (ReSam)² och är även en arbetsmarknads-politisk fråga.

² Ett samverkansavtal är framtaget inom ReSam. Avtalet innebär utökad samverkan mellan de åtta kommunerna: Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun. Samverkan syftar till att erbjuda regionens vuxna medborgare ett relevant utbildningsutbud inom hela vuxenutbildningen men framförallt gällande yrkesutbildning. Avtalet syftar även till att optimera resursanvändningen, öka kostnadseffektiviteten samt möta regeringens krav på ökad regional samverkan inom vuxenutbildningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Tillgång och efterfrågan styr utbildningsutbudet. Det är den huvudman som anordnar komvux på gymnasial nivå som bestämmer om en sökande ska bli antagen till utbildningen. Om inte alla behöriga som sökt till utbildningen kan bli antagna ska huvudmannen göra ett urval. Vid urvalet ska huvudmannen ge företräde till sökande som har kort tidigare utbildning och som (i prioritetsordning):

- vill fullfölja studier som de har påbörjat enligt en individuell studieplan.
- behöver utbildningen för att komplettera ett reducerat program eller för att komplettera med någon annan behörighet.
- behöver utbildningen för sin pågående yrkesverksamhet eller ett planerat val av yrke.

Om någon har rätt till utbildning på gymnasial nivå ska hen mottas och också antas till utbildningen. Det innebär att huvudmannen inte får göra något urval bland dem som har rätt att gå utbildningen.³

Östhammars kommuns Vuxenutbildning har i dag även i uppdrag att driva YH-utbildning och ett Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb), genomföra samhällsorientering för nyanlända samt genomföra uppdragsutbildningar inom exempelvis Vård och omsorg.

2.1 Förslag: Styrning av innehåll och vem som har budget för Vuxenutbildningen

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att ansvaret för kommunens vuxenutbildning från och med budgetåret 2021 delas mellan Kommunstyrelsen och Barn- och utbildningsnämnden. Kommunstyrelsen ansvarar för uppdrag, mål och budget för verksamheten medan Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att driva en rättsäker och kvalitativ pedagogisk verksamhet

³ 2 kapitlet 23 skollagen och 3 kapitlet 7 § förordningen om vuxenutbildning.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

utifrån de förutsättningar som Kommunstyrelsen ger. Barn- och utbildningsnämnden är således huvudman för verksamheten och ansvarar för att ett systematiskt kvalitetetsarbete bedrivs och att både pedagogiska och ekonomiska uppföljningar görs och delges kommunstyrelsen fortlöpande.

Verksamheten förordar långsiktiga satsningar och nära samverkan med näringslivet och kommunens arbetsmarknadsenhet.

3. Förslag: Hur Vuxenutbildningen behöver budgetförstärkas

Vuxenutbildningen behöver utifrån nuvarande utbud och efterfrågan budgetförstärkas med 2,5 miljoner kronor. Budgetförstärkningen skapar möjlighet att dels bibehålla dagens utbud dels, till viss del, möta efterfrågan på lagstadgad utbildning som vi behöver köpa av andra aktörer.

Verksamheten bedömer att det finns en risk för ytterligare ökade kostnader om arbetslösheten ökar i kommunen då en ökad arbetslöshet kan innebära en ökning av efterfrågan på såväl lagstadgad som övrig utbildning. Vi ser redan en ökad efterfrågan från kommuninvånare som i normala fall inte har hög prioritet (som exempelvis de med gymnasieexamen och som nu önskar yrkesväxla på grund av oro för arbetslöshet).

Nationellt har arbetslösheten, i dagsläget, ökat till 8,1% (jämfört med 6,7% för ett år sedan) och i Uppsala län ökat till 6,7% (jämfört med 5,3% för ett år sedan).

Den föreslagna budgetförstärkningen för inköp av utbildningar och kurser samt genomförande av utbildningar och kurser innebär att Vuxenutbildningen inte riskerar att bryta mot uppsatta lagkrav⁴. Dessutom innebär fler genomförda poäng även att verksamheten får en högre intäkt i form av statsbidrag. Det är i detta mycket viktigt att vara medveten om att

⁴ Skollag (2010:800). 20 kapitlet 10–11 §§, 19–20 §§ samt 3 kapitlet 2 § förordningen om vuxenutbildning.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

statsbidragen kommer genom våra utbildningssatsningar på plats och distans. En stabil budget är beroende av att vi fortsatt producerar kurser och utbildningar med variation.

Den föreslagna budgetförstärkningen innebär även att Vuxenutbildningen inte behöver genomföra personella nedskärningar och då bland annat bättre kunna tillgodose behov från individer med kort eller ingen skolbakgrund i kombination med funktionsnedsättning. Dessa individer är en stor utmaning att hantera då dessa elever kräver ett stort utökat stöd i undervisningen. Exempelvis så betalar vi en interkommunal ersättning på 26 000 kr/mån för en anpassad utbildning för en nyanländ vuxen med grav synnedsättning.

Utöver ovanstående så avgör kommande inriktningsbeslut i frågan om KVV-labb, YH-utbildning och yrkesvux processteknik, beskrivet nedan, eventuell ytterligare behov av budget-förstärkning.

3.1 Förslag på resursfördelningsmodell

Barn- och utbildningsförvaltningen förordar en resursfördelningsmodell där Vuxenutbildningen framöver ges en budgetram som dels täcker den lagstadgade verksamheten dels de utbildningsinsatser som kommunstyrelsen anser är prioriterade.

En tänkbar arbetsgång kan vara att Vuxenutbildningen inför varje års budgetarbete inkommer med ett diskussionsunderlag till kommunstyrelsen. Underlaget bör innehålla volymförändringar kommande period (prognos över fler/färre elever), förändringar i lagkrav och statsbidrag, verksamhetens tankar om prioriterade satsningar och möjliga omprioriteringar samt annat som behöver diskuteras.

Kommunstyrelsen beslutar utifrån verksamhetens underlag och andra överväganden hur budgetramen nästkommande år ska fördelas och specificeras, t.ex.:

Barn- och utbildningsförvaltningen

Lisbeth Bodén

Zara Järvström

Magnus Kjellson

Sara Ersund

Pete

Resursfördelningsmodell vuxenutbildning - en specificerad rambudgetmodell		
Delverksamhet	Utbildningskapacitet (ungefärligt elevantal) (st)	Budgetram (tkr)
Komvux grundnivå inkl inköp av utbildning	X	X
Komvux gymnasienivå inkl köp av utbildning	X	X
Svenska för invandrare	X	X
Särvux	X	X
Yrkeshögskola och Uppdragsutbildning	X	X
Övriga satsningar	X	X

Barn- och utbildningsförvaltningen har tillsammans med skolledningen för Vuxenutbildningen diskuterat andra möjliga resursfördelningsmodeller än den ovan föreslagna, t.ex. en elevpengs-modell, men har kommit fram till att en rambudgetmodell är det mest lämpliga i en liten kommun som Östhammar med få privata aktörer.

3.2 Statligt stöd till vuxenutbildning

I statens budget för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett anslag på 2 372 422 000 kronor. Regeringens föreslår i vårändringsbudgeten, 2020 (Regeringens proposition 2019/20:9) att stödet till vuxenutbildning ökas med 675 000 000 kronor. Kommunernas förutsättningar att erbjuda regional yrkesinriktad vuxenutbildning till individer som varslats om uppsägning till följd av utbrottet av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19, och därför behöver utbilda sig för att få ett nytt arbete, behöver förbättras och antalet platser behöver byggas ut. I förslaget framgår att staten bör finansiera samtliga platser i regionalt yrkesvux under 2020 och tillföra medel för att möjliggöra fler helårsplatser än vad som nyttjades 2019. Detta innebär att utbildningar som påbörjas inom yrkesvux till hösten 2020 kommer att fortgå under 2021/22. I propositionen till vårändringsbudgeten framgår inte om staten även kommer finansiera påbörjade utbildningar fullt ut. Det innebär att kostnaden följer med verksamheten för pågående yrkesvuxutbildningar som inte slutförs under 2020.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Statsbidrag ges i dagsläget för mellan 30.000 – 75.000 kr per årsstudieplats (motsvarande 800 poäng). I dagsläget bekostar samverkande kommuner lika många årsstudieplatser som vi får statsbidrag för (dvs. 50 % av årsstudieplatserna).⁵

Utifrån förändringar i *Förordning (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning*, förändras kraven gällande medfinansiering från 2021. Den nya ändringen innebär att samverkande kommuner ska bekosta 30 % av årsstudieplatserna.

4. Förslag: Hur vi framledes arbetar med utbildningar inriktat mot industri och teknik (Vuxenutbildning) oavsett om vi arbetar med yrkesvux eller YH och vilka ekonomiska följder det får

Vi ser olika scenarier här. Om inriktningsbeslut att Gimo Utbildnings AB (GUAB) ska avvecklas fastställs så kommer vi att tappa en stor samverkanspart inom YH- utbildningen då GUAB i dagsläget är leverantör av ca 50 % av utbildningen. Nedanstående förslag är exempel på lösningar som skulle kunna utredas ytterligare i samråd med Teknikcollege och lokala företag.

4.1 YH-utbildning, processteknik

I samverkan med Teknikcollege görs ny ansökan för *YH-utbildning, processteknik*, där företagen tar större ansvar för praktiska delar under perioder med *lärande i arbete* (LIA)

⁵ Vuxenutbildningen i Östhammars kommun har möjlighet att rekrytera 25 platser á 75 000 kr, samt 55 platser á 35 000 kr för 2020. De samverkande kommunerna inom ReSam har rätt att tillsammans redovisa sin produktion av gymnasiepoäng vilket kan innebära att några kommuner överproducerat och några underproducerat.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

enligt fastställda kursplaner.⁶ Utbildningens maskinmoment som tidigare genomfördes helt av GUAB minskas till förmån för mer processinriktad utbildning som går att genomföra till större del i KVV-labbet. Vid behov används i stället för GUAB andra aktörer exempelvis utbildningsföretaget Teknikutbildarna eller Wilhelm Haglunds gymnasium (WHG). Om möjligt rekryterar Vuxenutbildningen personal från GUAB som även kan förstärka andra yrkesutbildningar. Yrkehögskoleutbildningen till Processtekniker är en avancerad utbildning som historiskt sett resulterat i en hög grad av anställning för de elever som avlagt examen.

Genom statsbidrag får verksamheten rekvirera 132 300 kr per studerande för en helt genomförd YH-utbildning. Det maximala antal elever Vuxenutbildningen kan rekvirera för uppgår till 20 studerande. Då kostnaden för utbildning till stor del kvarstår oavsett elevantal är budgeteringen gjord utifrån hel klass och uppgår då till 2 646 000 kr. Kostnaden för den utbildning som Vuxenutbildningen idag anordnar uppgår till 3 444 396 kr. Färre elever än 20 ger högre kostnad per elev. Vi ser att behovet av processtekniker är större än intresset att gå utbildningen. Ett beslut om ny ansökan och eventuell start av YH bör ta med i beräkningen att de delar av utbildningen som idag köps av GUAB troligen innebär en kostnadsökning då YH skulle behöva köpa utbildning från andra aktörer.

4.2 Yrkesvuxutbildning, processteknik,

En *yrkesvuxutbildning, processteknik* på gymnasial nivå startas i samverkan med företag i kommunen. Även här tar företagen större ansvar för praktiska delar som *arbetsplats förlagt*

⁶ Lärande i arbetet (LIA) innebär att en del av utbildningen är förlagd till en arbetsplats, men precis som med andra kurser ska utbildningsanordnaren utarbeta en kursplan för LIA. Av planen ska det framgå vilka mål man som studerande förväntas uppnå och hur utbildningsanordnaren betygsätter kunskaper, färdigheter och kompetenser.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

lärande (apl) enligt fastställda kursplaner⁷ och utbildningens maskinmoment minskas till förmån för mer processinriktad utbildning som går att genomföra till större del i KVV-labbet. Vid behov används i stället för GUAB andra aktörer exempelvis utbildningsföretaget Teknikutbildarna eller WHG.

Yrkesvuxutbildningen kan delvis finansieras genom statsbidrag. Delar av utbildningen kan Vuxenutbildningen stå för genom egen personal. Beroende på utbildningens innehåll kan nyrekrytering av personal behövas. Om möjligt rekryterar Vuxenutbildningen personal från GUAB som även kan utveckla och förstärka andra yrkesutbildningar.

4.3 Yrkesvuxutbildning med lärningskaraktär

Ytterligare ett alternativ är att Vuxenutbildningen i samverkan med näringslivet startar *yrkesvuxutbildning med lärningskaraktär*, utifrån lokala behov där Vuxenutbildningen står för planering och de teoretiska delarna och näringslivet för praktiska delar. Goda exempel finns inom Teknikcollege där Vallviks Bruk i samarbete med Hälsinglands utbildningsförbund startat en processoperatörsutbildning. Företagen tar större ansvar för praktiska delar under apl-perioderna enligt fastställda kursplaner. Vid behov används i stället för GUAB andra aktörer exempelvis utbildningsföretaget Teknikutbildarna eller WHG.

Yrkesvuxutbildningen kan delvis finansieras genom statsbidrag (yrkesvux samt eventuellt bidrag till arbetsplatserna om yrkesvux anordnas som lärlingsutbildningar). Delar av utbildningen kan Vuxenutbildningen stå för genom egen personal. Som i ovanstående förslag kan nyrekrytering av personal behövas. Om möjligt rekryterar Vuxenutbildningen personal från GUAB som även kan utveckla och förstärka andra yrkesutbildningar.

⁷ Apl är lärande på en eller flera arbetsplatser utanför skolan (här vuxenutbildningen). Apl innebär att kurser eller delar av kurser förläggs till en eller flera arbetsplatser.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

5. Nuvarande utbud Vuxenutbildningen

Som beskrivet i bakgrunden består Vuxenutbildningen av komvux och särsvux där komvux inkluderar svenska för invandrare (sfi), grundläggande kurser samt gymnasiala kurser och särsvux som inkluderar grundläggande- och gymnasiala kurser. Vuxenutbildning utbildar även inom YH-utbildning, genomför samhällsorientering för nyanlända, genomför uppdragsutbildningar inom exempelvis Vård och omsorg samt driver ett KVV-labb. Se även utredningen ”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun”.

5.1 Yrkesvux och uppdragsutbildningar

För att möta kommunens och samhällets utmaningar gällande anställningsbarhet inom flera bristyrken har Campus Öst (Vuxenutbildningen och Bruksgymnasiet) skapat en uppbyggnad och utbyggnad för yrkesvux på plats i Gimo. Inom yrkesvux erbjuder vi i dag på plats utbildningar inom Vård- och omsorg (Undersköterskeutbildning, USK) och 2017 startade yrkesutbildning inom Restaurang- och livsmedel. Utbildningarna utökades 2019 med barnskötare/elevassistent och kombinationsutbildning kock. Plan fanns för uppstart av utbildning till elektriker hösten 2019 men söktrycket var för lågt för att vi skulle kunna starta utbildningen. Utbildningarna finansieras inom befintlig budgetram samt med beviljat statsbidrag (beskrivet ovan) och möjliggörs genom ett nära samarbete med Bruksgymnasiet.

Övriga yrkesvuxutbildningar köper Vuxenutbildningen in från externa utbildningsanordnare samt genom att köpa platser i andra kommuner.

Det finns tydliga behov inom andra branscher och Vuxenutbildningen får förfrågningar om det finns möjlighet att starta utbildningar. Bland annat har det kommit in förfrågan om att starta vidareutbildning för elektriker – inom industriautomation (förfrågan från Industriarbetsgivarna i samråd med Elteknikbranschen Gymnasieskolor i Sverige AB, ETG),

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

m.fl., men där ser Vuxenutbildningen inte att behovet kan tillgodoses utan ytterligare finansiering. Även andra behov i kommunen har framkommit.⁸ Vuxenutbildningen har under våren 2020 genomfört en snabbutbildning av vårdbiträden och fått förfrågan om önskad fortbildning av personal inom äldreomsorgen. Fler möjligheter till yrkesutbildningar och uppdragsutbildningar skulle framöver kunna anordnas i egen regi i samarbete med Bruksgymnasiet och andra utbildningar behöva upphandlas från extern part.

I dagarna (12 maj 2020) meddelade Staten att ett äldreomsorgslyft ska genomföras som innebär att anställda inom äldreomsorgen ska erbjudas betald utbildning på arbetstid. Staten kommer att finansiera kostnaden för den tid den anställde är frånvarande på grund av studier. Satsningen omfattar 2,2 miljarder kronor under 2020 och 2021.

5.2 Yrkesvux i kombination med sfi/sva

Det finns ett behov av yrkesutbildningar inom komvux i kombination med sfi och svenska som andraspråk (sva). Många personer inom Vuxenutbildningen är utlandsfödda och antalet elever som söker dessa kombinationsutbildningar ökar. Här återfinns en allt större del av vuxen-utbildningens målgrupp.

5.3 Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium

Målet med KVV-labbet är att regionen ska kunna erbjuda utbildningsanordnare och företag ett professionellt modernt labb som ska kunna ge en praktisk och pedagogisk systemförståelse och grundkunskap inom fram för allt området Kraft, Värme- och Ventilation. Projektgruppen (med representanter från Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), Forsmarks kraftgrupp AB (FKA), Sandvik Coromant AB, Teknikcollege Uppland och Vattenfall Värme) ansåg att det i

⁸ Se ex. *Arbetsmarknadspolitisk överenskommelse 2017-2020*, s. 8 samt *Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020*.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

första hand skulle byggas upp ett labb för inriktningen Kraft och Värme samt Styr- och Reglerteknik vilket har skett. Enligt nämndbeslut åtog sig Östhammars kommun och där Barn- och utbildningsnämnden huvudmannaskapet för satsningen. Vuxenutbildningen fick det operativa ansvaret. Labbet invigdes hösten 2016.

I dokument ”Underlag för införande av ett Kraft-, Värme- och Ventilationslabb (KVV-labb) i Östhammars kommun” från 2015, framgår att beräkningarna utgår från en driftbudget på 840 tkr. Representanter från projektgruppen tog fram underlaget. Risken att labbet inte hyrs ut som planerat, att intäkterna blir lägre än beräknat sågs som en hanterbar risk.⁹ Labbet sköts och underhålls i dag av en ca 30 % tjänst som även håller i utbildningar.

Sedan starten 2016 har labbet hyrts ut i mindre utsträckning än beräknat trots marknadsföring och direktkontakt med de företag och utbildningsanordnare som ställde sig positiva till uppbyggnaden av labbet. Bland annat har det framförts att prisnivån är för hög. Detta har justerats utifrån undersökning vad liknande utbildningar kostar och de faktiska kostnaderna. Ett nytt avtal med FKA är framtaget där priserna är justerade. KVV-labbet används i dag bland annat i YH-utbildning Processtekniker och för gymnasieskolans El- och energiprogram med inriktning automation. Förhoppningen är att fler intressenter ska använda sig av labbet framöver.

6. Campus Öst framåt

Campus Öst verksamhet syftar till att stärka kunskapen och kompetensen i Östhammars kommun. För att utbudet ska matcha arbetsmarknadens behov ska vi ha en tät dialog med det

⁹ Barn- och utbildningskontoret. Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb). 2015-08-21

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

lokala näringslivet och AME. Målet är att studenter blir anställningsbara eller studerar vidare efter genomförda studier hos oss.

I ”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun” framkommer att Vuxenutbildningen har förändrats och förväntas framöver möta allt fler behov. Vuxenutbildningen är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och för nyanländas etablering i arbetslivet. Utbildningsformen är också av stor betydelse för unga som lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg och för de arbetslösa som har behov av utbildning för att komma in på arbetsmarknaden. Även för dem som av olika anledningar vill eller behöver byta yrke har vuxenutbildning en viktig roll. Vuxenutbildningen har de senaste åren fler elever än tidigare inom främst sfi och yrkesvux.

I utredningen framkommer det att kurser och utbildningar är en viktig del av kommunal arbetsmarknadspolitik och dess mål att ge arbetslösa kompetenser som efterfrågas. Flera aktörer är dock inblandade. Med en arbetsmarknadsenhet närmare Vuxenutbildningen blir gränser tydligare och risken minskar att olika kommunala systemen för utbildning (och Arbetsförmedlingens utbud av arbetsmarknadsutbildningar) överlappar varandra.

För att kunna svara upp mot dessa förväntningar behöver förutsättningarna för verksamheterna förändras och uppdragen tydliggöras. En annan typ av medfinansiering som inte är lika statsbidragsberoende är önskvärd och skulle kunna skapa bättre planeringsförutsättningar och bättre möjlighet att följa intentionen med Vuxenutbildningen, som ska vara (än mer) flexibel, kunna utöka volymerna efter behov och samtidigt genomföra ett ökat utbud av yrkesutbildningar.

Campus Öst ser ett ökat behov av tillgång till stödinsatser under studierna. Med fler elever på sfi och fler elever med bland annat psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och tidigare skolmisslyckanden bakom sig ställer det krav på betydande anpassningar. Vi ser att dessa individer har svårighet med att klara studier på distans och vi skulle därför behöva utöka våra gymnasiala kurser för vuxenstuderanden på plats för att målgruppen ska kunna fullfölja utbildningen och nå en gymnasieexamen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Verksamheterna har stora förutsättningar att fungera som utbildnings- och utvecklingscenter som ägs och drivs av Östhammars kommun. Ett Campus som erbjuder en variation av utbildningar för gymnasieelever och eftergymnasiala studier i nära samverkan med regionala företag och övriga kommunala verksamheter. Vuxenutbildningen kan exempelvis anordna uppdrags- och företagsutbildningar som vänder sig till företag, förvaltningar och organisationer.

En utvecklingsväg är även att satsa på Lärcentrum med språkstöd som dels kan fungera som stöd till elever inom Vuxenutbildningen och dels för elever som studerar på högskola/universitet och YH-anordnare. Studenterna kan i en utbyggt lärcentrum ta del av föreläsningar och genomföra tentamen. Ett utbyggt Campus Öst har en forsknings- och utvecklingsmiljö (FoU) i nära samverkan med Skolutvecklingsenheten och universitet och högskolor. I FoU-miljön skapar och sprider vi forskning som utvecklar kommunens (skol)verksamheter och skapar kunskap hos människor.

Beslutsunderlag

”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun”.

Beslutet skickas till

Barn- och Utbildningsnämnden

Socialnämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Remissversion av:

Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län

Innehåll

1. Förord	4
Tillsammans skapar vi framtidstro	4
2. Inledning	6
2.1 Uppdraget	6
2.2 En länsstrategi för Agenda 2030	7
2.3 Uppsala län och dess omvärld	8
2.3.1 Omvärldskrafter som påverkar länet	8
2.3.2 Uppsala län och dess förutsättningar	9
3. Från vision till indikatorer	12
4. En region för alla	14
4.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En region för alla	16
4.1.1 Ett hälsofrämjande samhälle	16
4.1.2 Ett öppet och inkluderande samhälle	18
4.1.3 Utbildning och sysselsättning för alla	19
4.2 Prioriterade mål under programperioden för En region för alla	22
4.2.1. En hälsofrämjande och nära vård	22
4.2.2. Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering	23
4.3 Indikatorer för En region för alla	25
5. En hållbart växande region	26
5.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En hållbart växande region	28
5.1.1 Tillgängliga och hållbara transporter	28
5.1.2 Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer	31
5.1.3 Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning	34
5.2 Prioriterat mål under programperioden för En hållbart växande region	36
5.2.1 En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur	36
5.3 Indikatorer för En hållbart växande region	38
6. En nyskapande region	40
6.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En nyskapande region	42
6.1.1 Kompetens till länets företag och organisationer	42
6.1.2 Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet	43
6.1.3 Innovation för hållbar tillväxt och utveckling	45
6.2 Prioriterat mål under programperioden för En nyskapande region	49
6.2.1 En ökad utmanings- och kunskapsdriven hållbar tillväxt, utveckling och innovation	49
6.3 Indikatorer för En nyskapande region	50
7. Genomförande - från vision till handling	51
8. RUS i korthet	56

1. Förord

Tillsammans skapar vi framtidstro

Alla vi som bor och verkar i Uppsala län har ett gemensamt intresse och ansvar för att vårt län ska fortsätta utvecklas åt rätt håll. Vi har ett ansvar inför oss själva och kommande generationer att ta oss an de utmaningar och möjligheter vi står inför. Från att här och nu hantera effekterna av Covid19-pandemin, till att mer långsiktigt fundera på hur vi som län ska förhålla oss till en bredd av övergripande samhällsutmaningar utifrån våra specifika förutsättningar.

Den regionala utvecklingsstrategin ska ge en inriktning för länets långsiktiga utvecklingsarbete mot år 2030 och vilka steg vi behöver ta nu för att ta oss dit. I Uppsala län ska det regionala utvecklingsarbetet bidra till en utveckling i linje med Agenda 2030 och en hållbar tillväxt där alla aktörer inkluderas. Tillsammans skapar vi framtidstro och positiv genomförandekraft.

Denna remissversion bygger vidare på struktur och innehåll från tidigare regionala utvecklingsstrategier. I framtagandeprocessen har synpunkter fångats upp i dialog med länets aktörer. Dessa inspel har gett oss en bra grund för både framtagande av remissversionen och för ägarskap och kraft i kommande genomförande. Vi har vid ca 150 tillfällen mött drygt 1 500 mötesdeltagare från länets kommuner, berörda myndigheter, länets två universitet, civilsamhällesorganisationer, företag och näringslivsorganisationer. Särskilda ansträngningar har även gjorts för att fånga upp hur ungdomar resonerar kring viktiga framtidsfrågor.

Framarbetandet av detta dokument skedde innan Covid19-pandemin slog till. Den och dess effekter är nu en realitet för oss alla. I det liggande dokumentet har några mindre justeringar gjorts, för att knyta an till detta. Den regionala utvecklingsstrategin ska ge inriktning för det långsiktiga utvecklingsarbetet, samt peka ut fokus under de kommande åren. Inom ett antal delar kan vi se att viss komplettering av texter och förslag kan behövas för att möta upp de utvecklingsbehov som kommer som en följd av Covid19-pandemin. Remissarbetet och slutberedning under hösten 2020 får ge underlag för sådana justeringar.

Vi ser fram emot att få in remissvar från många olika aktörer och delar av länet. Ett högt engagemang även i denna del av arbetet, kan bidra till att vi efter fastställandet effektivt kan växla över till ett fokuserat genomförande.

Emilie Orring (M)
Regionstyrelsens ordförande

2. Inledning

2.1 Uppdraget

Det formella uppdraget att ta fram en regional utvecklingsstrategi kommer från lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Den regionalt utvecklingsansvariga aktören – Region Uppsala – ska utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. Strategin ska utarbetas i, och bidra till, sektorsövergripande samverkan mellan och inom länets offentliga organisationer, näringsliv och civilsamhälle – vilket även ska leda till ökad samverkan mellan län, samt mellan lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Det regionala utvecklingsarbetet är en del av Sveriges politik för hållbar tillväxt och utveckling och Europeiska unionens sammanhållningspolitik, som syftar till att minska skillnaderna mellan Europas regioner.

Uppsala läns regionala utvecklingsarbete förhåller sig och bidrar även till de nationella målen om miljö, folkhälsa, boende och byggande, klimat, kulturmiljö, jämställdhet, friluftsliv samt de europeiska och nationella transportpolitiska målen. Genom att koppla våra mål och utveckling mot

nationell och europeisk nivå ges sammanhang och kraft i arbetet. I denna regionala utvecklingsstrategi ligger ett särskilt fokus på att strategin ska ge grund för nödvändiga steg och åtaganden som bidrar till Parisavtalets mål om klimatet och de nationella klimatmålen, i enlighet med det klimatpolitiska ramverket.

Den regionala utvecklingsstrategin beaktar, stärker och stärks av samarbeten på mellan-kommunal nivå. Samarbetet mellan enskilda kommuner i olika län fortsätter att utvecklas. Knivsta arbetar aktivt i Arlandaregionen tillsammans med Sigtuna, Vallentuna och Upplands-Väsby och har utarbetat en delregional utvecklingsplan för området. Enköping har bildat samarbetet 4 Mälarstäder med Strängnäs, Eskilstuna och Västerås, utifrån gemensamma intressen kring bostäder, arbetsmarknad och Mälarens betydelse. I norr är Älvkarleby tätt sammanlänkat med Gävle och kommunerna i Gävleborgs län och i söder är Håbo tätt integrerat med Stockholms arbetsmarknad. Östhammar, Tierp och Heby samspelar allt starkare med Uppsala, tack vare utbyggda kommunikationer.

Strategier på europeisk och nationell nivå är under framarbetning. I processen för framtagandet av en regional utvecklingsstrategi följs detta arbete. Vid slutgiltig version efter remissperiod kommer dessa strategier att kortfattat redogöras för här.

EU:s politiska riktlinjer 2019-2024 bygger på de gemensamma idéer och prioriteringar som förenar EU och syftar till att forma det gemensamma arbetet framöver. De politiska riktlinjerna är inriktade på de sex övergripande ambitionerna för Europa: en europeisk grön giv, en ekonomi för människor, ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, skydd av den europeiska livsstilen, ett starkare Europa i världen samt en ny satsning på demokrati i Europa.

2.2 En länsstrategi för Agenda 2030

I Uppsala län ska det regionala utvecklingsarbetet, utöver att koppla mot nationell och europeisk nivå, även säkerställa en utveckling i linje med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Denna strategi ska därför, utöver att vara Uppsala läns regionala utvecklingsstrategi, även fungera som länets Agenda 2030-strategi.

Agenda 2030 är en deklaration från världens länder att de gemensamt är fast beslutna att ta de djärva och omdanande steg som omgående krävs för att föra in världen på en hållbar och motståndskraftig väg. Agendan har godkänts av alla länder och gäller för alla. Det rör sig om universella mål och delmål som omfattar hela världen – utvecklade länder och utvecklingsländer i lika grad. De är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den miljömässiga, sociala och ekonomiska.

Agenda 2030 och de globala målen visar hur mycket som förenar världens länder i utmaningar, strävan och målsättningar. De globala målen ligger i linje med redan fastställda europeiska och nationella målsättningar, där Agenda 2030 återaktualiserar

vikten av dessa mål, sätter dem i ett globalt sammanhang och visar på att en omställning måste ske här och nu.

De globala målen och deras indikatorer är en integrerad del av den regionala utvecklingsstrategin. Vi arbetar i linje med Agenda 2030 och de globala målen när vi i vårt län låter arbetet präglas av inkludering och delaktighet. Vi knyter an till Agenda 2030 och de globala målen när vi i en anda av allvar och beslutsamhet tar oss an de utmaningar som världen och vårt län står inför. Genom att i vår regionala utveckling ha ett fokus på genomförande i partnerskap kan vi visa på hur vårt län ska ta sin del av, och nyttja de stora möjligheterna som kommer av, omställningen till ett hållbart samhälle.

Genom detta arbete kan vi skapa framtidstro hos invånarna i Uppsala län, och om vi i samverkan lyckas bygga ett hållbart samhälle med hög välfärd, en god livsmiljö och låg miljöpåverkan, kan vi vara föregångare och visa att omställning är möjlig. Genom att dela med oss av våra erfarenheter kan vi därigenom inspirera vår omvärld och vara en positiv kraft även i den globala utvecklingen.

Figur 1. FN:s globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030.

2.3 Uppsala län och dess omvärld

Genom att koppla våra mål och vår utveckling mot nationell, europeisk och global nivå, ges kraft och sammanhang för vårt utvecklingsarbete. I en alltmer sammankopplad värld är större övergripande trender och krafter med påverkan på utvecklingen gemensamma mellan regioner och länder. Samtidigt kommer dessa omvärldskrafter att påverka länder och regioner olika utifrån deras särskilda förutsättningar och beredskap.

I Nuläges- samt Omvärldsanalys för Uppsala län redogörs för de omvärldskrafter som identifierats, samt för trender och nuläge för Uppsala län som ses ha bäring på den regionala utvecklingen.

I detta avsnitt redogörs kortfattat för omvärldskrafter och för länets läge och nuläge och hur dessa ger upphov till utmaningar och möjligheter som vi behöver beakta i det regionala utvecklingsarbetet.

2.3.1 Omvärldskrafter som påverkar länet

Världen idag står inför enorma utmaningar i att hantera de pågående klimatförändringarna och en miljö som är på bristningsgränsen. Konsekvenserna av dessa påverkar såväl människa som natur och är ett hot mot vår existens. Redan idag har människans tidigare aktiviteter givit upphov till allvarliga klimatrelaterade konsekvenser. Dessa konsekvenser riskerar att bli än mer omfattande och allvarliga, om vi inte förändrar hur våra samhällen ser ut från och med nu.

Teknikutvecklingen och digitaliseringen innebär omställning av samhället i paritet med industrialiseringen. Påverkan sker på bredden i hela samhället, från grundförutsättningar för stora verksamheter och behov av kompetens, till hur vi tar till oss information och interagerar med varandra. Digital omställning handlar om hur vi förhåller och anpassar oss till, samt drar fördel av, de möjligheter digitaliseringen innebär för arbetssätt, processer och beteenden.

Den snabba globaliseringen har helt förändrat hur människor rör sig, företag agerar och samhällen interagerar. Den globala ekonomin har bidragit till ett ökat välstånd samtidigt som den snabba tillväxten har skett utanför de gränser som planeten klarar av. Globaliseringen kan medföra många möjligheter, men samtidigt öka känsligheten för det som händer utanför vårt lands gränser, i allt från utbrott och spridning av samhällsfarliga sjukdomar och antibiotikaresistens, till ett globalt säkerhetspolitiskt läge präglad av ökad instabilitet och oförutsägbarhet.

Till följd av globalisering och teknologiutveckling ökar också konkurrensen mellan länder, regioner och företag. Förutsättningarna för företagets konkurrens- och utvecklingskraft förändras. Behovet av rätt kompetens samt av kluster av kreativa människor, smarta institutioner, spetsforskning och ledande företag kommer att öka. Förmågan till utmanings- och kunskapsbaserad innovation i samverkan blir mer och mer en avgörande konkurrensfördel.

Tilliten mellan människor och till samhällsinstitutionerna är avgörande för såväl ekonomisk utveckling som offentlig välfärd. Ökade förväntningar kan bidra till ökat missnöje över samhällets utveckling, samtidigt som vissa upplever att förändringar inte kommer dem till del eller är av ondo. Den medvetna polariseringen som populister representerar riskerar att minska den sociala sammanhållningen och att undergräva grundläggande demokratiska värderingarna i samhället.

I västvärlden ser man en tydlig demografisk trend med låga födelsetal och ökad livslängd, vilket medfört en allt äldre befolkning. Med längre liv kommer större behov av omsorg och vård, vilket sätter press på välfärdssystemen. Många nyanlända är i arbetsför ålder och en välintegrerad arbetsmarknad kan bidra till finansieringen av välfärden. Sveriges kommuner och regioner står inför ekonomiska

svårigheter. Befolkningen ökar särskilt snabbt i de mest kostnadskrävande åldrarna, vi får större pensionskostnader och investeringsbehov, samtidigt som befolkningen i yrkesverksam ålder endast ökar svagt. Kostnaderna ökar mer än intäkterna och

omfattande åtgärder kommer att bli nödvändiga när den ekonomiskt starka perioden går mot sitt slut, samtidigt som samhällsekonomi i stort även påverkas negativt av Covid 19-pandemin.

2.3.2 Uppsala län och dess förutsättningar

Uppsala län präglas av närhet och består av åtta kommuner med stor landsbygd, attraktiva tätorter och Uppsala stad som geografiskt nav. Det finns en mångfald av natur- och kulturmiljöer, med Östersjö-kusten, Mälaren och Dalälven samt livsmiljöer som attraherar fler invånare.

Uppsala län ingår i Stockholm–Mälarenregionen – en av Europas snabbast växande regioner – och har en stark tradition av kunskap, kultur och kompetens. Detta är inte minst tack vare Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, där forskning, utbildning och samverkan främjar kunskap och samhällsutveckling.

Länet har en god befolkningsutveckling och växer kraftigt med en årlig befolkningsökning över

tid på 1,0 procent, jämfört med en 0,5-procentig ökning i riket som helhet. Inflyttningen har främst skett till länets södra kommuner och befolkningen växer snabbast i tätorter, men ökar även stadigt på landsbygden.

Tre av fyra länsinvånare har tillit till sina medmänniskor och skattar sin hälsa som bra. Andelen högskoleutbildade är högre i länet, och länet har under en längre tid haft en lägre arbetslöshet, jämfört med i riket i stort. Samtidigt finns skillnader såväl hos barn och unga som hos den vuxna befolkningen, inom länets kommuner, inom och mellan städer, och mellan stad och landsbygd. Skillnaderna syns vad gäller bland annat hälsa, tillit, trygghet, utbildningsnivå och sysselsättning. Utlandsfödda, funktionsnedsatta och ungdomar som hoppar

Figur 2. 4800 elever svarar på frågan ”Vilken tror du är den viktigaste framtidsfrågan för dig personligen?” i ungdomsenkäten Liv och hälsa ung 2019.

Sveriges miljömål

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

av gymnasieskolan har mycket svårt att komma in på arbetsmarknaden. Den självs kattade hälsan sjunker bland unga, med ökade skillnader mellan könen.

Även utsattheten för brott och den upplevda tryggheten är ojämnt fördelad i samhället. Kvinnors otrygghet är större än mäns. I vissa utsatta områden i länet finns även en förhöjd risk för kriminalitet och att barn och unga ansluter sig till kriminella miljöer.

Det geografiska läget i Stockholm–Mälarenregionen, närheten till Arlanda och en väl utbyggd kollektivtrafik ger god tillgänglighet inom och mellan regionerna och tillgång till en stor arbetsmarknad. En tredjedel av invånarna i Uppsala län arbetar i en annan kommun än den de bor i och nära en fjärdedel arbetar i ett annat län, där stora delar av länet funktionellt tillhör samma arbetsmarknad som Stockholm. Goda förbindelser med huvudstaden är av stor betydelse för hela länet.

Den ökade rörligheten och tillgängligheten i länet har många fördelar men ställer krav på utbyggnad av långsiktigt hållbara transportmedel och ett mer jämställt och jämlikt nyttjande av dessa. Transporter står idag för en stor del av länets utsläpp av växthusgaser.

En majoritet av länets invånare har tillgång till snabbt bredband, men det råder stora variationer, där framförallt vissa områden på landsbygden i stor utsträckning saknar tillgång till en god bredbandsuppkoppling.

Det byggs historiskt sett många lägenheter i Uppsala län, men det finns fortfarande ett under-

skott av bostäder som möter de olika behov som finns.

Uppsala län når idag inte de nationella miljömålen och ekosystemen i länet är påverkade av mänsklig aktivitet och olika grader av exploatering. Endast ett miljö kvalitetsmål bedöms möjligt att nå i länet, för att övriga mål ska nås krävs ytterligare styrmedel och åtgärder inom många områden för att säkra en ekologisk återhämtning. Utöver påverkan på miljön i länet har länets invånares livsstil och konsumtion också påverkan på klimatet och miljön i världen i stort.

Näringslivet i Uppsala län har under de senaste åren utvecklats starkt, med växande och nystartade företag. Långsiktigt finns förutsättningar för att denna positiva utveckling ska kunna fortsätta, samtidigt har vi inom den närmsta tiden att som län hantera och minska de negativa samhällsekonomiska effekterna av Covid-19-pandemin. Länet uppvisar som helhet upp en stor branschbredd, flera globalt verksamma företag och en hög andel sysselsatta inom offentliga verksamheter. Uppsala län har även en konkurrensfördel genom två ledande universitet, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), som fungerar som nav för forskning och innovation. Detta, tillsammans med ett starkt regionalt företags- och innovationsstöd, en diversifierad arbetsmarknad och närhet till ett antal statliga myndigheter, har bidragit till att regionen historiskt har klarat konjunktursvingningar bättre än flera andra svenska regioner. Kompetensförsörjning är en utmaning i länet, för såväl näringsliv som offentlig sektor.

Skillnader inom näringslivets utveckling finns mellan de norra och södra länsdelarna, mellan och inom respektive kommun, samt mellan stad och land. I Östhammar, Tierp och Älvkarleby är en modern stål- och verkstadsindustri dominerande, samtidigt som småföretagandet växer. I sydväst är Enköping och Håbo mer kopplade till Stockholmsregionens näringsliv, med logistik, byggverksamhet och en växande tjänstesektor som grund. I Knivsta finns många tillverkande företag och en stark tjänstesektor. Heby är starkt inom gröna näringar och har

Figur 3. 4800 elever svarar på frågan "Vilken tror du är den viktigaste framtidsfrågan för världen i stort?" i ungdomsenkäten Liv och hälsa ung 2019.

ett växande e-handelskluster. Uppsala kommun är internationellt känt för exempelvis life science, miljöteknik och IT.

Utifrån länets omvärld och nuläge, och de dialoger som har genomförts i samband med revidering av den regionala utvecklingsstrategin, kan följande frågor exemplifiera de utmaningar länet står inför:

- Hur kan vi säkerställa att trygghet och hälsa ska vara ett naturligt tillstånd för alla invånare i Uppsala län?
- Hur kan vi fortsätta att värna och stärka de demokratiska grundprinciperna och det öppna, inkluderande samhället i Uppsala län, samtidigt som misstro, polarisering och populism riskerar att få fäste?
- Hur kan vi skapa förutsättningar för ett livslångt lärande och möjlighet till egen försörjning för invånarna i Uppsala län, och inte minst för dem som idag står utanför arbetsmarknaden?
- Hur kan vi tillsammans bidra till den ekologiska återhämtningen i Uppsala län, samtidigt som länet är långsiktigt växande?
- Hur kan vi erbjuda livsmiljöer och boende i Uppsala län som inte bara möter dagens, utan även morgondagens, behov och krav?
- Hur kan vi möta behovet av tillgängliga transporter och kollektivtrafik i Uppsala län, samtidigt som vi strävar efter ett effektivt och fossilfritt transport-system?
- Hur kan vi stärka resiliens och säkerställa samhällets funktionalitet, trots påfrestningar och kriser som vi ställs inför?
- Hur kan vi säkerställa att Uppsala läns företag och organisationer har tillgång till den kompetens de behöver för att långsiktigt utvecklas, på en föränderlig arbetsmarknad och trots kompetens-brist idag?
- Hur kan vi stimulera att Uppsala län mer fokuserat bidrar till att möta samhällets utmaningar med kunskap och innovation?
- Hur kan vi bibehålla och utveckla ett redan starkt innovationssystem och näringsliv i Uppsala län, i en allt hårdare konkurrens?

3. Från vision till indikatorer

Vår vision för Uppsala län är **ett gott liv i en nyskapande och hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft.**

Denna vision visar på ett långsiktigt önskvärt tillstånd. Den bygger på länets förutsättningar och svarar upp mot de stora utmaningarna. I strävan mot att uppnå länets vision tar vi samtidigt steg mot de globala målen, och vice versa.

De globala målen och länets vision konkretiseras i tre strategiska utvecklingsområden för länet:

- **En region för alla** lyfter fram hur ett samhälle format efter människan ger ett gott liv, med öppna och inkluderande miljöer.
- **En hållbart växande region** fokuserar på samhällsutvecklingen i Uppsala län, dess natur och livsmiljöer och förhållandet till omkringliggande län.
- **En nyskapande region** tar fasta på betydelsen av ett livskraftigt näringsliv och civilsamhälle samt förmågan till utmaningsdriven förnyelse och värdeskapande i företag, organisationer och samhälle.

Hur visionen, de tre strategiska utvecklingsområdena och Agenda 2030 samspelar åskådliggörs i figuren till vänster. De tre strategiska utvecklingsområdena är ömsesidigt påverkande och är beroende av varandra. Agenda 2030 ligger som en grund för arbetet och ska fungera som en riktningssvisare, samtidigt som det är mot de globala målen och visionen vi strävar. Strategin och Agenda 2030 kräver beslutsamhet och fokus på genomförande.

Genom de tre strategiska utvecklingsområdena ges ingång och struktur för länets utvecklingsarbete. Under respektive strategiskt utvecklingsområde redogörs för vad utvecklingsområdet strävar efter, inklusive långsiktiga utvecklingsmål och åtaganden

i det långsiktiga utvecklingsarbetet. Här redogörs även för prioriterade mål under programperioden (2021-2024) och vilka steg och insatser som ska tas inom dessa. Avslutningsvis redogörs för de indikatorer som kopplas mot respektive strategiskt utvecklingsområde. Dessa ger en bild av den mer övergripande långsiktiga utvecklingen för länet inom utpekade område tillsammans med indikatorer som redan har tagits fram på nationell nivå för Agenda 2030.

Detta åskådliggörs i figuren nedan.

4. En region för alla

I en region för alla präglas hela Uppsala län av ett gott samhällsklimat som är öppet och inkluderande med hög tillit. Vi har en stärkt demokrati och en god förmåga att hantera sociala påfrestningar. Vi lever i ett hälsofrämjande samhälle med tillgänglighet till god vård och service i hela länet. Uppsala läns invånare har en god livskvalitet och hälsa, och ges möjlighet till utveckling och delaktighet i samhället och arbetslivet. Alla invånare ska ges möjlighet till en bra start i livet, med god utbildning och livslångt lärande.

Genom den regionala utvecklingsstrategin arbetar vi för att uppnå en region för alla. Detta sker med utgångspunkt i följande långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål under programperioden.

Det är människorna som bor och verkar i länet som med sin kompetens och kraft skapar länets utveckling utifrån sina unika förutsättningar.

Agenda 2030 och de globala målen visar på att ingen ska lämnas utanför i utvecklingsarbetet och syftar i sin grund till att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Vi behöver säkerställa att utvecklingen kommer alla till del, oavsett bakgrund, erfarenheter och förutsättningar.

En god livskvalitet ska vara livet igenom, med tid för livets grundstommar. Med en bra start i livet och

en barndom präglad av hälsa, trygghet, kunskap och delaktighet har man bättre förutsättningar till ett gott liv, då detta är grundläggande för att utjämna skillnader mellan individer och grupper.

Utbildning ger kompetens, egenmakt och förutsättningar till arbete och egen försörjning, och en inkluderande och växande arbetsmarknad ger utrymme för fler att bidra med sin kompetens efter egen förmåga och förutsättningar.

God hälsa är en förutsättning för att kunna leva ett gott liv. Genom hälsofrämjande arbete och en hälso- och sjukvård och omsorg av hög kvalitet ges länets invånare stöd till att uppnå, återfå eller behålla bästa möjliga hälsa.

Ett öppet samhällsklimat och en hög tillit är grundläggande för att skapa trygga och attraktiva samhällen, och ger motståndskraft mot sociala påfrestningar och motverkar utanförskap. Ett rikt kultur- och föreningsliv, som inkluderar människor i alla åldrar, bidrar till social samvaro och ger

invånarna möjlighet till livskvalitet livet igenom. För att kunna uppnå ett tryggt och inkluderande samhälle är digital inkludering och kompetens central.

En region för alla behöver säkra en god livskvalitet för hela länet, nu och för kommande generationer. I länets arbete för en hållbar framtid behövs en stärkt tilltro till det gemensamma hållbarhetsarbetet som sker på alla nivåer, från global nivå till lokala strategier och samverkan mellan organisationer och företag. En god framtidstro är av stor vikt för att få individen att känna tilltro till sin egen förmåga att bidra i omställningen, med insikten att det finns många åtgärder som leder till förbättring där den enskildes engagemang kan bidra.

Inom en region för alla jobbar vi för tre långsiktiga utvecklingsmål om ett Uppsala län som erbjuder: Ett hälsofrämjande samhälle, Ett öppet och inkluderande samhälle, samt Utbildning och sysselsättning för alla. ***Prioriterade mål under programperioden 2021–2024 är En nära och hälsofrämjande vård, samt Ett gott samhällsklimat med hög tillit.***

4.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En region för alla

Långsiktiga utvecklingsmål	Ett hälsofrämjande samhälle	Ett öppet och inkluderande samhälle	Utbildning och sysselsättning för alla
Åtaganden	<ul style="list-style-type: none"> • Omställning till en effektiv och nära vård • Främja hälsosamma levnadssätt 	<ul style="list-style-type: none"> • Ge ökade möjligheter till digital kompetens för inkludering och delaktighet • Ta tillvara civilsamhällets kraft och engagemang 	<ul style="list-style-type: none"> • Skapa goda möjligheter till ett livslångt lärande • Möjliggöra egen försörjning på en mer jämställd, jämlik och växande arbetsmarknad

4.1.1 Ett hälsofrämjande samhälle

Samhällets utformning har stor betydelse för hur god och jämlik hälsan är bland länets invånare. För att utjämna skillnader i hälsa och uppnå en god hälsa för alla behöver samhället verka både vårdande, behandlande, kompenserande, förebyggande och främjande, med såväl generella som specifika insatser.

Uppsala läns arbete med att utjämna skillnader i hälsa tar avstamp i modellen för hälsans bestämningsfaktorer, där det regionala utvecklingsarbetet kan verka för jämlika livsvillkor genom våra samhällsarenor (se figur 4). Modellen utgår från tre olika nivåer som påverkar människans hälsa. Hälsan påverkas av rådande samhällsutveckling på olika sätt, exempelvis av beslut i nationell politik. Människans hälsa påverkas också av olika samhällsarenor samt deras utformning och tillgänglighet, exempelvis hur arbetsmarknaden ser ut och hur skola, hälso- och sjukvård är utformad. Aktörerna som omfattas av länets regionala utvecklingsstrategi har till viss del rådighet över hur länets samhällsarenor är utformade och hur dessa kan kompensera för ojämlika livsvillkor. Genom samhällsarenornas utformning kan invånarnas levnadssätt påverkas, och exempelvis delaktighet och goda levnadsvanor främjas.

Våra förutsättningar för hälsa grundläggs i barn- och ungdomskonventionen fastställer alla barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa. Barnets vårdnads-

havare har det yttersta ansvaret för att tillgodose barnets behov. Det är därför av stor vikt att det finns tillgång till relevant stöd för föräldrar under hela barnets uppväxt.

Länets hälso- och sjukvård och omsorg behöver vara kvalitativ, säker, jämställd, jämlik och tillgänglig utifrån behov. Vården ska utgå från individens egna förutsättningar för att stärka tilltron till den egna förmågan. Tillgängliggörande av digitala lösningar för välfärdstjänster blir viktigt för att fortsatt kunna erbjuda god kvalitet på vård och omsorg till alla.

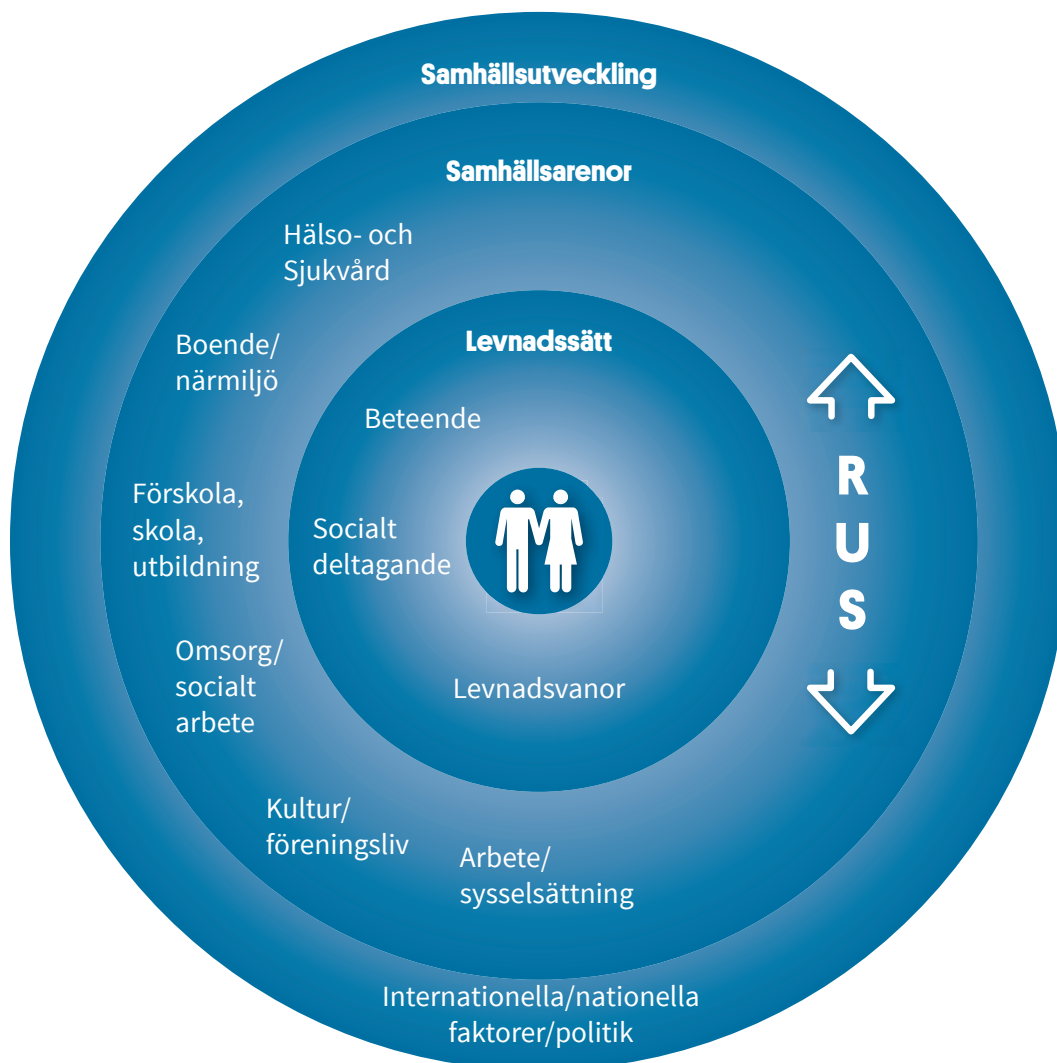
Flera av våra vanligaste folksjukdomar kan förebyggas genom goda levnadssätt som som hälsosam kost och fysisk aktivitet. Hur vi bygger vårt samhälle blir centralt i att främja goda levnadsvanor. Det kan exempelvis handla om att öka möjligheterna för resor med cykel och att säkerställa tillgången till grönområden för alla länets invånare.

Ett samhälle som har god och anpassad tillgång till stödjande insatser, mötesplatser, fritids- och kulturverksamheter och friluftsmiljöer med mera, bidrar till att främja hälsosamma levnadssätt.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Omställning till en effektiv och nära vård

En omställning till effektiv och nära vård är en del i en internationell och nationell rörelse mot en nära och mer integrerad vård. Omställningen är nödvändig även i Uppsala län eftersom vi står inför stora demografiska utmaningar. Omställningen till

Figur 4. Modell över hälsans bestämningfaktorer. Inspirerad av Östgötakommissionen för jämlik hälsa.

en effektiv och nära vård innebär att länets befolkning i så hög grad som möjligt ska få sitt samlade behov av hälso- och sjukvård och social omsorg genom insatser nära bostaden. Inom ramen för omställningen är det hälsofrämjande, förebyggande och samskapande arbetet prioriterat. En framgångsrik omställning förutsätter att länets kommuner och Region Uppsala tillsammans med privata utförare, brukarorganisationer och andra samhällsorganisationer samverkar för att nå en gemensam målbild. Länets samverkansstruktur ska vara en naturlig arena för att driva omställningen och insatser ska samordnas genom sammanhållna

vårdkedjor, där patienter och brukare, oavsett huvudman, ska vara informerade och ges inflytande över sin vård och omsorg. Strävan efter en god, säker och hälsofrämjande vård och omsorg ska genomföra det löpande arbetet och hela vårdkedjan. För att säkerställa omställningen till en effektiv och nära vård krävs att digitaliseringens möjligheter för effektivisering av vårdens processer nyttjas, samt aktiva insatser för att utbilda, rekrytera och behålla personal.

Steg inom ramen för omställningen till en effektiv och nära vård under programperioden 2021–2024 är prioriterade, se mer under 4.3.1.

Främja hälsosamma levnadssätt

Människan befinner sig på en rad olika samhällsarenor vid olika stadier i livet, där vi genom bred samverkan kan främja hälsosamma levnadssätt. Det handlar om samverkan vid exempelvis samhällsplanering för att säkerställa att hälsofrämjande miljöer och levnadssätt är lättillgängliga för alla. Här krävs dialog och samarbete inom det offentliga, med föreningsliv och med brukarorganisationer, vilket också stärker inkludering och delaktighet. Ett exempel är arbete för att ge alla barn och unga möjlighet att ta del av fysisk aktivitet på lika villkor, som tillgång till Fritidsbanker, spontanidrottsplatser och anpassade friluftsmiljöer. Här har civilsamhället en stor roll när det gäller att erbjuda social samvaro.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för ett hälsofrämjande samhälle främjar även globala mål.

Huvudsakligen kopplat är globalt mål 3 - god hälsa och välbefinnande. Som ovan beskrivits påverkas och påverkar hälsa och välbefinnande av flera samhällsarenor och har därför också koppling till i princip samtliga globala mål.

4.1.2 Ett öppet och inkluderande samhälle

Genom livets alla skeenden har vi, om än olika, utbyte av sociala sammanhang och delaktighet. Att motverka ensamhet och brist på sociala nätverk och socialt stöd är av stor vikt för en god hälsa hos länets invånare, där den växande gruppen äldre behöver ett särskilt fokus. Allt fler äldre är friska och har en stor självständighet, medan andra har en eller flera livskvalitetsnedsättande faktorer orsakade av sjukdom eller skada som kräver omfattande behov av hjälp och stöd, ibland till livets slutskede. Oavsett ålder och hälsostatus behöver alla människor ges möjlighet till social samvaro och delaktighet.

Sociala relationer och tillit mellan människor är hörnstenar i ett inkluderande samhälle. De formas i bostadsområden, på skolor och arbetsplatser, digitalt, i föreningslivet, på öppna förskolor, på folkbiblioteken och i alla sammanhang där individer möts. Mötesplatser behöver vara tillgängliga, inkluderande och varierade för att kunna nyttjas av alla. Offentliga och privata aktörer och civilsamhället ger möjlighet till gemenskap genom att erbjuda mötesplatser. Här spelar kulturlivet en väsentlig roll för möjligheterna till eget skapande, möten, samtal eller i arbetet mot ett breddat deltagande i det professionella kulturlivet. Även idrottsrörelsen ger, med sin bredd- och elitidrott, plats för

gemenskap, upplevelser och lokalförankring.

För att skapa ett inkluderande samhälle med gott samhällsklimat är det av stor vikt att barn och unga ges rätt till delaktighet och får komma till tals i beslut som rör dem. Ett samhälle som inkluderar och ger röst åt alla människor skapar tillit, trygghet och mångfald.

Digitalisering skapar nya möjligheter till kontakt, kommunikation och delaktighet. Samtidigt måste vi säkerställa delaktighet i samhället för dem som inte vill eller kan nyttja de digitala möjligheterna.

I ett länsövergripande samarbete är områdena hälsa, trygghet och goda livsvillkor i socioekonomiskt utsatta områden samt mäns våld mot kvinnor utpekade. Hälsa, trygghet och goda livsvillkor i socioekonomiskt utsatta områden handlar om att genomföra ett urval av insatser i samverkan. För att nå målbilden finns behov av en lägesgemensam plattform för statistik, analys, kunskap och kommunikation, utbildningar för aktörer som möter suicidnära personer, våldsförebyggande arbete i skolan och att utveckla den lokala och regionala lägesbilden för ökad trygghet. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål utgår från den regionala strategin för jämställdhet.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Ge ökade möjligheter till digital kompetens och tillit för inkludering och delaktighet

Sektorsövergripande samverkan behövs för att ge länets befolkning, oavsett ålder eller annan bakgrundsfaktor, möjlighet att utveckla sin digitala kompetens för att behärska sin digitala vardag. Digital kompetens ska ses som en samhällskompetens över de organisatoriska gränserna. Samverkan ska syfta till att ta tillvara digitaliseringens möjligheter som värnar och stöttar länets offentliga värden. Länets aktörer ska verka för att effektivisering och digitalisering sker på ett sätt som människor känner tilltro till och som värnar individers rättigheter, särskilt när det gäller individens integritet.

Ta tillvara civilsamhällets kraft och engagemang

Civilsamhället med dess ideella organisationer spelar en grundläggande roll i arbetet för ett öppet och inkluderande samhälle. Genom stöd och strukturerad samverkan mellan ideella organisationer,

det offentliga och näringslivet kan denna kraft och engagemang stärkas i länet. Civilsamhället kan både med egen verksamhet men även som kunskaps- och röstbärare bidra i samhällsutvecklingen.

10 MINSKAD OJÄMLIKHET

16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP

Utvecklingsmålets

Koppling mot globala mål:

Länets arbete för ett öppet och inkluderande samhälle främjar och kopplar till globalt mål 16 – fredliga och inkluderande samhällen med delmål om lyhört och inkluderande beslutsfattande (16.7). Kopplar även till mål 17 med delmål om att främja partnerskap (17.17) samt även mål 10 om minskad ojämlikhet

och delmål om att främja social, ekonomisk och politisk inkludering (10.2).

4.1.3 Utbildning och sysselsättning för alla

En förskola och skola med hög kvalitet och som är trygg och stimulerande behövs för att ge goda kunskaper och socialt sammanhang, samt för att stärka alla barns unika förmågor. En avklarad grundskola och gymnasieexamen är en av de grundläggande faktorerna för hälsa och möjligheterna till vidare studier inom högre utbildning eller arbete.

Utbildningen inom högskolor och universitet, folkhögskolor och vuxen- och yrkesutbildning behöver vara av högsta kvalitet och kopplas till arbetsmarknadens behov. Folkbildningen är, vid sidan av de formella utbildningarna, en viktig resurs för att minska utbildningsklyftorna i samhället, ta tillvara mångfaldens potential och öka den sociala sammanhållningen, liksom för framtida kompetensförsörjning. Folkbiblioteken har en roll för allmän och god tillgång till information och medier och utgör en värdefull lokal struktur i länets kommuner. Biblioteken är mötesplatser för lärande och har en roll för allas likvärdiga tillgång till digital teknik och programutbud. En SFI-under-

visning som bygger vidare på deltagarnas tidigare erfarenheter och yrkeskompetenser kan vara en av nycklarna till förstärkt integration. De traditionella könsinställningarna kring utbildningsval och rekrytering behöver utjämnas.

Utbildning och sysselsättning ökar delaktigheten i samhället och stärker ekonomin. Genom en inkluderande och växande arbetsmarknad ges utrymme för fler att bidra med sin kompetens efter egen förmåga och egna förutsättningar. Digitalisering medför möjligheter att bedriva, leverera och ta till sig utbildning på nya effektiva och ändamålsenliga sätt, genom exempelvis distansutbildningar, något som kan främja tillgången till utbildning även i länets landsbygdsområden.

För att möta en föränderlig arbetsmarknad, där inte minst digitalisering och AI ställer andra krav på arbetskraften, behövs möjlighet till ett livslångt lärande. Äldre som orkar, vill och kan arbeta några år längre är en viktig målgrupp för att möta de utmaningar vi står inför på arbetsmarknaden.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Skapa goda möjligheter till ett livslångt lärande

För att alla barn ska klara målen i grundskolan krävs en bred samverkan, exempelvis mellan hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola. Det är särskilt viktigt för att stödja de barn och familjer som har behov av extra stöd och insatser för att kunna ha lika förutsättningar till studier.

Samverkan mellan utbildningsanordnare och branscher behövs för att förbereda ungdomar inför arbetsmarknaden, vidare utbildning eller egen företagsamhet. Utvecklade strukturer för vägledningsuppdraget inom utbildningssektorn är en viktig del för kompetensförsörjningen.

Utbildningssystemet behöver strategiskt samverka för att dimensionera utbildningar mot arbetslivets kompetensbehov och erbjuda möjligheter till kompetensutveckling. Detta bör ske genom möjlighet till flexibla lösningar för individen inom ramen för det livslånga lärandet, exempelvis i form av distansstudier och validering där kunskaper och kompetenser kartläggs och bedöms på ett strukturerat sätt, för studier eller arbete, oavsett hur, var eller när de förvärvats. Digital teknik ökar möjligheten till lärande även utanför det etablerade utbildningssystemet. Det finns ett behov av fler utbildningslösningar där språk- och yrkeskunskaper integreras så att utbildning på alla nivåer tillgängliggörs för fler.

Möjliggöra egen försörjning på en mer jämställd, jämlik och växande arbetsmarknad

En ökad jämlikhet gynnar innovation och leder till ökad företagsamhet, dock gör rådande strukturer och attityder i samhället att potentialen inte tas tillvara fullt ut. Det gäller att undanröja strukturella hinder för att uppmuntra ett jämställt och jämlikt företagande. Det gäller även att företagsfrämjande aktörer och olika finansieringsformer bidrar till att personer med utländsk bakgrund, ungdomar och kvinnor startar och driver företag i större utsträckning än idag.

Länets kommuner, myndigheter och civilsamhället behöver även samverka för att inträdet på arbetsmarknaden för nyanlända, och för dem som bott länge i landet utan arbete, sker så snabbt som möjligt. Detta kräver en bättre samordnad introduktion av nyanlända. Individer med upplevelser av krig, flykt och långdragna asyprocesser måste erbjudas samordnat stöd.

Vi behöver ha beredskap för och en förmåga att bidra till återhämtning av och hantering av effekter på arbetsmarknaden med anledning av Covid-19-pandemin.

Utvecklingsmålets

koppling mot globala mål:

Länets arbete för utbildning och sysselsättning för alla främjar även globala mål. Huvudsakligen kopplat är globalt mål 4 – god utbildning för alla, där arbetet kopplar mot i princip samtliga delmål.

Kopplar även mot mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, och delmål 8.6, 8.5 och 8.8.

4.2 Prioriterade mål under programperioden för En region för alla

Prioriterade mål 2021-2024
och delområden

En hälsofrämjande och nära vård

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att *utveckla en förnyad vårdstruktur i länet, samt för att skapa samhälleliga förutsättningar för ökad psykisk hälsa bland barn och unga.*

Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att *skapa mötesplatser och dialog för delaktighet och inkludering samt fokus på utsatta områden.*

I arbetet att sträva mot det strategiska utvecklingsområdet *En region för alla*, de långsiktiga utvecklingsmålen samt mot de globala målen är **En hälsofrämjande och nära vård** och **Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering** prioriterade mål under programperioden 2021–2024.

4.2.1. En hälsofrämjande och nära vård

Framtidens hälso- och sjukvård ska vara effektiv, nära, samskapande samt hälsofrämjande och förebyggande. För invånaren i Uppsala län innebär det mer vård nära individen och på nya sätt, att individen är en aktiv och självklar part i sin egen vård, att vård hålls samman med stöd av rätt kompetenser samt att individen får stöd i att främja sin hälsa. Våra samhällen ska vara hälsofrämjande och stärka människors fysiska och psykiska hälsa, för ökad livskvalitet, delaktighet och för att minska risken för ohälsa.

För att gå mot målet ska under programperioden steg tas för att utveckla en förnyad vårdstruktur i länet, samt för att skapa samhälleliga förutsättningar för ökad psykisk hälsa bland barn och unga. Dessa steg kopplar till åtagandet om en omställning till en effektiv och nära vård som sträcker sig mot år 2030.

Utveckla en förnyad vårdstruktur i länet

Steg ska tas under programperioden för att en större andel av vården ska bedrivas utanför länets sjukhus, genom att utveckla en förnyad vårdstruktur som ger

stöd för egenvård och tydliga och enkla ingångar i vården. Vård i hemmet ska vara samordnad och likvärdig i länet. Länets vårdstruktur ska ha närmottagningar, hälsocentraler och vårdcentrum där olika aktörer samverkar utifrån ett invånarperspektiv. Utveckling ska ske av digitala stöd som ska vara en integrerad del i den förnyade vårdstrukturen, samt av arbetssätt som syftar till att stödja samskapande och effektivt nyttjande av resurser. En förnyad vårdstruktur innefattar även på sikt utveckling och samordning av hälsofrämjande och förebyggande insatser för att minska behoven av vård. Arbetet följer det inriktningsbeslut om gemensam målbild och vårdcentrumutveckling som fattats av länets kommuner och Region Uppsala 2019–2020.

Skapa samhälleliga förutsättningar för förbättrad fysisk och psykisk hälsa bland barn och unga

Steg under programperioden är att utifrån identifierat behov förstärka samarbetet gällande förebyggande och främjande insatser. Detta genom att Region Uppsala tillsammans med länets kommuner enas om och implementerar bästa tillgängliga kunskap när det gäller metoder som syftar till att främja hälsa och motverka ohälsa hos barn och unga. Arbetet ska ske ihop med civilsamhälle och näringsliv, då det krävs bred sektorsövergripande samverkan för att verka i riktningen för en ökad psykisk hälsa bland barn och unga. Gemensamma ansträngningar för att stärka det hälsofrämjande

perspektivet i den fysiska planeringen är också en viktig del i att främja den viktiga vardagsmotionen. Steg innefattar också, utifrån Barnkonventionen, stärkt delaktighet och inflytande för barn och unga. Detta gäller både utifrån det enskilde barnet, exempelvis som patient i utformning av sin vård, och utifrån barnen som befolkningsgrupp, exempelvis övergripande beslut som innefattar samhällsarenor där barn vistas.

*Huvudsakligt kopplat
globalt mål är mål 3 om
hälsa och välbefinnande.*

4.2.2. Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering

Genom att i länet ha starka lokalsamhällen, mötesplatser och fora för dialog kan länet bibehålla ett gott samhällsklimat med hög tillit. Tillit är ett mål men också ett medel för ett hållbart samhälle då den fungerar som ett kitt i det demokratiska samhället. Lägre tillit har i sin tur koppling till social oro, utanförskap och polarisering. I Uppsala län ska alla invånare uppleva trygghet och inkludering.

Steg under programperioden för att gå mot målet innefattar en utredning av hur vi ska arbeta för stärkt samhällsklimat och inkludering och för att motverka misstro och polarisering. Behovet av mötesplatser, medborgardialoger, partnerskap, samverkan, samskapande samt förebyggande åtgärder har identifierats. Utredningen ska ske i bred dialog och innefatta kartläggning av nuläge

och av möjliga insatser och berörda aktörer. Resultatet fungerar som ett beslutsunderlag för efterföljande steg och insatser.

Under programperioden ska steg också tas i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet för trygga miljöer i länet. Länet ska gemensamt utveckla det systematiska och kunskapsbase- rade arbetet med att ta fram lokala och regionala lägesbilder gällande trygghet. Lägesbilderna ska sedan ligga till grund för utbildning, processtöd samt ett utvecklat systematiskt brottsförebyggande arbete. Att minska utsatthet för brott och otrygghet i socioekonomiskt utsatta områden ska vara i fokus för arbetet. Det brottsförebyggande arbetet handlar om att arbeta med alla typer av prevention.

Genom att arbeta för ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering stödjer länet de globala målen om minskad ojämlikhet (10), fredliga och inkluderande samhällen (mål 16) samt genomförande och globalt partnerskap (mål 17).

4.3 Indikatorer för En region för alla

En region för alla		
Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år	Lägst 75% 2024 Lägst 80% 2030	Från dagens RUS, befintlig målangivelse (prolongerad)
Tilliten bland länets invånare	Ska öka	Från dagens RUS, befintlig målangivelse. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden.
Andelen sysselsatta i åldrarna 20–64 år	Väl över 80% 2024	Från dagens RUS, något justerad målangivelse (samt prolongerad). Bygger på Europa 2020-målen. Fördjupad analys behövs för att ange målvärde 2030.
Ekonomisk utsatthet/jämlikhet	–	Arbete pågår för att identifiera och föreslå indikator som ger bild av hur det går för länet avseende ekonomisk utsatthet/jämlikhet. Kopplas mot mål 10, delmål 10.1 i Agenda 2030.
Regioninvånarnas självskattade hälsa	Länet ska ha bäst självskattade hälsa i riket. Skillnader mellan grupper ska minska.	Från dagens RUS, befintlig målangivelse. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden.
Ungdomars självskattade hälsa	Nedåtgående trend ska vändas	Ny indikator. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden.

5. En hållbart växande region

I ett hållbart växande Uppsala län lever vi i trygga och attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet och bostäder efter behov. Vi har en livskraftig miljö och natur, där länet bidrar till den ekologiska återhämtningen samtidigt som vi är långsiktigt växande. En regional hållbar samhällsplanering och infrastruktur gör att vi har en god förmåga att hantera påfrestningar, och vi har säkrat de kritiska försörjningskedjorna. I Uppsala län tillgodoser vi både nuvarande och kommande generationers behov.

Genom den regionala utvecklingsstrategin arbetar vi för att uppnå en hållbart växande region. Detta sker med utgångspunkt i följande långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål under programperioden.

I en hållbart växande region ska länets invånare men även kommande generationer, biologisk mångfald och miljö samt människor i andra länder långsiktigt gynnas av länets tillväxt, utbyggnad och livsstil.

Frågor om hur städer, samhällen och livsmiljöer kan utvecklas i balans med omkringliggande naturmiljöer är i fokus för många av de globala målen. Livsmiljöer behöver vara säkra, trygga, attraktiva och hälsofrämjande, samt bidra till en miljö i balans.

En växande befolkning och ett näringsliv i tillväxt bidrar till utveckling, men ställer samtidigt krav på utbyggnad av den fysiska infrastrukturen. En omställning till ett fossilfritt samhälle ställer ökade krav på utveckling och investeringar inom teknisk infrastruktur. Tillgång till bredband och

en ökad digitalisering gör att fysiska möten och transporter kan ersättas med mer resurseffektiv kommunikation. För länets mer glesbefolkade delar är tillgången till kapacitetsstarkt bredband, goda kommunikationer och nya lösningar på grundläggande kommersiell och offentlig service nödvändig för utvecklingen.

Behovsanpassade bostäder till rimliga priser och med bra kommunikationer är en förutsättning för att kunna skapa goda livsmiljöer för en växande befolkning. En utbyggd transportinfrastruktur och ökade möjligheter till pendling, inom och utom länet, ger ökad tillgänglighet och en större arbetsmarknad.

Efterfrågan på lokala areella resurser och näringar förväntas öka, vilket kräver ett långsiktigt hållbart bruk av länets naturmiljöer. Ett mer utvecklat resursutbyte mellan stad och land bidrar till nyttjandet av kraften i hela länet.

Inom en hållbart växande region arbetar vi mot tre långsiktiga utvecklingsmål om ett Uppsala län som erbjuder: Tillgängliga och hållbara transporter, Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer samt Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning. ***Prioriterat mål under programperioden 2021–2024: är En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur.***

5.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En hållbart växande region

Långsiktiga utvecklingsmål	Tillgängliga och hållbara transporter	Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer	Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning
Åtaganden	<ul style="list-style-type: none"> • Ta stegen mot en regional godsstrategi • Utveckla en samhällsplanering för hållbart resande 	<ul style="list-style-type: none"> • Planera för och bygga fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd i en god bebyggd miljö • Utveckla en robust och fossiloberoende samhällsteknisk infrastruktur • Utveckla den digitala infrastrukturen 	<ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att uppnå de nationella miljömålen • Ökad samverkan och kunskapsöverföring inom länet för hållbar livsmedelsförsörjning

5.1.1 Tillgängliga och hållbara transporter

Tillgänglighet för resande och godstransporter, inom länets olika delar och till och från orter och arbetsmarknader utanför länet, är avgörande för en god livskvalitet och för den ekonomiska hållbarheten i ett län. Med en väl utbyggd infrastruktur och kollektivtrafik kan hela länet nås för exempelvis pendling, turism, friluftsliv och rekreation.

Utbyggd infrastruktur för gång och cykel underlättar resor från dörr till dörr. För ökad jämlikhet, hälsa samt miljömässig hållbarhet behöver resor med cykel främjas, både i tätorter och på landsbygd. En kapacitetsstark kollektivtrafik ger möjligheter till ökad sysselsättning genom pendling och bidrar även till minskad miljöbelastning, färre trafikolyckor, minskad trängsel och bättre folkhälsa.

Kollektivtrafiken har en central roll i utvecklandet av en resurseffektiv och mer jämställd och jämlik mobilitet. Sammanhängande kollektivtrafik och kombinationsresor kan underlättas genom digitala verktyg som underlättar planering och övergång. Det kan även gynna samåkning och/eller samåående med en minskad fordonsflotta som följd.

En omställning till effektiva och hållbara godstransporter behöver ske, där digitaliseringen kan vara ett viktigt verktyg. Idag sker många gods-

transporter med lastbil, vilket gör underhåll och upprustning av mindre vägarna och broar viktigt för tunga, lokala transporter av livsmedel, energi och material. Fler tunga transporter behöver ske med andra trafikslag än väg, där en större del av lågvärdigt och icke tidskritiskt gods bör kunna transporteras sjövägen. Kapaciteten till och från för länet viktiga hamnar är därför viktig. För hållbara godstransporter på tåg behöver brister i järnvägsystemet åtgärdas och godstrafik på tåg användas mer rationellt och effektivt, med lösningar som kopplar samman transportslagen och underlättar omlastning.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

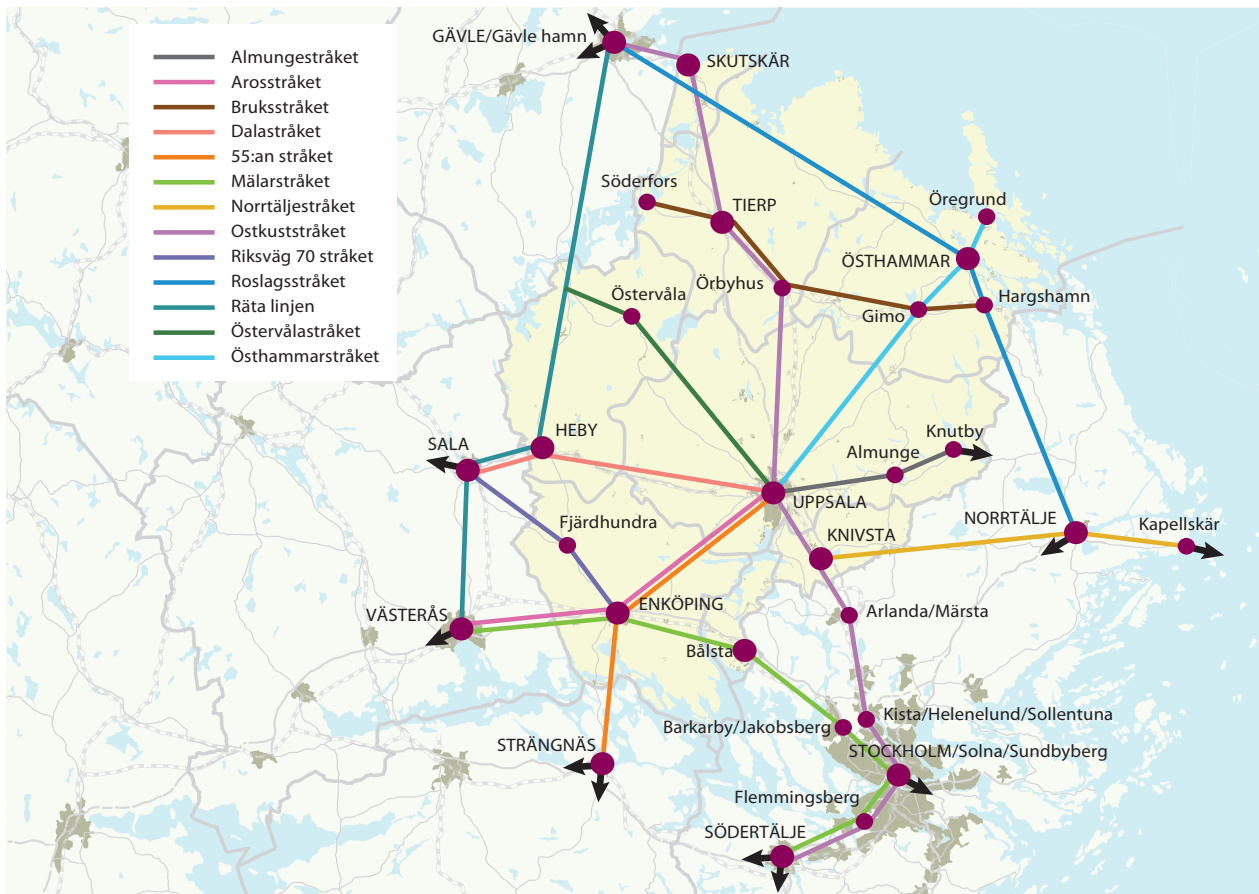
Ta stegen mot en regional godsstrategi

En storregional godsstrategi tas fram inom En bättre sats-samarbetet med fokus på Stockholm-Mälarenregionen, vilket utgör en bra grund för framtagandet av en för Uppsala län regional godsstrategi. En regional godsstrategi ökar kunskapen om länets transporter och skapar samsyn kring de utmaningar som regionen har att hantera. Regionalt och lokalt eftersträvas en ökad samordning av transporter och varudistribution.

Utveckla en samhällsplanering för hållbart resande

Byggandet av bostäder och lokaler behöver tydligt kopplas till befintlig infrastruktur och kollektivtrafik längs länets stråk. Det behövs en integrerad syn på olika färdmedel och möjligheterna att kombinera

dessa till en hel resa. Inom samhällsplaneringen är det viktigt att säkra tillgången till kollektivtrafik och förbättra tillgängligheten till viktiga målpunkter, såsom större arbetsplatser och besöksmål.

Figur 5. Stråk i Uppsala län och till angränsande län. Källa: Trafik och samhälle, Region Uppsala

3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA RESURSER

15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÄNGFALD

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för tillgängliga och hållbara transporter främjar även globala mål. Huvudsakligen kopplat är mål 11 – hållbara städer och samhällen och delmål 11.2 - tillgängliggör hållbara transportsystem för alla. Genom utveckling mot ett transportsystem med tydligt minskad miljöpåverkan främjas även de olika ekologiska målen, mål 6, 13, 14 och 15. Utveckling mot ett säkrare transportsystem främjar delmål 3.6 om minskade dödsfall i trafiken. Genom att främja gång och cykel främjas mål 3 om hälsa.

	Stockholmsregionens centrala regionkärna		Regional stad		Samarbetsområden
	Stockholmsregionens regionala stadskärnor		Kommunal huvudort i stråk		Primärt storregionalt transportsamband
	Regional stad med storregional funktion		Delregional ort i stråk		Primärt regionalt transportsamband
	Internationell flygplats		Hamn		Delregionalt transportsamband

Figur 6. För att underlätta en helhetssyn på den regionala fysiska planeringen har en gemensam planeringsinriktning för hela Östra Mellansverige arbetats fram, med sikte på 2050. Den storregionala inriktningen konkretiseras ovan i en strukturbild för Uppsala län. Strukturbilden pekar ut de högst prioriterade noderna och stråken som har en nyckelfunktion för målen för en växande region.

Strukturbilden är ramverk inför arbetet med andra strategiska styrdokument, såsom länsplan för regional transportinfrastruktur och trafikförsörjningsprogram. Den slutliga konkretiseringen sker genom kommunernas översiktsplanering, bostadsförsörjningsansvar och utvecklingsstrategier.

5.1.2 Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer

Ett säkert, attraktivt och hållbart samhälle är fossilfritt, har en robust och flexibel samhällsteknisk infrastruktur, en trygg och hälsofrämjande bebyggd miljö och utgår ifrån människans och planetens långsiktiga behov.

Den fysiska livsmiljöns utformning har stor betydelse för hälsa och välbefinnande, varför det är viktigt att beakta hur våra fysiska och sociala miljöer är planerade. Genom att stärka det hälsofrämjande perspektivet i den fysiska planeringen främjas den viktiga vardagsmotionen och vi får mer tillgängliga och trygga samhällen. Utformningen behöver vara universell genom att utgå från att människor är olika och att samhället måste planeras och utformas så att alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga.

Länets invånare behöver i största möjliga mån ha nära tillgång till naturområden samt trygga och välplanerade bostadsområden som främjar möten, rekreation och goda levnadsvanor. Uppsala län behöver en fortsatt utbyggnad av bostäder för att täcka behoven i ett växande län. Den relativa närheten mellan landsbygd och större stadsmiljöer som finns i länet är en tillgång, och det finns en positiv växelverkan mellan dem. Exempelvis ökar stadens attraktivitet med närhet till landsbygd, och vice versa. Byggande på landsbygd behöver främjas för att bidra till attraktiva boendemiljöer och skapa långsiktigt underlag för service. Det råder sedan flera år bostadsbrist i stora delar av länet, framförallt i kommunhuvudorterna. Vid låga volymer på nybyggnation hindras naturliga flyttkedjor och skapar inlåsning på bostadsmarknaden med tydliga effekter i länet.

Omställningen till ett fossilfritt samhälle innebär att vatten-, energi-, närings- och materialflöden i avsevärt högre grad hanteras i lokala kretslopp som ställer nya krav på den tekniska infrastrukturen. Den digitala infrastrukturen får en allt viktigare roll tillsammans med en ny infrastruktur för närcirkulära drivmedel och mer integrerade samhällstekniska system för vatten och avlopp, energi och

avfall. Befolkningsstillväxten och den ökade exploateringen i länet skapar också behov av en robust samhällsbyggnad. Elkrafts- och vattenförsörjning samt ett väl utbyggt bredbandsnät med snabb uppkoppling är grundläggande för att invånare och arbetsplatser i länet ska kunna ta del av både offentliga och privata tjänster samt bedriva näringsverksamhet.

En utökad samordning mellan stor- och småskalig förnybar energi som sol, vind, vatten och bioenergi blir allt viktigare. För att kunna säkra energitillgången behöver olika former av energilagring skapas. Med hänsyn till länets stora kunande och installerade kapacitet finns kärnkraft med som komponent även i kommande decenniernas energiförsörjning. Oavsett produktionsmix gäller det att samhället garanteras tillgång till säker el.

Det behövs en ökad beredskap och förmåga att anpassa samhällsutvecklingen efter snabba förändringar, där alla delar av samhället måste fungera väl och minimera sårbarheten inför effekten av exempelvis klimatförändringar, pandemiutbrott, konflikter och eventuella eldriftsavbrott. Samhällets resiliens omfattar såväl sociala, ekologiska som ekonomiska aspekter.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Planera för och bygga fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd i en god bebyggd miljö

För att öka rörligheten på bostadsmarknaden och tillgodose olika gruppers behov i livets alla skeden, behöver det byggas prisrimliga bostäder i olika storlekar och med blandade upplåtelseformer. Detta är av vikt utifrån såväl välfärdsperspektiv som arbetsmarknadsperspektiv. För att klara bostadsförsörjningsbehovet och bygga levande livsmiljöer krävs en effektiv och proaktiv planering i kommunerna, med stöd av en övergripande regional planering.

Den bebyggda miljön ska utgå ifrån och stödja människors behov, ge skönhetsupplevelser och trevnad samt ha ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service, kultur och närhet till natur. En ökad samlokalisering av bostäder, arbetsplatser,

kollektivtrafik, handel, privat service, offentlig omsorg samt rekreation minskar det totala transportbehovet och ökar tillgängligheten för invånarna. Samtidigt som miljöer förtätas behöver dock den fysiska planeringen säkerställa att ett antal värden beaktas. Detta omfattar natur- och grönområden och sammanhängande system av gröna områden som parker, naturmark och vatten i anslutning till bebyggda miljöer, så kallad grön- och blåstruktur. Även produktiv jord- och skogsbruksmark behöver värnas. Landsbygdernas behov av exempelvis fysisk tillgänglighet till grundläggande offentlig

och kommersiell service inom rimliga avstånd behöver beaktas. Här har det offentliga också en roll i att upprätta moderna mobilitetstjänster som säkerställer detta.

I vårt växande län ska estetiska värden omhändertas och byggandet ska ha hög kvalitet på såväl arkitektur som materialval. En gestaltad livsmiljö som skapar trevnad, vilja och trygghet i att vistas i olika miljöer olika tider på dygnet är centralt. Livet mellan husen som det gestaltar sig i vardagen är ett viktigt perspektiv att ha i åtanke.

Utveckla en robust och fossilfri samhällsteknisk infrastruktur

Ett fossilfritt samhälle ökar behovet av en robust och fossilfri samhällsteknisk infrastruktur, med lokala naturresurser och närcirkulära produktions- och konsumtionsmodeller. Genom att säkerställa att grundläggande samhällsteknisk infrastruktur, såsom vatten, energi och näring, hanteras i resurs-effektiva och giftfria kretslopp läggs en grund för mer hållbara konsumtions- och livsstilmönster, minskad spridning av exempelvis miljögifter samt minskad sårbarhet genom att öka samhällets förmåga att klara av störningar.

Bedömningen är att omställningen av de samhällstekniska systemen för vatten och avlopp, energi och avfall kommer att pågå på kommunal, regional och nationell nivå under de närmaste 30 åren, vilket kräver genomtänkta och heltäckande strukturer och processer. En djupgående samverkan inom länet och med berörda statliga myndigheter är avgörande. Offentliga aktörer bör vara företrädare i utbyggnaden av en infrastruktur för hållbara drivmedel genom val av fordon, färdmedel och energileverantörer, vid utformning och lokalisering av lokaler, vid upphandling av varor och tjänster

samt genom styrmedel som kan gynna system- och beteendeförändringar.

Denna omställning kommer att ge upphov till målkonflikter, men även möjliga synergier. Det faktum att Uppsala län är ett växande län ger specifika utmaningar, men också möjligheter för utvecklingen av nya hållbara lösningar, i samband med nya större exploateringsprojekt, såsom Södra staden i Uppsala, Alsike i Knivsta och Myran i Enköping.

Steg för utvecklande av en robust och fossiloberoende samhällsteknisk infrastruktur är prioriterade under programperioden 2021–2024, se mer under 5.3.1.

Utveckla den digitala infrastrukturen

Det är av stor vikt att samtliga invånare, företag och offentlig sektor har tillgång till robust fast och mobil bredbandsuppkoppling med höga överföringshastigheter. Stöd till utbyggnad av bredband ska stärkas i regionens glesa delar, där det finns områden som är särskilt utmanande att nå genom kommersiell utbyggnad. Ökad samordning av kanalisering vid offentligt finansierade utbyggnadsprojekt ska eftersträvas.

3 GOD HÄLSA OCH
VÄLBEFINNADE

6 RENT VATTEN OCH
SANTET FÖR ALLA

7 HÅLLBAR ENERGI
FÖR ALLA

11 HÅLLBARA STÄDER
OCH SAMHÄLLEN

12 HÅLLBAR
KONSUMTION OCH
PRODUKTION

13 BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA
RESURSER

15 EKOSYSTEM OCH
BIOLOGISK
MÅNGFALD

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för säkra och attraktiva städer och livsmiljöer främjar även globala mål. Huvudsakligen kopplat är mål 11 – hållbara städer och samhällen. Flera delmål är relevanta, 11.1 om säkra bostäder till rimligt pris, 11.6 om att minska städernas miljöpåverkan, och 11.7 om grönområden. Utveckling för minskad sårbarhet och ökad motståndskraft ligger i linje med delmål 11.8. Utvecklingsmålet kopplar även mot delmål om utvecklad infrastruktur (9.1 och 9.4) och mål 7 om hållbar energi för alla. Utvecklingen är också en grund i att nå de ekologiska globala målen (6, 13,14,15). Utvecklingen kan också vara del i att lägga grund för mål 12 om hållbar konsumtion och produktion.

5.1.3 Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning

Uppsala län har stora värden i skog och land, vatten och hav. Att vi kan använda dessa naturresurser på ett långsiktigt hållbart sätt kommer att vara avgörande. Genom ett hållbart användande av våra naturresurser ges möjlighet till utveckling av våra gröna näringar, det vill säga verksamheter som bedrivs inom jord, skog och trädgård. Samtidigt bidrar det till en ekologisk återhämtning, med livskraftiga ekosystem och biologisk mångfald. Tillsammans ger de oss människor de viktiga ekosystemtjänster som vi är beroende av för vår överlevnad, så som vattenkretslopp, pollinering och friluftsliv som förbättrar vår hälsa.

Mark- och vattenanvändningen i länet påverkar måluppfyllelsen av flertalet av miljökvalitetsmålen.

Länet förlorar biologisk mångfald trots att det pågår flera restaurerings- och skyddsinsatser för att stärka områdesskydd och arters återhämtning. Ett långsiktigt och kontinuerligt åtgärdsarbete är avgörande för att vända utvecklingstrenden för miljökvalitetsmålen i positiv riktning.

I omställningen till ett fossilfritt samhälle kommer efterfrågan på lokala produkter och tjänster att öka. Länet gröna näringar och dess skogsnäring utgör här en viktig resurs.

Med en ökad befolkning och ökad inriktning mot mer närproducerade livsmedel är det nödvändigt att säkerställa en hållbar livsmedelsproduktion inom regionen. En ökad självförsörjningsgrad minskar hela landets sårbarhet inför kriser och störningar i livsmedelsproduktionen i omvärlden, samtidigt som det bidrar till den globala livsmedelsförsörj-

ningen och en minskad miljö- och klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen. Såväl produktion som produktionsvärde behöver öka i länet.

För att möjliggöra en hållbar livsmedelsproduktion enligt Agenda 2030 gäller det att Uppsalaslättnens bördiga jordar och regionens stora kunnande inom gröna näringar tas tillvara. En hållbar produktion vilar på effektiv användning av resurser, hänsyn till ekosystemtjänster, minskad miljöpåverkan och långsiktig ekonomisk bärkraft. Ett flertal offentliga aktörer inom Uppsala län har antagit ambitiösa mål angående andelen ekologiskt producerade livsmedel, som i likhet med alla livsmedel i större grad ska kunna produceras i närområdet.

Med hjälp av digitalisering kan värdekedjan för livsmedelsproduktion kortas. Samtidigt kan information, vägledning och inspiration till konsumenten förenklas, då digitaliseringen gör det möjligt att överföra information direkt, utan fördröjning och fördyrande mellanhänder.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Samverkan för att uppnå de nationella miljömålen

Länet samverkar för att uppnå de nationella miljömålen. Genom gemensam Färdplan för ett hållbart län samlas arbetet i åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan, ekosystem och biologisk mångfald, vatten och samhällsutveckling. Åtgärdsprogrammen omfattar tillsammans arbete med

samtliga svenska miljömål som länet berörs av. I Uppsala läns klimat- och energistrategi prioriteras fyra områden för insatser: transporter, energi och effekt, förnybar energi samt indirekt klimatpåverkan.

Ökad samverkan och kunskapsöverföring inom länet för hållbar livsmedelsförsörjning

Ökad samverkan och kunskapsöverföring mellan Uppsala universitet och SLU, de gröna näringarna och boende på landsbygden ska ske för att öka såväl produktionen och innovationskraften som produktions- och förädlingsvärdet.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning främjar även globala mål. Kopplade mål är 6 – rent vatten och sanitet för alla (delmål 6.5 och 6.6), mål 13 – bekämpa klimatförändringarna, 14 – hav och marina resurser, mål 15 – ekosystem och biologisk mångfald. Kopplar även mot mål 2 om ingen hunger, som omfattar arbete för hållbar livsmedelsproduktion och delmål 12.2 om hållbar förvaltning och användande av naturresurser.

5.2 Prioriterat mål under programperioden för En hållbart växande region

Prioriterat mål 2021-2024
och delområden

En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att *utveckla en regional samhällsplanering, utveckla länets robusthet och kontinuitetsplanering, samt säkra samverkan och strukturer för utveckling av den samhällstekniska infrastrukturen.*

I arbetet att sträva mot det strategiska utvecklingsområdet *En hållbart växande region*, de långsiktiga utvecklingsmålen samt mot de globala målen är **En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur** ett prioriterat mål under programperioden 2021–2024.

5.2.1 En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur

För att gå mot målet ska steg tas för att Utveckla en regional samhällsplanering, Utveckla länets robusthet och kontinuitetsplanering samt Säkra samverkan och strukturer för utveckling av den samhällstekniska infrastrukturen.

Utveckla en regional samhällsplanering

Steg under programperioden för att gå mot målet är att utreda hur en regional samhällsplanering kan och bör utvecklas i länet. En regional samhällsplanering ger möjligheter till vidare perspektiv på planeringsfrågor som bör beaktas i en större geografisk, miljömässig och ekonomisk kontext, utan att det kommunala självstyret för den delen begränsas. En regional samhällsplanering kan synliggöra samband och beroenden mellan olika platser i Uppsala län, vilket kan stärka samspelet mellan stad och land och länets olika delar. Exempel på sådana samband är fysiska strukturer för bebyggelse, näringsverksamhet och anläggningar, regionala och delregionala kärnor, natur-, grön- och rekreationsområden, infrastruktur för transporter liksom strukturer som minskar sårbarhet och klimatpåverkan. Steg inom detta område ligger i linje med det nationella klimatpolitiska ramverket med kopplad klimatpolitisk handlingsplan.

Utredningen ska beskriva vilka samhällsstrukturer och samband som bör omfattas av en

regional samhällsplanering i länet samt konkretisera vilka ytterligare steg som kan tas under programperioden. Beskrivningen kan innehålla bland annat vilka regionala underlag som finns tillgängliga, hur samverkan ska ske, ansvarsområden samt resursbehov. Utredningen ska kunna fungera som ett beslutsunderlag.

Berörda aktörer är de som redan idag ansvarar för och arbetar med planering på regional nivå såsom Region Uppsala, Länsstyrelsen, angränsande regioner, infrastrukturägare med flera. Samverkan sker med lokala aktörer såsom kommuner, näringsliv och civilsamhälle.

Huvudsakligen kopplade globala mål är nr 6, 7, 9 och 11. Delmetodmål 11.A

omfattar regional utvecklingsplanering för att främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden.

Utveckla länets robusthet och kontinuitetsplanering

Steg ska tas för att öka samhällets robusthet, det vill säga samhällets förmåga att förebygga och hantera påfrestningar och kriser, samt att stärka länets kontinuitetsplanering för samhällets förmåga att förbereda och planera för att upprätthålla normal funktionalitet oavsett påfrestning. Det handlar exempelvis om att trygga livsmedelsförsörjning och att säkra drift och tillgång till hälso- och sjukvård och andra viktiga samhällsfunktioner som kan utsättas för påfrestningar. Påfrestningar och kriser kan ha olika orsaker, är ofta ömsesidigt beroende och kan beröra ett flertal områden, exempelvis: ekologiska, sociala, ekonomiska/organisatoriska, epidemiologiska eller infrastrukturella. Under programperioden ska nödvändiga analyser och kartläggningar genomföras, struktur och processer för kontinuitets- och beredskapsplanering ska säkerställas och planeringsarbete fortgå. Nödvändiga aktörer ska aktiveras i arbetet.

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

Huvudsakligt kopplat globalt mål är mål 11.

Området kopplar dock till flertalet globala mål, då robusthet innefattar en mängd olika samhällsaspekter, såsom energi- och vattentillgång, sjukvård, infrastruktur och flera andra samhällsfunktioner. Det berör även frågor om jämlikhet och demokrati.

Säkra samverkan och strukturer för utveckling av den samhällstekniska infrastrukturen

Steg under programperioden ska ge grund och förutsättningar för det långsiktiga åtagandet om att utveckla en robust och fossilfri samhällsteknisk infrastruktur, som kräver samordning och samhandling mellan aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Steg innefattar att genomföra utredning av hur och om ett regionalt utvecklingsarbete kan bidra i omställningen till mer resurseffektiv och hållbar vattenanvändning i länets kommuner, samt av vilka synergier som kan nås mellan upp-

byggnad av civilt försvar och omställningen till ett fossilfritt län. En fördjupad analys av innovationspotentialen ska också genomföras, med framtagna förslag på hur innovationssystemet ska bidra till den regionala samhällsomställningen.

Steg innefattar också en genomförandeplan för infrastruktur för biodrivmedel och elektrifierade transporter samt framtagande av en regional plan för hur vi långsiktigt ska hantera eleffektfrågan samt för utbyggnad av digital infrastruktur i hela länet. Arbetet behöver samlat följas upp, utvärderas och vid behov utvecklas, och ansvar för arbetets olika delar fastställas. Genomgående ska eventuella målkonflikter i arbetet synliggöras och möjliga positiva synergieffekter säkras.

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

Huvudsakligen kopplade

globala mål är mål 6 – sanitet och rent vatten, 7 - hållbar energi, samt 9 – hållbar industri, innovationer och infrastruktur samt nationella miljö kvalitets- och generationsmål.

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

5.3 Indikatorer för En hållbart växande region

En hållbart växande region		
Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
Miljökvalitetsmålen (index)	Sammanhållen positiv förflyttning av såväl målbedömning som av bedömningen av miljötillståndets utveckling.	Ny indikator i form av index för miljökvalitetsmålen. De tolv miljökvalitetsmålen följs upp årligen av Länsstyrelsen, i en Regional årlig uppföljning av Miljökvalitetsmålen för Uppsala län (RÅU). Respektive mål ges där en övergripande målbedömning, samt att en bedömning av miljötillståndets utveckling görs. Därtill ingår en kort beskrivning av länsövergripande insatser under respektive mål i RÅU. Indexet föreslås redogöra för den samlade utvecklingen inom de tolv målen genom ett indexvärde, som kan falla ut i en av fyra föreslagna graderingar: a) Positiv utveckling, b) I stort oförändrat, med positiva tendenser, c) I stort oförändrad, med negativa tendenser, d) Negativ utveckling. Fördjupad analys behövs för att ange mer nedbruten ambition 2024 resp 2030.
Antalet byggda bostäder	–	Från dagens RUS. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden
God bebyggd miljö	Positiv förflyttning av såväl målbedömning som av bedömningen av miljötillståndets utveckling.	Ny indikator, som utgörs av ett av miljökvalitetsmålen och som kompletterar upp det mer kvantitativa antalet byggda bostäder. Bygger på RÅU. Fördjupad analys behövs för att ange ambition 2024 resp 2030.
Utsläpp av växthusgaser	De samlade utsläppen av växthusgaser ska minska med 75 % till 2040 (basår 1990)	Ny indikator. Målangivelse, som bygger på det nationella klimatmålet. Fördjupad analys behövs för att ange ambition 2024.
Tillgång till stabila mobila tjänster	2023 bör hela Uppsala län ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet (10 Mbit/s), där man normalt befinner sig.	Ny indikator. Såväl indikatorn och målvärde bygger på nationell bredbandsstrategi. Uppföljning sker nationellt av PTS, och avser mobiltäckning för mobil enhet, med kapacitet 10 Mbit/s alternativt 30 Mbit/s beroende på var man befinner sig, till exempel behövs det mer kapacitet i områden där många antas vistas samtidigt. Ytorna som följs upp består av områden där människor normalt (vanligtvis) befinner sig. I detta inkluderas till exempel alla bilvägar (stora och små), men inte områden hundratals meter in i skogen från en skogsbilväg. För att uppnå det övergripande målet och uppnå täckning som motsvarar 100 procent, skulle totalt sett 18 638 km ² behöva täckas.

...fortsättning

Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
Tillgång till snabbt bredband	2025 bör hela Uppsala län ha tillgång till snabbt bredband (99,9% av alla hushåll och företag ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s).	Från dagens rus, något justerad målangivelse (samt prolongerad). Bygger på och är harmoniserad med nationell bredbandsstrategi. Nationell uppföljning och redovisning genomförs av PTS. Nedbrutna målnivåer för år 2025: - 98 procent av alla hushåll och företag i Uppsala län bör ha tillgång till 1 Gbit/s. - 99,9 procent av alla hushållen och företag i Uppsala län bör ha tillgång till 100 Mbit/s. - 100 procent av alla hushåll och företag i Uppsala län bör ha tillgång till 30 Mbit/s
Kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor	Ska fördubblas till 2030 (basår 2006)	Från dagens RUS, befintlig målangivelse.
Kollektivtrafikens regionala tillgänglighet	Tillgängligheten ska vara/öka...	Ny indikator. Målvärden kompletteras.
Andelen kombinationsresor cykel – kollektivtrafik	Andelen kombinationsresor ska fördubblas till år 2030 (basår 2016), från 19 procent till 38 procent*	Ny indikator, som bygger på den regionala cykelstrategin.
Cykeltrafikens färdmedelsandel	Andelen cykeltrafik ska med tio procentenheter till år 2030 (basår 2016), från 13 procent till 23 procent*	Ny indikator, som bygger på den regionala cykelstrategin.
Produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn	Ökning av produktionsvärdet till 2030	Från dagens RUS. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden.
Produktionen från jordbruks- och trädgårdssektorn	Produktionen ska öka/uppgå till...	Ny indikator, som kompletterar indikator avseende produktionsvärdet. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för programperioden.

6. En nyskapande region

En nyskapande region innebär ett Uppsala län som är internationellt erkänt för en utmanings- och kunskapsdriven utveckling och hållbar tillväxt. Hela länet präglas av innovation, kreativitet och kompetens i såväl företag, offentlig sektor, som samhället i stort. Företag har goda förutsättningar för att starta och växa, och det finns en kompetensförsörjning som möter behoven. Vi har världsledande universitet, forskning och innovationssystem, som bidrar till att möta de stora samhällsutmaningarna.

Genom den regionala utvecklingsstrategin arbetar vi för att uppnå en nyskapande region. Detta sker med utgångspunkt i följande långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål under programperioden.

De rådande och kommande samhällsutmaningar som vårt län och världen står inför ger behov av nyskapande och kreativitet. Ett välmående och växande näringsliv är avgörande för samhällsutvecklingen i Uppsala län.

Länets arbete för ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet främjar även globala mål. Behovet av utmaningsdriven innovation, såväl teknisk och affärsmässig som social och organisatorisk, är ett genomgående tema i Agenda 2030 och grundläggande för att klara de globala målen.

Ett nyskapande län med innovationskraft förutsätter vissa utvecklingsfaktorer. Ett brett urval av företag behövs för att svara upp mot invånarnas behov av service, handel och tjänster. Kompetensförsörjningen är ett strategiskt viktigt område för Uppsala läns omställningsförmåga och utvecklingskraft, då kompetensbrist idag är ett av de största tillväxthindren oavsett bransch och konjunkturläge.

Ett gott klimat för näringsliv, kultur- och civilsamhälle är av stor vikt för att gynna utveckling, där olika typer av företag, kreativa näringar och ideella organisationer ska känna stöd i att startas upp och

växa. Här är även besöksnäringen och det kulturella utbudet en viktig utvecklingsfaktor, som i samspel med andra faktorer kan öka attraktionskraften och den innovativa förmågan på en plats, samt locka till en vilja att bosätta sig och vilja verka inom länet och bidra till länets utvecklingskraft.

Att få till en omställning till ett fossilfritt samhälle under en kort tidsperiod ställer stora krav på innovationer och hållbar resursanvändning, samtidigt som det ger möjlighet för utveckling av lokala marknader och näringsliv.

Inom en nyskapande region arbetar vi mot tre långsiktiga utvecklingsmål om ett Uppsala län som erbjuder: **Kompetens till länets företag och organisationer, Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet samt Innovation för hållbar tillväxt och utveckling. Prioriterat mål under programperioden 2021–2024 är En ökad utmanings- och kunskapsdriven tillväxt, utveckling och innovation.**

6.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En nyskapande region

Långsiktiga utvecklingsmål	Kompetens till länets företag och organisationer	Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet	Innovation för hållbar tillväxt och utveckling
Åtaganden	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap och dialog för en ökad matchning mellan utbildning och arbete • Attrahera kompetent arbetskraft till länet 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla en kulturregion med internationell lyskraft • Stöd till fler företag att bli internationellt verksamma • Genom en växande besöksnäring öka länets attraktivitet och förutsättningar för ett gott liv 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla det regionala företags- och innovationsstödsystemet • Skapa bättre förutsättningar för socialt entreprenörskap och sociala företag • Utveckla och koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer inom länets viktiga fokusområden

6.1.1 Kompetens till länets företag och organisationer

Tillgång till tillräcklig och kompetent arbetskraft är avgörande för näringslivets och samhällets utveckling. Många olika aktörer, såväl privata som offentliga, behöver känna ansvar för och bidra till länets kompetensförsörjning.

Teknikutveckling, digitalisering samt nya produkter och produktionsprocesser ställer krav på välutbildade och kompetenta medarbetare. Uppsala län behöver kunna attrahera, välkomna och integrera spetskompetenser för att stärka framtida kompetensförsörjning. Ett ökat inflöde av högkvalificerad arbetskraft stimulerar innovation, förbättrar näringslivets förutsättningar att växa och stärker affärskontakter med omvärlden.

Länets arbetsgivare och utbildningssystem behöver erbjuda möjligheter till livslångt lärande för strategisk kompetensutveckling och karriärväxling. Det är av stor vikt att kompetensen hos alla länets invånare tas tillvara för att länets organisationer och näringsliv ska kunna verka och utvecklas.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Kunskap och dialog för en ökad matchning mellan utbildning och arbete

Samverkan krävs i arbetet för balans mellan utbud och efterfrågan på kompetens och arbetskraft på den regionala arbetsmarknaden i Uppsala län. Detta för att få en bättre matchning mellan exempelvis utbildningssystemet och länets bristyrken och regionala styrkeområden med tillväxtpotential. Här krävs en bred delaktighet av, och dialog mellan, berörda aktörer inom näringsliv, offentlig sektor, civilsamhälle och utbildningsaktörer.

För att kunna dimensionera insatser och utbildningar på rätt sätt för individer och aktörer inom kompetensförsörjningskedjan, behöver arbetet bygga på kunskapsunderlag som ger en gemensam bild och förståelse kring frågor gällande matchning i länet.

Teknikcollege och vård- och omsorgscollege är regionala samverkansplattformar där företag, utbildningar och andra relevanta aktörer samverkar för att gemensamt arbeta med kompetens- och utbildningsfrågor.

Attrahera kompetent arbetskraft till länet

Ett strukturerat arbete för att attrahera och integrera arbetskraft behövs i länet. Genom tillgång till utbildning av högsta kvalitet, goda livsvillkor med mötesplatser för kultur och nöjen samt tillgång till bostäder i attraktiva livsmiljöer ska fler lockas till regionen.

För positionen som ledande kunskapsregion är det viktigt att fler av länets studenter väljer att stanna kvar i området efter examen. Det gäller även för internationella studenter, där Uppsala universitet och SLU med sina mer än 3 000 internationella studenter per år kan utgöra en bas i rekryterandet av talanger och spetskompetenser.

4 GOD UTBILDNING
FÖR ALLA

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete med kompetens för länets företag och organisationer främjar även globala mål. Utvecklingen lägger grund för att länets bidrag inom flera delmål för mål 8 - anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, och kopplar även till delmål under mål 4 - god utbildning för alla. Genom utveckling av kompetens bidrar arbetet även till de många globala mål och delmål som kräver kompetens och innovation.

6.1.2 Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet

För att skapa ett gott klimat för länets näringsliv samt kultur- och civilsamhälle behöver olika behov mötas. För att nyttja den fulla kraften i länet krävs ett samspel mellan länets olika delar och aktörer. I det regionala utvecklingsarbetet bör civilsamhällets engagemang och kompetens som kunskaps- och röstbärare med lokal kännedom beaktas specifikt. För att kunna bo och verka i hela länet behöver det finnas tillgänglig offentlig och privat service inom rimliga avstånd, tillgänglig kollektivtrafik och digital infrastruktur.

Länets kommuner behöver sträva efter att erbjuda ett så bra företagsklimat som möjligt för att underlätta för fler människor att starta företag, samt för att redan etablerade företag ska få stöd att växa. Fler nystartade företag bidrar till ökad dynamik i ekonomin och kan bidra till en mer diversifierad arbetsmarknad. Ett gott företagsklimat kännetecknas av bland annat god service genom effektiv hantering, bra bemötande samt e-tjänster av god kvalitet för ansökningar, tillstånd och kommunikation med myndigheter. Det kan exempelvis även handla om att undersöka möjligheterna till ökad samordnad myndighetstillsyn för

att minska företagets administrativa börda. Med lättillgänglig service blir det lätt att göra rätt.

För att möta behov och stimulera entreprenörskap och företagande på ett tydligare sätt, finns ett ökat behov av målgruppsanpassad stöd. Det gäller exempelvis att underlätta för landsbygdsföretagen, ge riktad stöd till företag i olika kategorier eller genomföra tematiska satsningar på exempelvis ungt eller socialt företagande.

För att möta konkurrensen om kompetens, företag och investeringar mellan platser i världen behövs ett samordnat regionalt etableringsfrämjande arbete. Var för sig har endast ett fåtal kommuner resurser att ensamma söka upp och bearbeta potentiella etablerare. Det är viktigt att visa vilka förutsättningar som kan tillhandahållas vad gäller tillgång till exempelvis kompetens, markberedskap, kommunikationer, tillstånd och servicegrad. Att ge goda förutsättningar för nya etableringar och investeringar är av vikt även när det gäller att skapa möjligheter till internationalisering för fler små och medelstora företag. De internationella studenterna vid Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet SLU tillför viktiga perspektiv för organisationer som vill internationalisera sig.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Utveckla en kulturregion med internationell lyskraft

Den regionala samverkan med det professionella kulturlivets institutioner och huvudmän, liksom med civilsamhällets företrädare, ska underlätta för konstnärliga yrkesgrupper inom olika konstområden att kunna leva och verka i regionen. Dessutom ska nya konstnärskap uppmuntras och stärkas. Starka nätverk, såväl nationella som internationella, utgör grunden för ett levande och nyskapande konst- och kulturliv, varför internationell och interregional samverkan är av vikt.

Kreatörer, kulturaktörer och kulturskapare ska beredas olika typer av plattformar där möten kan ske och nya idéer födas. För att bidra till utvecklingskraft, gynna kreativitet och innovationsförmåga samt öka möjligheten till kreativa kluster i länet, ska kulturella och kreativa näringar (KKN) ges goda möjligheter att växa. Dessa näringar kan verka gynnsamt för flera branscher och utgör en stor potential för Uppsala län, exempelvis är produktionsincitament en näringspolitisk åtgärd för att bland annat attrahera och säkra investeringar i film- och TV-inspelningar. Digitaliseringens och teknikens möjligheter ska tas tillvara inom konst- och kulturområdet och kulturarvet beaktas.

Stöd till fler företag att bli internationellt verksamma

I Uppsala län verkar stora bolag med globala marknader och partnerskap. De mindre bolagen hamnar dock efter i internationaliseringen jämfört med övriga riket. Det finns således en outnyttjad potential för utveckling och tillväxt på marknader utanför Sverige för länets småföretag. Främjande av internationalisering (export, import, internationella partnerskap) måste fortsatt intensifieras, bland annat genom Regional exportsamverkan som erbjuder samlade och koordinerade stödtjänster genom regionalt och nationellt partnerskap.

Genom en växande besöksnäring öka länets attraktivitet och förutsättningar för ett gott liv

Investeringar i arenor och upplevelseanläggningar, infrastruktur, ledssystem, restauranger, handel och nöjesutbud stärker länet som en plats där man vill leva, bo och verka. Besöksnäringen skapar attraktionskraft, sysselsättning och ger förutsättningar för en levande landsbygd. Uppsala län har en framstående position inom möten och evenemang, där ett dynamiskt näringsliv, två lärosäten, en stark infrastruktur och det geografiska läget skapar ett gynnsamt läge för fortsatt utveckling. Länet har stark potential att skapa fler konkurrenskraftiga upplevelseprodukter inom natur- och kulturområdet, med utgångspunkt i den efterfrågan som finns såväl nationellt som internationellt. Ett väl fungerande nätverk av företagsfrämjande organisationer kan stötta och skapa förutsättningar för besöksnäringen att fortsätta växa hållbart.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet

främjar även globala mål. Huvudsakligt kopplat är mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, och dess delmål. Kopplar även mot delmål om skydd av kulturarv (11.4) och om ökad inkludering (10.2).

6.1.3 Innovation för hållbar tillväxt och utveckling

Rådande samhällsutmaningar är många gånger komplexa, vilket kräver att lösningarna baseras på kunskap som samproduceras i gränslandet mellan forskning, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle. På så vis kan utmaningar och kunskap användas som grund för innovation och utveckling av näringslivet. Här har Uppsala län stora möjligheter med två lärosäten, en utvecklad och stödjande offentlig sektor och civilsamhälle i en liten geografi med närhet mellan människor.

För att säkra och stärka positionen som en nyskapande region och vidga arbetsmarknaden genom fler konkurrenskraftiga företag, behöver förutsättningarna för innovation och entreprenörskap ständigt ses över och förbättras. I omställningen till

ett mer resurseffektivt och fossilfritt välfärdssamhälle ligger stora utmaningar, men också tydliga möjligheter för aktörer och regioner som genom innovation och entreprenörskap vill vara med och driva utvecklingen. Allt fler företag i olika branscher vittnar om att högt satta hållbarhetsmål stimulerar innovationstakten och affärsmöjligheter, reducerar kostnader och stärker varumärken som ansluter sig till förändringarna. I en växande cirkulär och biobaserad ekonomi och ett fossilfritt samhälle har exempelvis en framgångsrik och innovativ skogsnäring och skogsråvaran en viktig roll. Genom innovationer kommer nya biobaserade resurseffektiva produkter kunna konkurrera med fossila motsvarigheter och bygga en mångsidig bioekonomi.

För att möta framtidens utmaningar krävs en god digital infrastruktur, en högre implementering av digitala lösningar samt en ökad mognadsgrad i företag och organisationer att använda digitaliseringsens möjligheter

Den offentliga upphandlingen inom länet omfattar många olika produkter och tjänster, för betydande belopp årligen. Länets offentliga aktörer kan aktivt bidra till innovation och utveckling inom flera områden genom att nyttja den kraft som finns i offentlig upphandling. Val av upphandlingsform, hållbarhetskrav, samt fokus på lokalproducerade varor är exempel på sätt att driva utveckling genom upphandling. Att öppna upp verksamheter för nya innovationer, genom att exempelvis nyttja innovationsupphandlingar som omställningskraft, är ytterligare ett sätt för offentliga aktörer att påverka länets nyskapandeförmåga.

Inom universiteten bedrivs forskning som leder till ny kunskap med bidrag till samhällsutvecklingen. Ett område där forskning och innovation bidrar till att utveckla verksamheten är hälso- och sjukvården. Akademiska sjukhuset är en del av och bidrar till den regionala utvecklingen. Akademiska sjukhuset är ett av landets sju universitetssjukhus, med uppdrag att leverera avancerad sjukvård och att bedriva medicinsk och farmaceutisk forskning och utbildning i samarbete med Uppsala universitet. Inom hälso- och sjukvården sker patientnära klinisk forskning, som kan vara en stark plattform för innovationer och industriell utveckling.

I syfte att attrahera talanger, kapital och internationella partnerskap positionerar sig Europas regioner i regionspecifika styrkeområden. Uppsala län med en stor bredd inom både akademi och näringsliv måste ha mod och ambition att kraftsamla för innovation och hållbar tillväxt inom de områden där det finns störst potential och som kan ge länet internationell lyskraft.

Arbetsättet smart specialisering syftar till att prioritera, organisera och gemensamt utveckla befintliga regionala tillgångar inom länets styrkeområden för att skapa värden för användare och samhälle. Detta tydliggör för omvärlden vad

Uppsala län är bra på och vilka målgrupper dessa styrkeområden riktar sig mot, samtidigt som det är viktigt att hela tiden förhålla sig till omvärlden och söka funktionella partnerskap bortanför administrativa geografiska gränser.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Utveckla det regionala företags- och innovationsstödsystemet

Länet har ett starkt stödsystem för företag och innovationer, vars syfte är att främja näringslivets fortsatta utveckling. Skapandet av mötesplatser och miljöer lägger grunden för nya kopplingar mellan forskning och näringsliv, offentliga och privata aktörer, entreprenörer och investerare. Samordning behövs för att hjälpa företag och innovatörer att hitta rätt i det existerande nätverket.

Skapa bättre förutsättningar för socialt entreprenörskap och sociala företag

Socialt entreprenörskap kan bidra till innovativa lösningar på ofta både akuta och komplexa samhällsproblem av stor vikt för länets fortsatta utveckling. Sociala företag kan bidra till ett bättre samhälle genom att integrera människor som annars står längre ifrån arbetsmarknaden. Att ta tillvara initiativ inom både socialt entreprenörskap, sociala företag och arbetsintegrerande sociala företag och se dessa som värdefulla aktörer i utvecklingen av ett hållbart samhälle är av stor vikt. Genom en tydligare och mer framträdande roll kan dessa bidra till att länet som helhet blir bättre på att hantera sociala utmaningar i samhället.

Utveckla och koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer inom länets viktiga fokusområden

Uppsala län har en bredd av konkurrenskraftiga företag och branscher som ytterligare kan utvecklas och kopplas samman. En fördjupning av detta görs i arbetet kring länets strategi för smart specialisering.

Uppsala läns regionala fokusområden:

- I länet finns kunskapsintensiva industriföretag och *avancerad produktion* som håller hög internationell klass inom områden som massatillverkning, kärnkraft, verktygstillverkning, specialgjutning, pulvermetallurgi, specialkablage och bioläkemedel. Nya produktionsmetoder i industrin som öppnar för nya smarta och mer hållbara material samspelar med forskning och utbildning kring materialutveckling och industriell IT.
- Inom *energi- och miljöområdet* utvecklas ny teknik för produktion, lagring och styrning av energi. Detta är metoder som understödjer övergången till en ekonomi med optimerad resursanvändning och minskade koldioxidutsläpp, vilket svarar mot viktiga samhällsutmaningar och har stark potential att etableras internationellt. Utvecklingen av nya mer hållbara energilösningar samspelar med energirelaterad forskning och utbildning.
- *Gröna näringar* är ett område under stark utveckling, inte minst utifrån ett ökande behov av nya sätt att producera och konsumera livsmedel. Länet har goda förutsättningar att möta det behovet, med flera företag som har tekniklösningar för cirkulär produktion i kombination med den kompetens som finns vid våra lärosäten.
- Inom *tech-branschen* sker snabb utveckling med många nya företag som etablerar sig globalt redan från första dagen. Branschen präglas av snabb tillväxt och kan dra nytta av den utvecklingskraft och de nätverk som finns i länets innovations- och företagsstödsystem.
- *Life science* är en viktig industri för Sverige och med särskild relevans för Stockholm-Uppsalaregionen. Det handlar om bland annat läkemedel, bioprocess, medicinteknik, diagnostik och behandlingsmetoder som bidrar till bättre vårdkvalitet, ökad hälsa och ett längre liv med kvalitet för en befolkning som blir allt äldre.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Arbetet med utvecklingsmålet Innovation för hållbar tillväxt och utveckling behandlar särskilt mål 3, 7, 8, 9, 10 och 12, men främjar samtliga delar av Agenda 2030 som lyfter vikten av innovation.

6.2 Prioriterat mål under programperioden för En nyskapande region

Prioriterat mål 2021-2024
och delområden

En ökad utmanings- och kunskapsdriven hållbar tillväxt, utveckling och innovation

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att ta fram en strategi för smart specialisering, mobilisera aktörer inom det regionala företags- och innovationsstödsystemet samt för att stärka kompetensförsörjningen till länets företag och organisationer.

I arbetet att sträva mot det strategiska utvecklingsområdet En nyskapande region, de långsiktiga utvecklingsmålen, samt mot de globala målen är **En ökad utmanings- och kunskapsdriven tillväxt, utveckling och innovation** ett prioriterat mål under programperioden 2021–2024.

6.2.1 En ökad utmanings- och kunskapsdriven hållbar tillväxt, utveckling och innovation

Uppsala län ska nyttja länets stora potential med två ledande universitet, ett starkt näringsliv och flera myndigheter på en liten geografisk yta för att skapa innovationer och företag med särskilda möjligheter att bidra med lösningar på länets och världens samhällsutmaningar. Genom att identifiera och redogöra för hur aktörer i Uppsala län bidrar med lösningar på dessa samhällsutmaningar, kan ökad framtidstro skapas i länet och länet kan ges internationell lyskraft.

För att gå mot målet ska det under programperioden tas fram en strategi för smart specialisering. Strategin syftar till att definiera och utveckla områden och teman där länet har särskilt goda förutsättningar att bidra med lösningar på samhällsutmaningar genom utmanings- och kunskapsdriven innovation. Strategin tar avstamp i länets befintliga fokusområden (se punkt 6.1.3) men kan även omfatta nya områden. Inom dessa områden ska företag, akademi och offentlighet kunna gå samman för att med gemensamma resurser underlätta för helt nya innovationer, företag och framtidsbranscher.

Steg innefattar att mobilisera aktörer inom det regionala företags- och innovationsstödsystemet kring identifierade utmaningar. Steg innefattar även arbete för en stärkt kompetensförsörjning för att kunna möta utmaningar och ta tillvara på möjligheter till innovation och förnyelse. En regional behovsbild ska tas fram för att fungera som en plattform för gemensam dialog kring hur länet kan möta den regionala arbetsmarknadens kompetensbehov.

Vi behöver ha beredskap för och en förmåga att bidra till hantering av effekter på näringslivet med anledning av Covid-19-pandemin.

Kopplade globala mål är mål 4, 5, 8, 9 och 12.

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

5 JÄMSTÄLLDHET

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

6.3 Indikatorer för En nyskapande region

En nyskapande region		
Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
BRP/capita	–	Ny indikator. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för programperioden. Ev komplettering av delkomponenten inkomstsumma.
Privata och offentliga investeringar i FoU och dess andel av BRP	–	Från dagens RUS. Bygger på Europa 2020-målen. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för program-perioden. Målvärden bör sättas för såväl privata som offentliga investeringar.
Arbetsgivares bedömning av tillgång till arbetskraft	Upplevd brist på arbetskraft ska vara lika med eller lägre än jämförbara län.	Ny indikator som utgår från Arbetsförmedlingens prognos-arbete. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för programperioden. Målvärden bör anges samlat, samt särredovisas för privata respektive offentliga arbetsgivare.
Antalet nystartade företag	–	Denna indikator föreslås ev att ersättas. Arbete pågår.

7. Genomförande - från vision till handling

De beslut som fattas idag formar framtidens samhälle. Denna strategi visar på en riktning framåt och pekar ut vad vi i länet vill göra för att röra oss i mot visionen om *Ett gott liv i en nyskapande hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft*. Denna vision kan bara förverkligas om aktörerna i länet drar åt samma håll och fokuserar på genomförandet.

Samverkan som strategi

För att klara de stora samhällsutmaningar och den snabba förändringstakt vi står inför krävs fördjupad samverkan och partnerskap mellan länets aktörer, såsom Region Uppsala, kommunerna i länet, Länsstyrelsen i Uppsala län och andra myndigheter, universitetet samt näringsliv, organisationer och civilsamhälle.

Denna fördjupade samverkan mellan länets olika delar och aktörer – i hela länet – är i Uppsala län en strategi för att skapa gemensam kraftsamling.

I Uppsala län finns en god samverkanskultur som vi ska bygga vidare på. En god samverkanskultur är inte bara en förutsättning för att lyckas genomföra strategiska utvecklingsinsatser på länsnivå, den kan i sig utgöra en grund för konkurrenskraft. Att vi är bra på att samverka är en styrka i sig.

Olika grader av samverkan och koordinering

I det regionala utvecklingsarbetet sker olika grad av samverkan och koordinering. Vi behöver inte alltid göra allting tillsammans, samtidigt, eller på samma sätt. Men ibland krävs en högre grad av samverkan och koordinering.

I de breda insatserna sker det oftast genom att var och en i sina ordinarie verksamheter drar åt samma håll. Kraftsamlingen sker då genom att olika aktörer arbetar i samma riktning (jfr inriktningarna som ges under respektive Långsiktiga utvecklingsmål). I vissa frågor där vi har gemensamma åtaganden kompletterar vi varandra i genomförandet, och var och en bidrar med sin del i förändringen som behöver ske (jfr vad som beskrivs under vissa Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet). Inom andra områden behöver en gemensam

Olika grader av samverkan och koordinering i det regionala utvecklingsarbetet

Var och en arbetar i linje med en inriktning.

I sin verksamhet, på sitt sätt.

Exempel: Möjliggörande av ett livslångt lärande

Var och en uppfyller sin del av ett åtagande.

I sin verksamhet, på sitt sätt.

Exempel: Hållbarhetslöften i länets klimatarbete

Mer traditionell samverkan.

Frågor och ansvar hanteras mellan aktörer.

Exempel: Närvårdssamverkan i länet

Aktörer arbetar tillsammans för att ta sig an en större utmaning.

Aktiv samhandling och koordinering

Exempel: Eleffektsfrågan

hantering ske, och vissa frågor och ansvar fördelas. För andra frågor är utmaningarna och osäkerheterna större, det kanske finns organisatoriska mellanrum att fylla, och vi måste agera gemensamt i utvecklingsarbetet för att skapa förflyttning (jfr vad som beskrivs under vissa *Åtaganden i det Långsiktiga utvecklingsarbetet* och *Steg under programperioden* under prioriterade mål).

Ledarskap och ägarskap

De komplexa samhällsutmaningarna kräver ledarskap som kan bygga och skapa framtiden tillsammans. Regionalt ledarskap innebär att skapa engagemang i processer där resultaten inte alltid är kända, men där en förflyttning ska skapas av olika aktörer på

flera nivåer. Det regionala ledarskapet ägs inte enbart av en utpekad regionalt utvecklingsansvarig aktör, utan av en rad olika aktörer som kan och ska ta en ledarroll beroende på område och tillfälle.

Regional utveckling innebär att tillsammans ta ansvar tvärs igenom organisatoriska och tanke-mässiga stuprör. För att gå från en beslutad strategi till ett framgångsrikt genomförande, behöver vi kontinuerligt tydliggöra uppdraget och ägarskapet för varandra.

Strukturer för ökad regional samverkan i länet

Region Uppsala ansvarar för att leda och driva på det regionala utvecklingsarbetet tillsammans med länets kommuner, Länsstyrelsen, universiteten

och övriga berörda statliga myndigheter, samt företrädare för berörda organisationer och näringsliv.

Den strategiska samverkan mellan Region Uppsala och länets åtta kommuner sker inom ramen för den samverkansstruktur som etablerats med ett Regionalt Forum för ledande politiska företrädare och regionala samråd för hälsa, stöd, vård och omsorg (HSVO), samt ett samråd för kultur. Regionalt Forum är bildat för att Region Uppsala och kommunerna tillsammans ska finna lösningar på gemensamma frågor och utmaningar. Till den politiska samverkansstrukturen knyts den Regionala ledningsgruppen (RLG) som har ansvar för de strategiska frågorna och samverkansstrukturerna på tjänstepersonsnivå.

Den befintliga samverkansstrukturen är utgångspunkten för att organisera det regionala utvecklingsarbetet. Men där denna struktur inte räcker till, behöver vi vara öppna för att förändra den eller hitta nya mer ändamålsenliga samverkansformer, om det krävs för att skapa partnerskap för ett effektivt sektorsövergripande genomförande.

Former för genomförandet

Budgetar och verksamhetsplaner, strategier och handlingsprogram, projekt och investeringar, översiktsplaner och insatser hos länets aktörer är alla på ett eller annat sätt en del av regionens utveckling. Utvecklingsstrategin blir gemensam och användbar – och får genomförandekraft – om alla utvecklingsaktörer i länet länkar in utvecklingsstrategin i sin ordinarie styrning, samt har den som utgångspunkt när styrdokument beslutas och samverkansinsatser inleds.

Överenskommelser om samverkan mellan Region Uppsala och andra regionala nyckelaktörer, såsom universiteten och Länsstyrelsen, finns till del på plats, men ska även utarbetas där behov finns. Samverkan inom andra nätverk och grupper ska baseras på tydliga uppdrag, syfte och mål.

Konkreta handlingsplaner finns till del på plats i det regionala utvecklingsarbetet, men ska även arbetas fram för de steg och insatser som ska tas under respektive prioriterade mål under programperioden. Dessa genomförandeplaner ska utgöra ett

stöd i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin, och den del av samverkansstrukturen som har ett koordinerande ansvar för ett område ska också ansvara för framarbetandet av genomförandeplaner. Samtliga genomförandeplaner ska säkras mot Agenda 2030 med framarbetad metod. Vid behov ska enhetliga uppdragsbeskrivningar och/eller projektplaner användas. Behov av och initiativ till nya genomförandeplaner, samt behov av justering av befintliga sådana, kan lyftas av alla aktörer och hanteras i den ordinarie samverkansstrukturen.

Finansiering av genomförandet

Alla aktörer uppmanas att lyfta in de frågor man planerar att bidra med i sina respektive planeringsunderlag, verksamhetsplaner och budgetar, redan från utvecklingsstrategins fastställande och allteftersom handlingsplaner upprättas i arbetet. Att länet kraftsamlar tillsammans innebär att vi alla bidrar till genomförandet av strategin med såväl kompetenser som resurssättning.

Uppsala län ska dra nytta av den erfarenhet och kunskap länet har för att konkurrera om kompletterande regionala, nationella och internationella finansieringsmöjligheter. Länet och länets utvecklingsagenda har goda möjligheter att på olika vis knyta till sig finansiering – med det krävs både strategiskt agerande och aktiva operativa insatser för att ta tillvara dessa möjligheter. Det är viktigt att arbeta för en tilldelning av nationella infrastruktur- och utvecklingsanslag som svarar upp mot länets befolknings- och sysselsättningstillväxt. För att länet ska kunna bära sin del av landets utveckling krävs det statliga investeringar i infrastruktur, där utgångspunkten är att statlig infrastruktur ska bekostas av staten. Möjligheten att använda kompletterande finansiering genom en kombination av offentliga och privata medel kan prövas. Region Uppsala finansierar vissa företags- och innovationsstödsaktörer med årliga verksamhetsstöd. Dessa kombineras med årliga uppdragsavtal. Region Uppsala fördelar även statliga projektmedel som ska verka för att uppfylla strategin.

Uppföljning, lärande och strategiska kontrollstationer

Den regionala utvecklingsstrategin ska vara ett levande styrdokument, och det regionala utvecklingsarbetet ska vara ett levande arbete. Arbetet med uppföljning och analys ska ge oss bättre förutsättningar att välja rätt insatser, följa pågående arbete, analysera uppnådda resultat och dra lärdomar för att utveckla arbetet. En tydlig långsiktig inriktning och uthållighet måste kombineras med aktiv förmåga till anpassning.

Den regionala utvecklingsstrategin och dess genomförande ska följas upp på flera nivåer, i syfte att styra mot effektivitet i arbetet och önskade resultat/effekter.

Länets generella utveckling följs upp genom de indikatorer som är kopplade mot respektive strategiskt utvecklingsområde. Dessa ger en bild av den mer övergripande långsiktiga utvecklingen för länet inom utpekade områden.

Ett generellt utvecklingsbehov finns kring mer evidensbaserade processindikatorer för det regionala utvecklingsarbetet, som styr mot önskade resultat och effekter utifrån de konkreta utvecklingsåtgärder som genomförs. Ett utvecklingsarbete bör ske under programperioden för att ta fram förslag på sådana indikatorer. Inriktningen är att ha en över åren relativt stabil grupp indikatorer, inte minst för jämförbarhetens skull.

Region Uppsala svarar för att årligen sammanställa en redovisning av utfallen för dessa indikatorer. Som komplement till denna indikatorsammanställning inkluderas årligen en sammanställning av utfallet av SKR:s framarbetade Agenda 2030 nyckeltal för länet, uppdaterad omvärlds- och nulägesanalys av länet, samt att olika tematiska och fördjupande analyser genomförs enligt plan och/eller vid behov. Denna uppföljning och dessa analyser ställs till länets aktörers förfogande.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet ska på ett övergripande plan följas upp årligen av respektive ansvarig gruppering i samverkansstrukturen, med syfte att få en bild av gjorda insatser, en bedömning om huruvida insatserna bidrar till måluppfyllelse, samt för att få underlag för att bedöma åtagandenas giltighet och relevans. Denna uppföljning genomförs av respektive berörd del i samverkansstrukturen.

Steg under programperioden kopplade till prioriterade mål följs löpande upp i respektive del av samverkansstrukturen, i syfte att strategiskt styra arbetet framåt och mot önskade resultat. Regional ledningsgrupp och Regionalt forum ska löpande under året få en bild av progress i arbetet, avvikelser, behov av åtgärder eller ny styrning.

Uppföljning/utvärdering av organisering, strukturer och arbetssätt i det regionala utvecklingsarbetet ska ske löpande genom Region Uppsalas försorg, efter inriktning från Regional ledningsgrupp (RLG).

Regionalt forum ska årligen ges möjlighet att aktivt ta ställning till relevans och inriktning avseende strategins indikatorer, åtaganden samt det arbete som bedrivs inom ramen för de prioriterade målen.

Genomförandets koppling mot globala mål:

Länets arbete för att säkerställa genomförandet av den regionala utvecklings-

strategin är direkt kopplat till mål 17 – Genomförande och Partnerskap.

8. RUS i korthet

En region för alla – i korthet			
Mål	Åtaganden/steg (i korthet)	Huvudsakligt koordinerande ansvar i samverkansstrukturen ^(prel)	Uppföljning
<i>Långsiktig utvecklingsmål</i> Ett hälsofrämjande samhälle	<ul style="list-style-type: none"> • Omställning till en effektiv och nära vård • Främja hälsosamma levnadssätt 	HSVO HSVO	Årligen Årligen
<i>Långsiktig utvecklingsmål</i> Ett öppet och inkluderande samhälle	<ul style="list-style-type: none"> • Ge ökade möjligheter till digital kompetens och tillit för inkludering och delaktighet • Ta tillvara civilsamhällets kraft och engagemang 	RLG RLG	Årligen Årligen
<i>Långsiktig utvecklingsmål</i> Utbildning och sysselsättning för alla	<ul style="list-style-type: none"> • Skapa goda möjligheter till ett livslångt lärande • Möjliggöra egen försörjning på en mer jämställd, jämlik och växande arbetsmarknad 	Skolchefgruppen FIA	Årligen Årligen
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> En hälsofrämjande och nära vård	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla en förnyad vårdstruktur i länet • Vidareutveckla det förebyggande arbetet avseende barn och ungas psykiska hälsa 	I enlighet med beslut HSVO	I enlighet med beslut Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Forum
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> Ett gott samhällsklimat med tillit och inkludering	<ul style="list-style-type: none"> • Klarlägga nuläge • Utreda möjliga insatser • Ta fram beslutsunderlag med förslag på kommande steg, ansvar, tidplan 	RLG RLG RLG	Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Forum
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år • Tilliten bland länets invånare • Andelen sysselsatta i åldrarna 20–64 år • Ekonomisk utsatthet/jämlikhet • Regioninvånarnas självs kattade hälsa, med minskade skillnader mellan grupper och individer. • Ungdomars självs kattade hälsa 		Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen I anslutning till LHU

En hållbart växande region – i korthet

Mål	Åtaganden/steg (i korthet)	Huvudsakligt koordinerande ansvar i samverkansstrukturen ^(prel)	Uppföljning
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Tillgängliga och hållbara transporter	<ul style="list-style-type: none"> • Ta stegen mot en regional godsstrategi • Utveckla en samhällsplanering för hållbart resande 	RLG Samhällsutvecklingschefs nätverket	Årligen Årligen
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> • Planera för och bygga fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd i en god bebyggd miljö • Utveckla en robust och fossiloberoende samhällsteknisk infrastruktur • Utveckla den digitala infrastrukturen 	Chefsnätverket för samhällsutveckling RLG RLG	Årligen Årligen Årligen
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning	<ul style="list-style-type: none"> • Samverka för att uppnå de nationella miljömålen • Ökad samverkan och kunskapsöverföring inom länet för hållbar livsmedelsförsörjning 	Miljö- och klimatrådet Länsstyrelsen och Region Uppsala	Årligen Årligen
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning av området och tänkbara steg, samt beslutsunderlag avseende regional samhällsplanering. • Säkra nödvändiga analyser, mobilisering av aktörer, samt planering för samhällets robusthet och kontinuitet. • Övergripande styrning av olika arbetspaket avseende utveckling av robust och hållbar infrastruktur avseende bl.a.; biodrivmedel, innovation, bredband, eleffekt2040, vattenhushållning 	RLG Länsstyrelsen RLG (med utpekade ansvar för underliggande arbetspaket)	Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Forum
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Miljökvalitetsmålen (index) • Antalet byggda bostäder • God bebyggd miljö (från miljökvalitetsmålen) • Utsläpp av växthusgaser, inkl. särredovisning trafik och transporter • Tillgång till stabila mobila tjänster • Tillgång till snabbt bredband • Kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor • Kollektivtrafikens regionala tillgänglighet • Andelen kombinationsresor cykel – kombinationsresor • Cykeltrafikens färdmedelsandel • Produktionen från jordbruks- och trädgårdssektorn • Produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn 		Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen

En nyskapande region – i korthet

Mål	Åtaganden/steg (i korthet)	Huvudsakligt koordinerande ansvar i samverkansstrukturen (prel)	Uppföljning
Långsiktigt utvecklingsmål Kompetens till länets företag och organisationer	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap och dialog för en ökad matchning mellan utbildning och arbete • Attrahera kompetent arbetskraft till länet 	Region Uppsala HR-chefsnätverket	Årligen Årligen
Långsiktigt utvecklingsmål Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla en kulturregion med internationell lyskraft • Stöd till fler företag att bli internationellt verksamma • Genom en växande besöksnäring öka länets attraktivitet och förutsättningar för ett gott liv 	Samråd kultur Regional exportsamverkan Besöksnäringssnätverket	Årligen Årligen Årligen
Långsiktigt utvecklingsmål Innovation för hållbar utveckling och tillväxt	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla det regionala företags- och innovationsstödsystemet • Skapa bättre förutsättningar för socialt entreprenörskap och sociala företag • Utveckla och koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer inom länets viktiga fokusområden 	Region Uppsala RLG Region Uppsala	Årligen Årligen Årligen
Prioriterat mål 2021-2024 En ökad utmanings- och kunskapsdriven tillväxt, utveckling och innovation	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckling och implementering av smart specialiseringsstrategi och regionala utvecklingsområden • Utveckling av arbetssätt och kompetens, samt mobilisering av aktörer inom företags- och innovationsstödsystemet • Framtagande av kunskapsunderlag avseende länets kompetensbehov, samt deltagande i samarbeten avseende detta 	Region Uppsala Region Uppsala Region Uppsala	Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Foru
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • BRP • Privata och offentliga investeringar i FoU och dess andel av BRP • Arbetsgivares bedömning av hur lätt/svårt det är att rekrytera • Antalet nystartade företag 		Årligen Årligen Årligen Årligen

Omvärldsbild 2020

Kommundirektörens förord

Dokumentet du har framför dig är resultatet av ett förvaltningsövergripande arbete med att ta fram en kommungemensam omvärldsbild. Innehållet utgår från skeenden och förändringsprocesser i vår omvärld som bedömts kunna påverka våra verksamheter.

Den gemensamma omvärldsbilden är ett av många planeringsunderlag som förvaltningar och nämnder kan använda sig av inför den årliga mål- och budgetprocessen. Genom kunskap och insikt om vad som händer i vår omvärld står vi bättre rustade att fatta beslut, planera och agera.

Varför behöver vi blicka utåt? Att saker och ting förändras i världen undgår ingen. Det är heller inte det som varit ingång till det här arbetet. Fokus har istället varit att försöka förstå *vilka* av alla dessa händelser och förändringar som snabbare eller långsammare påverkar oss utifrån de sammanhang som vi, som producent av offentliga välfärdstjänster, verkar i.

Vissa av de utmaningar vi står inför är globala men ger lokala avtryck; Klimatförändringar, ökad digitalisering

och åsiktpolarisering. Andra är av mer lokal karaktär och beror av vår kommuns specifika förutsättningar; fördelningen mellan andel äldre och yngre invånare, deras utbildningsnivå och vår lokala geografi. Gemensamt för samtliga trender är dock att de här beskrivs som förändringstryck, en utmaning eller möjlighet beroende på hur vi hanterar dem, utifrån just Östhammars kommuns perspektiv.

Vi tror att en gemensam bild av vilka förändringstryck som står för dörren eller redan är här behöver hanteras av samtliga kommunala arenor och inte går att möta av enskilda nämnder och förvaltningar.

Peter Nyberg, Kommundirektör

Metod

Östhammars kommuns gemensamma omvärldsbild tas fram var fjärde år men revideras på årsbasis. Revideringen omfattar vid behov nya trendgrupper och/eller förändringstryck samt kompletteras med aktuell statistik och/eller fördjupande data.

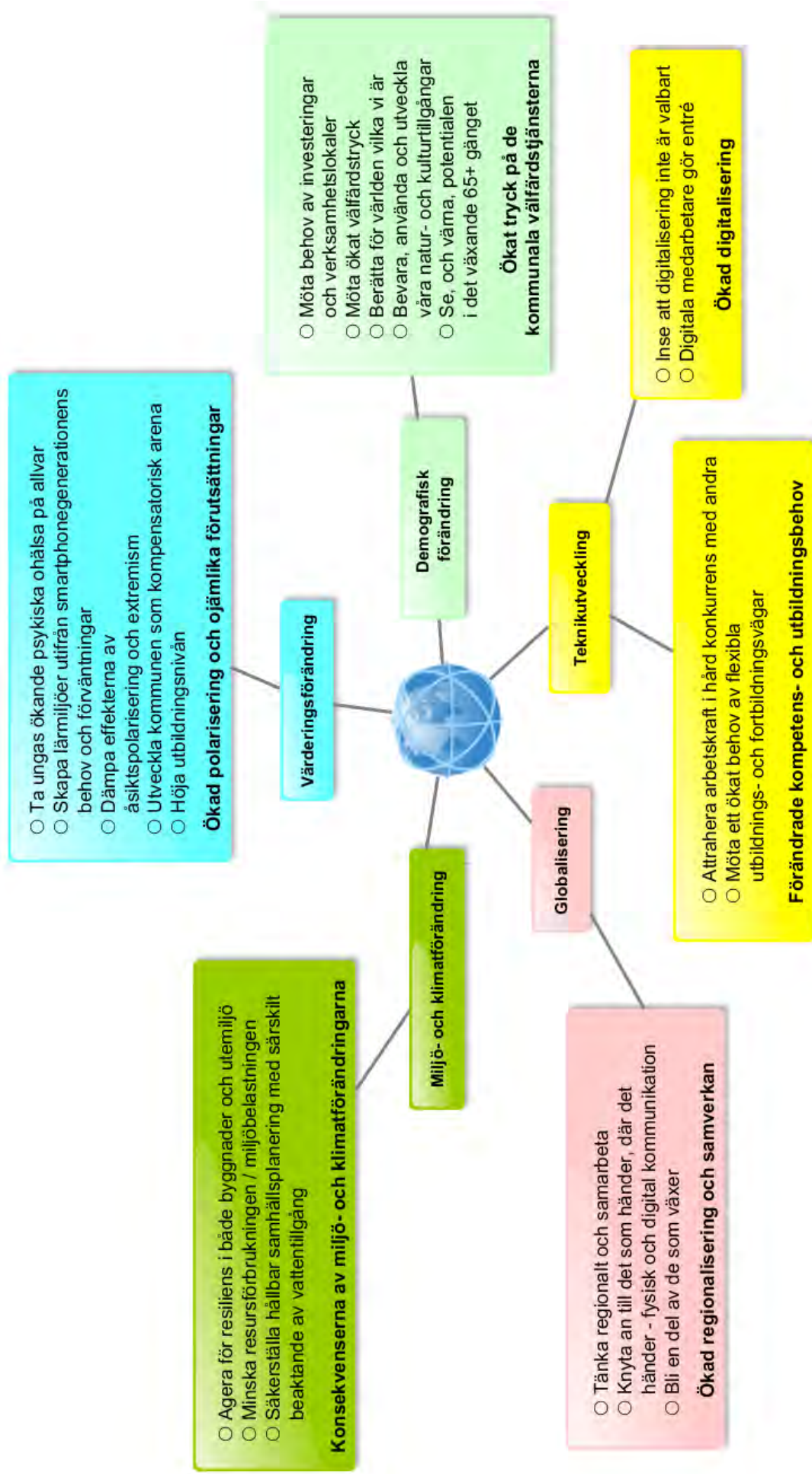
Denna version är en reviderad version av 2019 års omvärldsbild.

Den kommungemensamma omvärldsbevakningen baseras på:

- Omvärldsspaningar i nämndernas budgethandlingar för 2020.
- Omvärldsspaningar i kommunala styrdokument och sammanställningar
- Arbetsmöten med sakkunniga från samtliga förvaltningar
- Referensmaterial inom olika områden (se fotnoter)
- Interna remissrundor

I arbetet med revideringen framkom i stor utsträckning samma förändringstryck som lyftes av nämnder och sakkunniga tjänstpersoner föregående år. Dock riktades ett ökat fokus mot den demografiska utvecklingen, kommunal ekonomi och ett ökat tryck på de kommunala välfärdstjänsterna. Detta resulterade i ett helt nytt stycke och fördjupning av ett befintligt. Övriga förändringstryck har aktualitetsgranskats och vid behov kompletterats med nytillkommen statistik.

Samtliga texter i dokumentet har remitterats till kommunledningsgruppen för faktagranskning, synpunkter och förankring.

KONSEKVENSERNA AV MILJÖ- OCH KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

Utmaningen är att/ Det finns möjlighet att:

Agera för resiliens i både byggnader och utemiljö

Klimatförändringarnas effekter blir allt tydligare. Stormar, plötsliga skyfall och översvämningar är numera vardagsmat i nyhetsrapporteringen. Det sätter samhällets *resiliens*, förmåga att återhämta sig eller klara påfrestningar, på prov

Den svenska sommaren 2018 var en av de varmaste sedan tillförlitliga mätningar påbörjades.¹ Omfattande skogsbränder, foderbrist och eldningsförbud följde i värmeböljans fotspår. Såväl sommarens värme och stormen Alfrida, som i början av 2019 slog till med full kraft, visade med tydlighet behovet av väl fungerande beredskap, snabba insatser och vikten av att nå ut med information till invånarna.

Kommunerna ansvarar för en mängd funktioner och service som påverkas av ett allt varmare och mer varierat klimat. Kommunala byggnader måste tåla såväl skiftande nederbördsmonster som förändrat inomhusklimat. Utemiljöerna behöver kunna motverka effekter av skyfall och värmeperioder. Östhammars kommun står inte utan alternativ när det gäller att möta klimatförändringarnas verkningar; Kylanläggningar, gröna tak, regnrabatter, trädplanteringar och våtmarker är olika metoder som kan användas för att göra tätorterna såväl attraktiva som mer resilienta. Anpassningar som dock kommer med en kostnad; Kostnader som måste ställas i relation till andra behov inom de kommunala kärnverksamheterna.

Minska resursförbrukningen/miljöbelastningen

En stor utmaning ligger i att verka för de nödvändiga beteendeförändringar som krävs för att motverka klimatförändringarnas orsaker och utarmningen av naturresurser. Östhammars kommun kan fungera som föregångare inom dessa områden, men genom sin närhet till befolkningen och tillgång till politiska styrmedel även påverka invånarnas beteende och

möjlighet till välinformerade och hållbara livsstilsval. Viljan att leva hållbart är stor hos en betydande del av kommunens invånare och många har höga miljöambitioner. En viktig utmaning för kommunen är därför att möta upp och ta tillvara denna positiva trend. Genom återvinning, där material från avfall tas om hand, och återbruk där en gammal produkt används till någonting nytt, kan vårt ekologiska fotavtryck minskas. Även val av drivmedel, livsmedel och annan konsumtion är av stor betydelse. Våra materialval kan göra stora skillnader för samhällets kemikalieförbrukning och vår hälsa. Plastanvändningen är en välkänd stor miljöbelastning, både vid tillverkning och som avfall, men är också ett material som är ganska enkelt att ersätta eller till och med avvara. Om alla levde som vi i Sverige skulle det behövas drygt 4 jordklot.²

Säkerställa hållbar samhällsplanering med särskilt beaktande av vattentillgång

Oaktat klimatförändringarna så står varje landområde inför resursbegränsningar som påverkar möjligheterna att bygga bostäder och etablera industrier. Byggnad av samhällen är beroende av naturliga förutsättningar som geologiska/geotekniska egenskaper (exempelvis typ av mark, skyfallssäkerhet och så vidare), markens lämplighet för matproduktion och tillgången till dricksvatten. I Östhammars kommun har utgångspunkten sedan länge varit att enbart använda grundvatten som dricksvatten; Det finns dock alternativa sätt att dricksvattenförsörja. Såväl avsaltat havsvatten³ som dubbla vattensystem (där användningsområdet får avgöra vattnets kvalitet)⁴ är möjliga, om än kostsamma och tekniskt komplicerade, alternativ. Att Östhammars kommun är en kommun där invånarantalet skiftar stort under året, med en topp under sommaren då grundvattennivåerna är som lägst ställer extra höga krav på vår samhällsplanering så att den blir hållbar. Utöver dricksvattenfrågan är den lokala livsmedelsproduktionen en utmaning som flaggas upp stort i risk- och sårbarhetsanalyser.⁵

¹ <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/arets-vader/sommaren-2018-extremt-varm-och-solig-1.138134>

² <https://www.wwf.se/wwfs-arbete/ekologiska-fotavtryck/sa-beraknar-man-ekologiska-fotavtryck/1157938-ekologiska-fotavtryck-sa-beraknar-man-ekologiska-fotavtryck>

³ <https://en.wikipedia.org/wiki/Desalination>

⁴ https://www.vba.vic.gov.au/_data/assets/pdf_file/0014/22460/9_1.02-Grey-or-Recycled-Water-Grey-or-Recycled-Water-non-drinking-water-supply.pdf

⁵ <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2017/01/kortve-rsion-en-livsmedelsstrategi-for-sverige/> 14

ÖKAD POLARISERING OCH OJÄMLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Utmaningen är att/ Det finns möjlighet att:

Ta ungas ökande psykiska ohälsa på allvar

Andelen unga i lägre tonåren som lider av psykisk ohälsa har kontinuerligt ökat sedan mitten av 1980-talet och andelen som rapporterar om psykosomatiska besvär som nedstämdhet, ont i huvud/mage har under tidsperioden fördubblats.⁶ De bakomliggande orsakerna till vad som orsakar psykisk ohälsa är komplext men detta faktum i sig, att frågan är komplex, friskriver inte från ansvar. Obehandlad psykisk ohälsa försvinner inte av sig själv, den bibehålls uppåt i åldrarna och innebär stort lidande för individen och samfälliga förluster. Vad som påverkar hälsan, såväl positivt som negativt, är sociala relationer, levnadsvanor, levnads- och arbetsförhållanden och övergripande strukturella faktorer (hur det ser ut i landet i stort).⁷

Folkhälsomyndigheten har undersökt vad orsakerna till den ökade psykiska ohälsan för unga består i. De pekar dels ut förändringar på arbetsmarknaden där det ställs allt högre krav på utbildning och kompetens för att få arbete.⁸ Detta påverkar troligtvis även ett urval elever i senare delen av gymnasiet, och då särskilt flickor⁹, då de är medvetna om de förändrade kraven och känner högre press på sig att fullfölja gymnasiet med bra betyg. Den andra delförklaringen finns enligt Folkhälsomyndigheten att finna i skolan.¹⁰ Det svenska skolsystemet har markant förändrats sedan 1990-talet.

Kommunaliseringen, friskolereformen, införandet av skolpeng och förändrade betygssystem är stora nyheter som rubbat skolsystemet från trygga och invandrade spår. Det finns samband och förstärkningseffekter rörande skolprestationer och psykisk ohälsa. Höga krav kan leda till ökad stress som i sin tur kan leda till psykisk ohälsa som i sin tur leder till försämrade resultat vilket vidare leder till än mer stress. I en tid i livet, i gränslandet mellan barn och vuxen, där man söker sin identitet och sin plats i samhället och samtidigt genomgår en snabb fysisk

utveckling är det lätt att hamna i en negativ spiral som man behöver strukturerat stöd för att bryta. Att humöret pendlar hör kanske tonåren till. Att ständigt vara nedstämd eller deprimerad är inte - och ska inte - vara en del av tonåren.

Skapa lärmiljöer utifrån smartphone-generationens behov och förväntningar

Smartphonegenerationen, födda någon gång från 1990-talets mitt fram till nu, har sedan tidig ålder bombarderats av långt mer information än vad fallet varit för tidigare generationer. Resultatet är att de övar - är tvungna att öva - på att ta in, bearbeta och sälla information fortare än andra; Något som de då rimligtvis blir skickliga på. Den andra sidan av myntet är att det samtidigt är allt svårare att fånga deras uppmärksamhet. Det är en utmaning att upprätthålla intresset för skolan och studier under hela studietiden med elever som vant sig att det är lätt att svajpa bort det som inte intresserar. Genom att ha högt ställda förväntningar på eleverna så ökar deras intresse och motivation.

Motivationsforskningen talar särskilt om vikten av att utveckla elevernas egna inre motivation; motivation att lära för lärandets skull - till skillnad från yttre motivation där lärande sker för att läraren eller föräldrarna säger så eller för att det ingår en belöning vid lyckat resultat.¹¹ Elever med välutvecklad inre motivation är mer självgående och behåller kunskaper bättre.

Precis som den föregående generationen som fyllde moppe någon gång vid millenniumskiftet så är nuvarande elever vana vid delaktighet och inflytande. I ett land som vilar på demokratisk grund har utbildning i demokratiska värden en ständigt närvarande roll i undervisningen. I skolan talar man om formell och informell demokrati, där den tidigare regleras i skollag och läroplaner och den senare tar sig uttryck i elever och lärares samspel i vardagen. Det finns samband mellan utvecklad inre motivation och medbestämmande. Elever som ges möjlighet till delaktighet och inflytande över undervisningen och som på så sätt får större kontroll över sin egen lärandeprocess motiveras mer och känner större

⁶ Folkhälsomyndigheten. Kortversion av Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige. 2018. 12

⁷ Dahlgren, Whitehead. Policies and strategies to promote social equity in health. 2007. 11

⁸ Folkhälsomyndigheten. Kortversion av Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige. 2018. 27

⁹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstalldhet/jamstalldhsstatistik/p>

[ong/statistiknyhet/pa-tal-om-kvinnor-och-man.-lathund-om-jamstalldhet-2018/](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstalldhet/jamstalldhsstatistik/p)

¹⁰ Folkhälsomyndigheten. Kortversion av Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige. 2018. 23

¹¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/motivation-en-viktig-nyckel-till-elevers-skolframgang>

intresse för skolarbetet.¹² Östhammars kommun kan arbeta mer med att öka elevens delaktighet och inflytande så att eleverna kan hitta sin inre motivation för goda studieresultat.

Dämpa effekterna av åsiktpolarisering och extremism

Sociala medier är något av ett tveeggat svärd. Å ena sidan de ger möjlighet till snabbare spridning och mer direkt påverkan än tidigare. Det är också ett starkt instrument för att snabbt mobilisera positiva krafter att agera gemensamt i olika situationer. Å andra sidan går det att se ökad åsiktpolarisering som konsekvens av det digitala samtalsklimatet. Vi tenderar att få nyheter och information från fler skilda, men färre neutrala kanaler än tidigare, då innehållet anpassas efter vilka vi är, vad vi väljer att engagera oss i och vilka grupper eller sammanhang vi tillhör. De filterbubblor som sociala medier skapar och som lett till ökad polarisering av åsikter har sannolikt bidragit till att den allvarligaste diskrimineringen i det amerikanska samhället idag är riktad mot människor som inte delar våra politiska åsikter (på individnivå är diskriminering utifrån hudfärg eller sexuell läggning sannolikt värre, men här avses betydelsen för samhället i stort). Människor är alltså mer toleranta till olika livsstilar och mer intoleranta till värderingar som kommer av våra politiska identiteter, enligt Jan Torege, SKL. Och enligt den forskningsbaserade, mångåriga och världsomspännande enkätundersökningen World Values Survey anses Sverige vara det land där befolkningen är mest sekulariserad och individualistisk.¹³

Det yttersta uttrycket för åsiktpolarisering och minskat förtroende för samhällsapparaten är våldsbejakande extremism i olika former, d.v.s. rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Sådana rörelser kan också använda våld för att uppnå sina ideologiska mål. Trots att ingenting i dagsläget tyder på att antidemokratiska eller våldsamma rörelser har fäste inom kommunen, finns behov av kunskap och beredskap inom området.

Utveckla kommunen som kompensatorisk arena

Under de senaste decennierna har den ekonomiska ojämlikheten ökat inom de flesta av världens länder.¹⁴ Från 80-talet och framåt har den ekonomiska ojämlikheten ökat i ovanligt snabb takt i Sverige, mer än i jämförbara länder, och dessutom ökar den regionala ojämlikheten. Ojämlika, medfödda eller förvärvade, socioekonomiska förutsättningar kan påverka många aspekter i en människas liv; tillgång till vård, möjlighet att tillgodogöra sig utbildning, individers kulturella kapital, digitalt utanförskap, låg upplevelse av tillit och delaktighet, möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och så vidare.¹⁵ Skolan har ett tydligt, lagstadgat kompensatoriskt uppdrag. Det innebär i korthet att hänsyn ska tas till elevens olika förutsättningar och behov samt att skolan har ett uttalat ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Kommunen är dock en politisk nivå med en *bredd* av verksamheter och stor *närhet* till invånarna. Det ger oss möjlighet att påverka effekterna av individers ojämlika förutsättningar, även utanför skolans värld och i alla åldersspann. Det kan till exempel handla om tillgång till kulturupplevelser, insatser för minskat digitalt utanförskap och tillgängliga tjänster för delaktighet och inflytande.

Höja utbildningsnivån

På gruppnivå är utbildning viktigt för en rad olika faktorer. En av de främsta är inte helt oväntat möjligheten att få och behålla ett arbete, särskilt under lågkonjunktur. Men även individers hälsa och på lång sikt livslängd påverkas.¹⁶ Det beror bland annat på levnadsvanor men även tillgång till exempelvis vård. För både kvinnor och män gäller att de med högskoleutbildning lever i genomsnitt 6 år längre än de med förgymnasial utbildning. Skillnaden i återstående medellivslängd vid 30 års ålder är större mellan personer med förgymnasial och eftergymnasial utbildningsnivå (6,2 år) än vad skillnaden är mellan könen (3,1 år).¹⁷

I Östhammars kommun har endast 14 % av invånarna, 25-64 år, en eftergymnasial utbildning om tre år eller längre (kvinnor 20 %, män 9 %), att

¹² Skolverket. Delaktighet för lärande. 2015. 67-68

¹³ <https://www.iffs.se/world-values-survey/>

¹⁴ <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-sweden.htm>

¹⁵ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/en-kommitte-for-okad-ekonomisk-jamlikhet_H6B174

¹⁶ https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ca6067606_d8847f7945e922642853caf/utbildning-halsa-faktablad.pdf

¹⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/halsa/medellivslangd/>

jämföra med länets 33 % (kvinnor 39 %, män 27 %) och rikets 28 % (kvinnor 33 %, män 22 %).¹⁸ I vår kommun har vi dock hög sysselsättningsgrad som kan förväntas ha en viss kompensatorisk effekt för de negativa konsekvenserna av den låga utbildningsnivå.

Den lokalt låga utbildningsnivån är också en utmaning utifrån Östhammars kommuns framtida kompetensbehov. Många av de bristyrken som pekas ut kräver högskoleutbildning. Vi behöver också förhålla oss till att välutbildade flyttar i högre utsträckning än andra. Det ser ofta ut så att unga människor först flyttar till högskoleorter och efter avslutad utbildning vidare till storstädernas arbetsmarknader som har ett brett utbud av jobb. Och där tycks de blir kvar. Kommunen har således lite av en dubbel utmaning här; Vi är i behov av att unga kommuninvånare väljer att utbilda sig för att matcha framtida bristyrken OCH vi är beroende av att de som utbildat sig väljer att återvända till Östhammars kommun efter avslutade studier.

FÖRÄNDRADE KOMPETENS- OCH UTBILDNINGSBEHOV

Utmaningen är att/Det finns möjlighet att:

Attrahera arbetskraft i hård konkurrens med andra

Situationen på arbetsmarknaden är komplex. Det finns stor tillgång till såväl arbetstillfällen som tillgänglig arbetskraft. I stort sett alla större yrken inom offentlig sektor är bristyrken. Samtidigt är matchningen mycket svag.¹⁹ I princip alla yrken kräver lägst gymnasieexamen, inte sällan högskoleexamen och därtill tillräckliga kunskaper i svenska.²⁰ Situationen i Östhammars kommun försvaras av att vi har arbetskraftbrist (till följd av vår låga arbetslöshet).

Vad medarbetare låter sig attraheras av intresserar alla arbetsgivare och ämnet undersöks ständigt. Det kan dock vara svårt att se skogen för alla träd. Även om arbetstagarnas livsfas, livsstil och arbetsvärderingar är såväl viktiga som föränderliga så pekar ett stort antal undersökningar mot sådant som vi redan vet.²¹

Platsen är viktigare än arbetsplatsen och när det kommer till platsen så är trygghet den egenskap som pekas ut som klart viktigast. En kommun som uppfattas som trygg av invånarna, såsom fallet är i Östhammar²², bör därför framhäva sig just som en trygg kommun, särskilt med tanke på att många storstadskommuner framställs som motsatsen. På samma sätt har det gjorts otaliga undersökningar som studerar vad det är på en arbetsplats som får medarbetarna att stanna och föga förvånande är det trevliga arbetskamrater, bra chef, trygg anställning och intressanta arbetsuppgifter som toppar listan.

Den generationsväxling vi står inför gör unga till en viktig målgrupp när nya medarbetare ska anställas. Det privata näringslivet erbjuder i regel högre löner än vad kommunerna gör, men många unga vill eller kan tänka sig att arbeta inom offentlig sektor då de attraheras av de värden som förknippas med välfärdens yrken. Exempel på sådana värden är möjligheten att få ”göra skillnad” och hjälpa andra.²³

¹⁸ SCB:s register Befolkningens utbildning
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/>

¹⁹ <https://www.riksrevisionen.se/om-riksrevisionen/kommunikation-och-media/nyhetsarkiv/2018-11->

[16-riksrevisionen-granskar-forutsattningarna-for-arbetsformidlingens-matchningsverksamhet.html](https://www.riksrevisionen.se/om-riksrevisionen/kommunikation-och-media/nyhetsarkiv/2018-11-16-riksrevisionen-granskar-forutsattningarna-for-arbetsformidlingens-matchningsverksamhet.html)

²⁰ Kairos Future. Stora jobbstudien företag. 2018. 17

²¹ Kairos Future. Stora jobbstudien företag. 2018. 47, 51

²² www.kolada.se Nöjd Region-Index - Trygghet (U00405)

²³ Kompetensförsörjningsstrategi för Östhammars kommun. 2018.

Möta ett ökat behov av flexibla utbildnings- och fortbildningsvägar

Till följd av den allt snabbare förändringstakten i arbetslivet, avskrivs värdet av förvärvade kunskaper och kompetenser snabbare. Dessutom ökar kravet på förmåga att tänka kontextuellt (se sammanhang) och röra sig i multidisciplinära (tvärvetenskapliga) miljöer.²⁴ För att vara relevant på arbetsmarknaden under hela yrkeslivet ställs krav på kontinuerlig kompetensutveckling, fortbildning och ibland omskolning. I kölvattnet av detta skönjs ett ökat behov av fler och flexibla utbildningar för vuxna. Denna bild stöds också av att många vuxna, utlandsfödda, flyttar till Sverige och har behov av utbildningar som gör dem redo för arbetsmarknaden. Dessa kompetenshöjande utbildningar behöver dessutom snabbas upp och effektiviseras. Här finns exempelvis möjlighet att integrera språkundervisning i yrkesförberedande utbildningar. Utbildning och kompetensutveckling är alltså relevant för Östhammars kommun ur flera aspekter; Dels som arbetsgivare till knappt 2 000 medarbetare, dels som utbildare av barn och unga på väg ut i arbetslivet och/eller fortsatta studier, men också som mottagare av nyanlända i stort behov av att snabbt etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

Som komplement till traditionell undervisning, där kommunens vuxenutbildning kan betraktas som en stor resurs i arbetet med att skapa flexibla utbildnings- och fortbildningsvägar för vuxna eller erbjuda externa kurser för medarbetare, så finns alternativa former av kompetenshöjande insatser. Exempelvis kan fortbildning och utbildning av nyanställda åstadkommas på den egna arbetsplatsen, genom strukturerat kollegialt lärande eller kvalificerade medarbetare som internutbildare.

ÖKAD DIGITALISERING

Utmaningen är att/ Det finns möjlighet att:

Inse att digitalisering inte är valbart

Den digitala revolutionen är inte på väg, den är redan här. En lång rad av fysiska produkter har under de senaste åren ersatts av digitala motsvarigheter. Kontanter används bara vid 18 % av transaktionerna i butik, från 40 % 2010, och som första land i världen beräknas Sverige vara helt kontantlöst om tre till fem år.²⁵ 2019 passerade den digitala betaltjänsten Swish 7 miljoner användare och är det mest föredragna betal sättet för näthandel, bland 18-40 åringar i Sverige.²⁶

Tillsammans med Danmark, Holland och Finland är Sverige ett av de EU-länder som hunnit längst med sitt digitaliseringsarbete och även om vi ligger i täten så gäller det att inte tappa fart.²⁷ Företag och organisationer världen över arbetar med att ta sig an och använda de nya teknologierna för att bredda sitt utbud, höja sin kvalitet och öka sin konkurrenskraft. Vi som kommun kan inte välja om vi ska följa med eller inte. Om inte annat så kräver våra invånare, kunder och brukare att vi, likt alla, andra anpassar och utvecklar oss.

Valet ligger istället hur vi tar oss an uppgiften; Nervöst och forcerat med digitalisering som självändamål eller genom det betydligt klokare alternativet; Digitalisering som ett sätt att hantera specifika arbetsmoment. Väljer vi det senare så kräver det att vi först har kunskap om våra processer; vilka resurser har vi, vilka aktiviteter utför vi och vilka mål har vi med vår verksamhet? I ett andra steg identifierar vi vilka digitala hjälpmedel som finns tillgängliga för att stödja, underlätta och höja kvaliteten i denna process. Jämför med situationen att du ska laga mat. Istället för att köpa all tillgänglig mat i livsmedelsaffären (inköp som ändamål) så börjar du naturligtvis med att läsa receptet, därefter skriver du en inköpslista för att i sista steget köpa det du behöver. Utmaningen ligger således i att ta kommandot och digitalisera utifrån faktiska behov och inte utifrån vad som erbjuds/kan levereras – det vill säga behovsstyrd digitalisering istället för leverantörstyrd.

²⁴ Kairos Future. Stora jobbstudien företag. 2018. 21

²⁵ Arvidsson, Hedman m.fl. Handelsrådet. När slutar svenska handlare acceptera kontanter. 2018. 8

²⁶ <https://www.swish.nu/om-swish>

²⁷ <http://www.digitaliseringsradet.se/nyheter/22-maj-2018-kommentar-eu-kommissionens-index-desi/>

Digitala medarbetare gör entré

I industrialiseringens tidevarv var automatisering och senare robotisering av arbetsmoment förknippat med övertagande av i första hand fysiskt krävande arbeten; Tänk Spinning Jenny och senare exempelvis robotar inom bilindustrin. Men dagens teknologiska utveckling gör att även många kognitiva arbetsuppgifter, som vi tidigare trott varit svåra att automatisera, nu går att ersätta med teknik. Det handlar framför allt om arbetsuppgifter där det finns tydliga regler eller best practices att tillämpa. I en kommunal verksamhet kan det handla om automatiserad bedömning och handläggning av ekonomiskt bistånd, färdtjänstillstånd med mera.

Utvecklingen av beräkningskapacitet, algoritmer och maskininlärning innebär att maskinerna är överlägsna i fråga om noggrannhet, snabbhet, objektivitet och tålmod. Numera kan de till och med ersätta människan i arbetsuppgifter som kräver ett visst mått av situationsanpassning och kreativitet.²⁸ I yrken som däremot kräver hög social förmåga, hög grad av situationsanpassning, förmåga till empati, omsorg och fingerfärdighet kommer vi i högre grad att fortsatt möta människor. Med detta i beaktande behöver vi nyttja de medarbetare vi har inom den typen av yrken, så att deras tid går till det som *inte* kan ersättas av den nya tekniken. Den tiden frigör vi enklast genom att de *delar* av arbetet som går att automatisera automatiseras. Det är inom offentlig sektor, där bristen på kompetens är stor och behoven ökar – som det är svårast att ersätta mänsklig arbetskraft med automatiserad dito. Utmaningen här är att förändra och anpassa arbetssätten utifrån de nya förutsättningar tekniken för med sig och göra det på ett sätt som kan accepteras av medarbetare och invånare. Men vid genomtänkt och väl genomförd digitalisering/automatisering/robotisering skulle vi estimerat kunna generera högre kvalitet, mer brukartid, på sikt smartare nyttjande av medarbetare inom bristyrken och därigenom större möjlighet att hantera effekterna av den demografiska utvecklingen och konkurrensen om kompetenta medarbetare.

²⁸ Kairos Future. Stora jobbstudien företag. 2018. 8

²⁹ Sveriges Kommuner och Regioner, Ekonomirapporten oktober 2019, sid 29
<https://skr.se/tjanster/merfranskr/rapporterochskrifter/publikationer/ekonomirapportenoktober2019.29716.html>

³⁰ Ibid, sid 5

ÖKAT TRYCK PÅ DE KOMMUNALA VÄLFÄRDSTJÄNSTERNA

Utmaningen är att/ Det finns möjlighet att:

Möta behov av investeringar och verksamhetslokaler

Sveriges kommuner befinner sig i en ansträngd ekonomisk situation²⁹. Huvudanledningen är den demografiska förändringen där barn, unga och äldre ökar snabbare än gruppen som är i arbetsför ålder³⁰. Huvuddelen av den kommunala verksamheten är riktad mot barn, unga och äldre och när dessa grupper ökar i antal så ökar samtidigt resursbehovet. Den demografiska förändringen har pågått under en tid men de ekonomiska effekter som den medför har samtidigt kunnat balanseras av att Sverige under ett antal år haft högkonjunktur där dessutom svensk export, stödd av högkonjunktur i stora delar av världen, har gett en extra positiv skjuts åt landet i stort.

I goda tider är det lättare för staten att stödja kommunerna. Nu vänder dock högkonjunkturen och vi är på väg in i en mild lågkonjunktur som förväntas hålla i sig under 2020 – 2021.³¹ På motsvarande sätt växlar världsekonomin, oroad av demonstrationer, handelskrig, Brexit och vapenskrimmel, till lågkonjunktur vilket gör att den svenska exporten bromsar in och inte längre kan bidra på samma positiva vis till statskassan. Detta sammantaget, att behoven ökar samtidigt som de tillgängliga resurserna inte kan öka lika fort, leder till att Sveriges kommuner inte längre kan upprätthålla dagens kvalitet om de inte samtidigt förändrar sig, sina organisationer och sina arbetssätt.

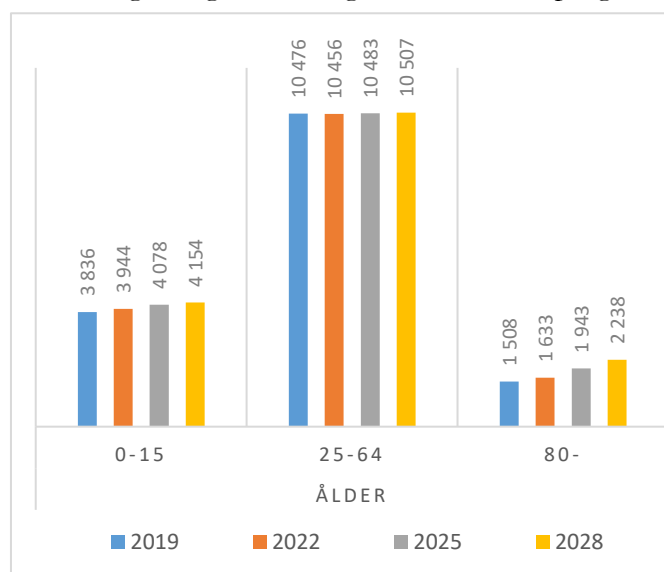
Östhammars kommuns resultat för 2019 var plus 11 miljoner vilket motsvarar 0,9% av summan av skatteintäkter och generella statsbidrag. Det är bättre än den budget som lades men samtidigt lägre än den långsiktiga ambitionen som är 2% :s överskott. En undersökning från 2018 gjord av Kommunforskning i Västsverige har tittat på Östhammars kommuns ekonomi utifrån ett antal olika aspekter och sedan jämfört mot våra kommungrannar i Regionen.³² Resultatet visar att för många ekonomiska nyckeltal placerar vi oss varken bra eller dåligt utan i mitten. Mot bakgrund av en sådan jämförelse är alltså

³¹ Ibid, sid 12

³² Finansiell profil Östhammars kommun 2016 – 2018, Kommunforskning i Västsverige

Östhammars kommun varken bättre eller sämre rustat för en befolkningsstrukturell förändring under en lågkonjunktur än våra regiongrannar.

Statistiska Centralbyrån har gjort en regional befolkningsprognos för tidsperioden 2019 – 2039³³ som visar en prognos över hur Östhammars kommuns invånarantal och ålderssammansättning kommer att utvecklas under de kommande 20 åren. Om vi tittar på prognosens första tio år så förutspår den att antalet kommuninvånare i åldern 0-15 år kommer att öka med drygt 300 individer (+8%) under tidsperioden 2019 – 2028. Antalet kommuninvånare i åldern 80 år eller mer förväntas öka med drygt 700 individer (+48%) medan kommuninvånare i åldern 25-64 år förväntas vara ungefär lika många som idag (+0,3%). En annan prognos, gjord i slutet av 2019 inom ramen för mervärdesavtalet, pekar i samma riktning; Såväl 0 till 18-åringar som invånare i åldern 70+ kommer att öka. Prognoserna är inte direkt jämförbara eftersom de använder sig av olika ålderskategorier, men riktningen är densamma. Vid en jämförelse av prognoserna så ökar de äldre befolkningskategorierna något mer i SCB:s prognos.

Invånare i Östhammars kommun, 2019 - 2028, SCB:s prognos för ett antal ålderskategorier

Att antalet äldre ökar beror i första hand på att medellivslängden ökar men för att förstå hur gruppen barn och unga kan öka ganska kraftfullt så får vi titta närmare på befolkningsammansättningen i kommunen här och nu. Mellan 1988 och 1995 föddes många barn i Sverige - och det återspeglar sig

i hur det ser ut i Östhammars kommun idag. Det bor ovanligt många människor i vår kommun i åldern 25-34 år (2 555 st.) medan det är betydligt färre 15-24-åringar (2 127 st.) och 35-44-åringar (2160 st.).

Så en delförklaring till varför prognoserna förutspår växande barnaskaror framöver finner vi här: Barn födda på tidigt 90-talet är nu eller kommer snart in i en ålder då det är vanligt att bilda familj. Kommunen har helt enkelt många invånare i familjebildande ålder.

Ovanstående prognoser tyder *bland annat* på att Östhammars kommun behöver följa och ha beredskap för att möta den ökande efterfrågan av ett varierat bostadsutbud (trygghetsboende, seniorlägenheter, serviceboende och särskilt boende) som kommer med en större andel äldre invånare.

Det stora flertalet av Sveriges kommuner står inför stora investeringar, delvis föranlett av den demografiska förändringen men även till följd av den stora utbyggnad av offentlig sektor i Sverige som skedde under 1960- och 1970-talet. De offentliga investeringarna var rekordhöga under 60-talet och första halvan av 70-talet³⁴ och ungefär hälften av de lokaler eller ”enheter” som Östhammars kommun använder idag (till exempel skolor, sporthallar och simhallar) uppfördes under 60- eller 70-talet. Dessa är nu mellan 40 och 60 år gamla och inte sällan i behov av upprustning.

Samtidigt som investeringsbehovet är stort är investerings- och det följande kapitalkostnadsutrymmet begränsat. Det finns helt enkelt en gräns för hur mycket kommunen kan investera, inte bara utifrån perspektivet hur mycket av den totala budgeten som kan läggas på räntor och amorteringar utan även hur mycket vi faktiskt tillåts att låna. Kommunen Östhammar består inte bara av den egna verksamheten utan även av det som vi valt att hantera i annan bolagsform. Och när det räknas på vårt totala låneutrymme så måste man även titta på vilket behov som finns hos Hargs Hamns AB, Stiftelsen Östhammarshem och Östhammar Vatten, där de sistnämnda i likhet med stora delar av Sverige står inför mycket stora investeringar för att fortsatt kunna vatten- och avloppsförsörja samhället. Investeringar man väljer att genomföra påverkar den

33

<http://ines.osthammar.se/dokument/information/befolkningsstatistik/befolkningsprognos/?epieditmode=true>

34

<https://www.regeringen.se/49bb13/contentassets/7f3c0b41ac4d41908fd6dc0f3c3408f/bilaga-3-den-offentliga-sektorns-investeringar-och-kapitalstock> sid 11

kommunala ekonomin under lång tid framåt vilket ökar behovet att tänka efter före.

Men om man då ställs inför en sådan situation där det finns ett antal stora - till synes lika viktiga och nödvändiga - investeringar men där ekonomin helt enkelt inte klarar att man genomför allt. Hur gör man då? Hur ska man prioritera? Hur väljer man den eller de investeringar som på längre sikt främjar samhällsutvecklingen mest? Det finns modeller, vägledningar och rutiner som kan hjälpa till när svåra avvägningar ska göras³⁵. Idén är att man i förväg beräknar nyttan av de olika investeringarna och sedan ställer dem emot varandra. De investeringar som levererar mest samhällsnytta får högre prioritet än de investeringar som får lägre. Det kan låta enkelt i teorin men är betydligt svårare i praktiken. Det är inte det enklaste att beräkna den totala samhällseffekten sett över ett stort antal år för till exempel en rondell eller en multisportanläggning. Modeller kan ge stöd och råd i hur man tar sig an uträkningarna men någon exakt vetenskap blir det tyvärr aldrig.

Om antalet unga och äldre kommuninvånare kommer att öka i framtiden så kan vi också anta att även mängden verksamhetslokaler kommer behöva öka. Men även om behovet av verksamhetslokaler tenderar att öka över tid så kan behovet här och nu också variera en hel del. Förskolan som år ett är full kan ha ledig kapacitet år två och tre för att sedan återigen vara full och skolan som färdigställdes kan redan efter fem år upplevas som trång. Det kan till exempel bero på stora barnkullar eller färdigställda bostadsområden.

Alla lokaler behöver naturligtvis inte ägas av kommunen, särskilt inom omsorg hyr kommunen många av de lokaler som man är i behov av. Att hyra är även ett sätt att hantera ett tillfälligt lokalbehov. Samtidigt så ställer kommunen ofta krav på lokalens utformning – nödvändig utformning för att lokalen ska fungera för kommunal verksamhet - krav som en extern hyresvärd kan ha svårt att lösa rent ekonomiskt, med ett kort avtal. Det finns fördelar såväl med att äga sina lokaler som att hyra dem, där fördelarna med eget ägande väger tyngre desto längre man tänker sig att ha behov av lokalen.

Sveriges Kommuner och Regioner gav i slutet av förra året ut en skrift med titeln – Äga eller hyra

verksamhetslokaler - där de diskuterar detta komplexa ämne. De beslut man fattar kan påverka både verksamhet och ekonomi under lång tid. SKR menar i sina slutsatser att Sveriges kommuner kan, och bör, överväga att formulera långsiktiga strategier för sitt lokalinnehav genom Lokalförsörjningsplaner som anger behovet av verksamhetslokaler på såväl lång- som kort sikt. Kommunerna bör även i större utsträckning, än vad som sker idag, upprätta kalkyler som visar de finansiella konsekvenserna av att äga respektive hyra verksamhetslokaler. Dessa kan kompletteras med en politiskt förankrad policy rörande vilken strategi kommunen ska ha gällande lokaler – eget ägande kontra inhyrning³⁶.

Möta ökat välfärdstryck

Trycket på de kommunala välfärdstjänsterna i vår kommun ökar av flera olika anledningar. En av dem är att vi blir fler invånare med behov av kommunala tjänster; en hög andel äldre med omsorgsbehov i olika utsträckning, fler barn och unga som påverkar såväl skolans- som kultur- och fritids och individ och familjeomsorgens områden. En annan anledning är det vi brukar benämna som ökade krav eller förväntningar på de kommunala välfärdstjänsterna. Ökade kunskaper om vilka rättigheter olika brukargrupper har, bedöms påverka efterfrågan. Trycket på de kommunala välfärdstjänsterna påverkas också i hög grad av hur andra aktörer agerar utifrån det ökade demografiska trycket och ändrade uppdrag utifrån politiska prioriteringar.

Kommunerna påverkas till exempel av Försäkringskassans striktare tolkning av personlig assistans och modellen för ersättning för den personliga assistansen. Detta ger att många kommuner får ta över ett allt större kostnadsansvar för personer med olika funktionsnedsättningar.

En annan ”statlig övervältring” av ansvar kommer i kölvattnet av neddragningen (minskat antal kontor) och förändrat uppdrag inom Arbetsförmedlingens område. Det ger att kommunerna får ta ett ökat ansvar för arbetsmarknadsfrågor samtidigt som ersättning till de arbetsmarknadspolitiska programmen minskas kraftigt. Bland annat dras antalet extratjänster ner, en åtgärd som varit ett viktigt redskap för att underlätta för nyanlända att få in en fot på arbetsmarknaden.³⁷

³⁵ Ett exempel på analysmetod är PENG-modellen <https://sv.wikipedia.org/wiki/PENG-modellen>

³⁶ Äga eller hyra verksamhetslokaler, SKR. <https://webbutik.skr.se/sv/artiklar/aga-eller-hyra-verksamhetslokaler.html> sid 69

³⁷ Ekonomirapporten, SKR, oktober 2019

En viktig och nära aktör för invånarna i Östhammars kommun är Region Uppsala. Verksamheterna inom regioner respektive kommuner har över tid förändrats. Inom landstingen/regionerna sker, något förenklat, en renodling av uppgifter, för att klara sina uppdrag inom hälso- och sjukvård (primär- läns- region- och högspecialiserad vård inom psykiatri och somatik). Det gör i sin tur att kommunens välfärdsuppdrag vidgats och förändrats. Framförallt många äldre rör sig mellan huvudmännens olika vårdformer: specialistvård, slutenvård, Närvårdsenheten, öppenvård, hemsjukvård, särskilt boende och så vidare. Ett allt högre tryck på specialistsjukvårdens resurser gör att utskrivning från slutenvård till kommunala vårdformer sker i snabb takt. Det ställer höga krav på kommuner att kunna ta emot allt sjukare personer med kort varsel. Förändringar och otydlighet i fördelningen mellan regionens- respektive kommunens uppdrag riskerar att leda till att människor bollas mellan olika huvudmän för att det saknas tydliga överenskommelser. Riskerna att falla mellan stolarna eller att huvudmän fransäger sig ansvar kan presumeras öka, särskilt i tider med sämre ekonomiska förutsättningar och högre krav på prioriteringar³⁸. Att arbeta med samma individer, men i olika faser av vårdkedjan, ställer stora krav på väl fungerande, reglerad och prestigelös samverkan.

Välförankrad samverkan är ett sätt att hantera det gemensamma ansvaret för att möta det ökade trycket på välfärdstjänsterna. En viktig förutsättning för framgångsrik samverkan är att det finns ett tydligt gemensamt mål; att det är motiverat, relevant och ligger inom ramen för respektive huvudmans uppdrag. Det är också viktigt att samverkan sker på en sådan nivå att det kan få reell effekt. Det kräver att personer med mandat att fatta beslut om såväl verksamhet som ekonomiska förutsättningar deltar aktivt och har en tydlig roll. Samverkan på lägre nivåer, närmre individen, är att betrakta som samordning av det dagliga arbetet kring individen. Detta arbete är av största vikt och fungerar ofta om huvudmännens samverkan på högre nivå prioriteras, är väl förankrad och omfattar övergripande organisering, ledning, styrning, ansvarsfördelning och ekonomi³⁹.

Ett exempel på samverkan som kan komma att påverka kommunen i hög utsträckning är den överenskommelse om ”Effektiv och nära vård 2030

(ENV 2030), som tecknats mellan kommunen och Region Uppsala och överenskommelsen kring vårdcentrumutveckling. Inriktningen för vårdcentrumutveckling är att regional och kommunal hälso- och sjukvård som ingår i en gemensam vårdkedja över huvudmännens ansvarsområden samt mellan hälso- och sjukvård och social omsorg kan ingå som en integrerad del i ett vårdcentrum.

Samverkan inom ramen för Effektiv och nära vård 2030 omfattar inte bara gruppen äldre, där Östhammar ligger långt fram i arbetet med en samfinansierad närvårdsenhet. Det omfattar även patienter med behov av viss specialistvård som skall kunna tillgodoses geografiskt närmre än Akademiska sjukhuset, barn och unga med psykisk ohälsa och familjerelaterade insatser. Än är det svårt att sia om hur stora förändringar och eventuella merkostnader det kommer att medföra för kommunen men hårt arbete och förändrade arbetssätt är att vänta för samtliga involverade parter.

Berätta för världen vilka vi är

Platser världen över slåss om uppmärksamhet. Resurser, investeringar och evenemang flyttas dit där dess ägare finner dem passa bäst. Besökare och nya invånare rör sig dit där deras önskemål tillgodoses. För att området där vi befinner oss ska kunna fortsätta producera den service vi förväntar oss behövs progressivitet och tillväxt; För i en värld som utvecklas och rör sig framåt så förblir den stillasittande inte kvar på samma plats utan rör sig bakåt. Östhammars kommun behöver bli bättre på att kommunicera att vi finns och vad vi står för. Platsmarknadsföring kräver kunskap; Där traditionell marknadsföring identifierar en tänkt kunds behov, preferenser och önskemål och därefter söker att belysa hur den egna produkten uppfyller dessa så börjar platsmarknadsföring i andra änden.⁴⁰ För att kunna berätta vem man är så krävs det först att man vet vem man är. I arbetet man att definiera sig måste alla delar av samhället vara delaktiga. Invånare, offentliga aktörer och näringsliv måste alla dra åt samma håll. Förarbete och förankring kan inte nog poängteras. Att framställa sig som något man inte är blir direkt och omedelbart kontraproduktivt i dagens blixtnabba sociala medie-värld. När tavlan är målad kan den säljas. Vem lockas av natur och kultur, vem söker trygghet och småskalighet och vem behöver en djuphamn och högspänningsledning? Vad som

³⁸ Organisering för samverkan, FoU Välfärd Värmland 2016:1

³⁹ Organisering för samverkan, FoU Välfärd Värmland 2016:1

⁴⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Place_branding

upplevs som attraktivt för en inflyttare kan skilja sig från det motsvarande för en redan bosatt. Vart vi väljer att flytta och varför är högst individuellt, men när vi väl landat så värdesätter många egenskaper som trygghet, närhet till naturen, lugnet och bra bostäder högst.⁴¹ En kommun som platsmarknadsför sig behöver inte begränsa sig till den fysiska kommungränsen, mottagaren av budskapet ser mer vida än så. Att bo i den trygga, småskaliga och naturnära orten A men med utbildning och arbetsmöjligheter på andra sidan kommungränsen i storstaden B kan säkert upplevas som attraktivt för många.

Bevara, använda och utveckla våra natur- och kulturtillgångar
Östhammars kommun har en rikedom av natur-, frilufts- och kulturmiljöer. Landskapet vittnar om hur järnhantering och bergsbruk, jordbruk och fiske varit våra viktigaste historiska näringar.⁴² I dessa, tillsammans med de naturtillgångar som finns här, finner vi tillgångar som skulle kunna nyttjas bättre än vad de gör idag. Även om kulturtillgångarna finns här, praktiskt taget framför våra ögon, så uppmärksammar vi dem inte. En släng av hemmablindhet kanske, men i viss mån har de helt enkelt fallit i glömska - batteriet har laddat ur, lyskraften har falnat. Istället för att se kulturmiljön som ett hinder i samhällsbyggnadsprocessen finns här både möjligheter och anledningar till att ladda dem med ny energi. Regeringen skriver i sin proposition Kulturarvspolitik "Förutom att stärka miljöarbetet, där bl.a. arbetet för kulturmiljöer och biologisk mångfald ofta är ömsesidigt beroende av varandra, eller där kulturmiljön utgör en resurs för tillväxt genom attraktiva livsmiljöer och besöksmål, erbjuder kulturmiljöer möjligheter att bidra till den sociala hållbarheten. Genom att skapa sammanhang i tid och rum och därmed möjliggöra gemenskap och sammanhållning, stärks förutsättningarna för ett öppet och demokratiskt samhälle som är hållbart och inkluderande."⁴³

Natur- och kulturtillgångar kan, om de används klokt, dels ge arbetstillfällen till människor som arbetar med dem och kring dem, de kan utgöra besöksmål och locka turism och därtill fungera som marknadsförare för platsen och kan slutligen stärka det sociala kittet mellan människor.⁴⁴ Utöver de

avtryck som våra historiska näringar lämnat efter sig där de bevarade bruksmiljöerna särskilt kan lyftas fram så har vi så mycket mer i form av skärgården och kustområdet med sitt rika fågelliv, den välbevarade trähusbebyggelsen och så vidare. Vikten av samverkan blir allt större då människor har högre krav på besöksmålets helhet och kvalitet (resa-bo-äta-uppleva). Tiden då en mässingplakett på smedjans yttervägg var tillräckligt är förbi. Turism är en upplevelseindustri där besökaren kräver en känsla av autenticitet (äkthet), en strävan efter att kunna sätta in kunskap om platsen eller företeelsen i ett sammanhang som gör historien och kulturavet relevant och meningsfullt och en upplevelse som uppfyller en önskan om att vara med om någonting utöver det vanliga.⁴⁵ Ett lokalt exempel är Dannemora gruvlopp där det inte längre räcker med ett ordinärt löparlopp utan för att fångsla dras det genom gruvans becksvarta mörker.

Se och värna potentialen i det växande 65+ gänget

Andelen äldre personer blir allt fler, är relativt sett friska och aktiva högre upp i ålder. Så ser det ut även i vår kommun där antalet 65-åringar och äldre beräknas öka med 400 personer mellan åren 2020 - 2025.⁴⁶ En del menar att utan äldres insatser skulle Sverige stanna. Och säkert har de rätt. Alla behövs. Många årsrika personer har ett stort ideellt samhällsengagemang och utför dessutom mycket "osynligt" och oavlönat arbete genom att ta hand om närstående; både unga och gamla, från kärnfriska till svårt sjuka. En utmaning för oss som kommun är att möjliggöra och värna äldres engagemang inom den privata sfären, i samhällsdebatten, intresseorganisationer och yrkesliv, för gemensamma samhälleliga vinster, med bibehållen hälsa och välbefinnande för målgruppen.

Förutsättningarna för äldre personer att engagera sig ideellt eller yrkesarbeta ser naturligtvis olika ut. Oaktat det är äldre som grupp en resurs, ofta med värdefulla kunskaper och erfarenheter. Kommunen skulle kunna vara en aktör som bättre förvaltar detta. Det kan göras genom vikariat inom bristyrken, som internutbildare eller som ideella samverkansparter för att nå upp till våra gemensamt högt ställda förväntningar på goda välfärdsleveranser och resilienta, välmående lokalsamhällen.

⁴¹ Kairos Future. Stora jobbstudien företag. 2018. 47

⁴² Jord och järn. Upplandsmuseet. 1999. 6

⁴³ Regeringens proposition 2016/17:116. 144

⁴⁴ Uppdrag att främja attraktiva natur- och kulturmiljöer i nya och befintliga gruvsamhällen. Riksantikvarieämbetet. 2017. 14-29

⁴⁵ Uppdrag att främja attraktiva natur- och kulturmiljöer i nya och befintliga gruvsamhällen. Riksantikvarieämbetet. 2017. 20

⁴⁶ Regional befolkningsprognos 2019-2039, SCB

Äldre personer är inte att betrakta som en homogen grupp utan är minst lika varierad som övriga populationen. För att bredda synen på äldre personer måste de beredas plats och möjlighet att yttra sig, delta i dialoger och beslutsfattande i olika sammanhang. Det ställer krav på oss att variera sätten att fånga upp och ta del av olika invånargrupper synpunkter, idéer och frågor. För även om många äldre personer har en hög digital kapacitet så står fortfarande vissa helt utanför, eller i utkanten av, den snabbväxande och alltjämt föränderliga digitala samhällssfären.

ÖKAD REGIONALISERING OCH SAMVERKAN

Utmaningen är att/ Det finns möjlighet att:

Tänka regionalt och samarbeta

Ensam är inte stark. Komplexiteten i de utmaningar de kommunala organisationerna ställs inför ökar hela tiden. Östhammars kommun har emellanåt svårt att rekrytera den kompetens som organisationen behöver och våra grannar inom regionen står inför samma verklighet. I takt med att behoven ökar krävs det att vi samarbetar mer och konkurrerar mindre. Östhammars kommuns fördelar, kompetenser och resurser kan även stödja grannkommunerna i deras utveckling och på samma vis kan de stödja oss där de är starkare. Det finns ett antal exempel på verksamhet där flera av länets kommuner samarbetar för att tillsammans nå högre kvalitet och/eller bättre kostnadseffektivitet. Även infrastrukturellt finns möjligheter; Vi har till exempel inom vår kommungräns tillgångar som Hargshamns hamn och väl tilltagna högspänningsledningar. Tillgångar som kan vara avgörande vid företagsetableringar. Utmaningen är att tänka samverkan i alla situationer. Kommuner i vår geografiska närhet är ofta naturliga samarbetspartners, men det finns inget skäl till att begränsa sig. Kommunsverige är fullt av likasinnade som gärna delar med sig av kunskap och erfarenheter.

Bli en del av de som växer

Östhammars kommun är helt klart *en del* i den alltjämt växande regionen, men ambitionen är att dessutom utgöra *en del av* de som växer. Det

konstateras redan i kommunens Tillväxtstrategi genom målet ”Att tydliggöra Östhammars roll och attraktion i huvudstadsregionen”. Kopplat till det målet finns dessutom ett antal utmaningar och aktiviteter beskrivna.

I förhållande till flera av länets kommuner så växer vi befolkningsmässigt långsammare. Samtliga redovisade siffror avser utvecklingen mellan 2018 och 2019. Kommuner som Håbo och Enköping har under perioden ökat med 370 personer (1,7 %) respektive 858 personer (1,9 %) personer. Uppsala växer inte oväntat mest med sina 5603 personer (2,5 %). Knivstas befolkningsökning har klingat av under 2019 efter flera år av kraftig ökning. Heby och Östhammar ökade i takt med snittet för riket (1%). Och vi blev glädjande nog hela 202 personer fler under 2019.⁴⁷

Kommun/Region	Antal		Förändring 2018-2019	
	2018	2019	Antal	Procent
Enköping	44 429	45 287	858	1,9
Heby	13 910	14 047	137	1,0
Håbo	21 564	21 934	370	1,7
Knivsta	18 720	18 835	115	0,6
Tierp	21 127	21 136	9	0,0
Uppsala	225 164	230 767	5 603	2,5
Älvkarleby	9 392	9 457	65	0,7
Östhammar	22 048	22 250	202	0,9
Uppsala län	376 354	383 713	7 359	2,0
Riket	10 230 185	10 327 589	97 404	1,0

Befolkningsförändring i länet under senaste året. Källa:SCB

Enligt Statistiska Centralbyrån ökar befolkningen på riksnivå främst av två anledningar; Att det föds fler barn än det dör personer och att antalet invandrare är fler än antalet utvandrare. Urbaniseringstrenden är fortsatt stark men storstäderna växer inte längre på landsbygdens bekostnad, så som det såg ut i mitten av förra seklet, utan de stora städernas kraftiga befolkningsökning beror istället på en mix av naturlig befolkningsökning (många födda i förhållande till döda), nettomigration och inflyttning från övriga tätorter⁴⁸. För ökning eller minskning *inom* en region eller geografiskt område är orsakerna komplexa, men långsiktigt påverkbara. Östhammars kommuns demografiska utveckling, med en ökande andel äldre kommuninvånare, gör att vi är i stort behov av att

⁴⁷ <http://www.regionfakta.com/upsala-lan/befolkning-och-hushall/befolkning/befolkningsforandring-senaste-aret/>

⁴⁸ https://www.scb.se/grupp/produkter/tjanster/kurser/_dokument/almedalen_2015/almedalen-2015-07-02-urbaniseringsmyten.pdf 45-48

fler människor väljer att flytta hit och att de som redan bor här väljer att stanna. Här finns utrymme att fördjupa sig ytterligare; Vilka är *våra* fördelar jämfört med andra kommuner? Hur kan vi påverka urbaniseringstrenden genom kreativa lösningar? Hur kan vi vitalisera vårt näringsliv (med etableringar som vi idag saknar)? Hur drar vi nytta av tillväxtens ”harar” och det faktum att de stundvis hukar under växtvärk och hårt förväntanstryck?

Knyta an till det som händer, där det händer - fysisk och digital kommunikation

Östhammars kommun är en del av den expansiva Stockholmsregionen. Genom att aktivt driva på den sammankopplingen kan vi öka den egna attraktiviteten, tillgängliggöra vårt utbud och ta del av andras samt vidga den gemensamma arbetsmarknaden. För att lyckas behöver Östhammars kommun arbeta för att bibehålla goda kollektiva resmöjligheter där det erbjuds, men framför allt utveckla dem där det saknas. Vår brist på utbyggd spårbunden trafik (tåg) gör oss beroende av god och säker väginfrastruktur. Resor med kollektivtrafik till och från arbetet, inom arbetet och på fritiden förutsätter väl fungerande bytespunkter och övergångar mellan olika transportsätt. Funktionaliteten i våra primära kommunikationsstråk är naturligtvis av stor betydelse även för näringslivets transporter.

Vårt digitaliserade samhälle ställer höga och självklara krav på en helt utbyggd digital infrastruktur; Ett arbete där kommunen är en aktör, men inte den enda. Utbyggnaden är till stora delar beroende av kommersiella aktörer. I dagsläget sker inte utbyggnaden i takt med vare sig behov eller nationella, regionala och lokala planer. Snabb och stabil uppkoppling är avgörande för invånare och företags möjligheter att använda e-tjänster, service, handel och kunna distansarbeta.

Socialförvaltningen
Lisbeth Bodén
Fitim Kunushevci

Kommunstyrelsen

Yttrande över Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län

Socialnämnden har beretts möjlighet att lämna synpunkter på remissversionen av den regionala utvecklingsstrategin 2021-2024 (RUS).

I strategiförslagets svarsbilaga ombeds remissinstanserna att yttra sig kortfattat utifrån strategins styrkor och förslag på ändringar av huvudrubrikernas innehåll.

Synpunkter på strategiförslaget

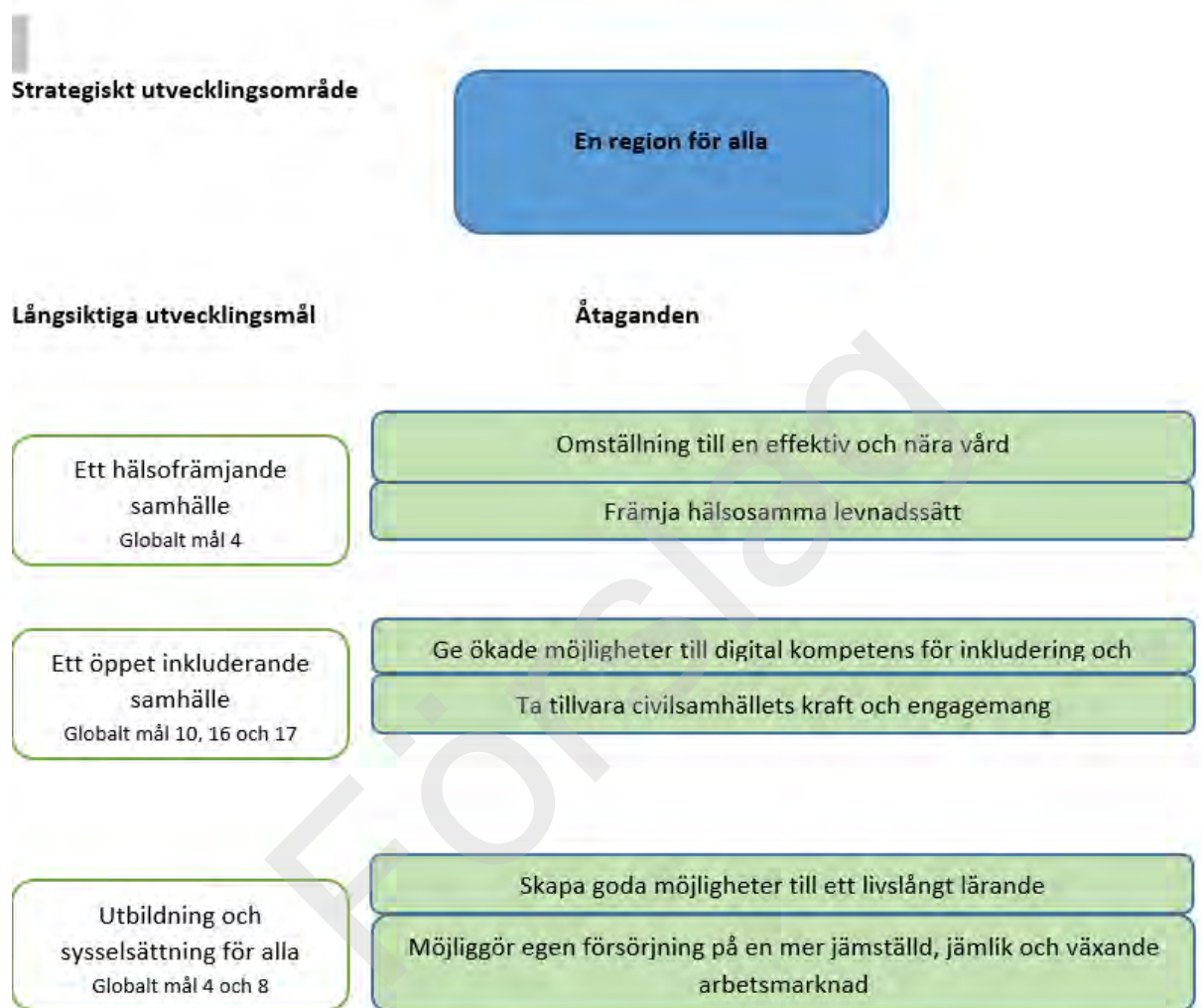
Socialnämnden anser att den regionala utvecklingsstrategins vision, ett gott liv i en nyskapande och hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft, är eftersträvansvärd. Den regionala utvecklingsstrategin är ett bra verktyg i det regionala tillväxtarbetet. Den ger en bra och samlad bild över regionens tillgångar och hur dessa bör utvecklas.

Strategiförslaget är omfattande och konkretiseras i tre strategiska utvecklingsområden med totalt indikatorer som ska mäta delmålen.

Socialnämnden anser att en samlad bild som introduktion till kap 4, 5 och 6 bör finnas med. Detta skulle underlätta målöversikten och de åtaganden samt prioriterade mål som finns. Ett förslag till en introduktionsöverblick av den Regionala utvecklingsstrategin presenteras på nästa sida.

Socialförvaltningen
Lisbeth Bodén
Fitim Kunushevci

Förslag till samlad skiss i introduktionen för kapitel 4,5 och 6

Kopplingen mellan dem utvalda delmålen/inriktningarna för de strategiska utvecklingsområdena och indikatorerna som ska mäta måluppfyllelsen blir för abstrakta samt generella och konkretiseras inte närmare. Målangivelserna för indikatorerna är inte alltid färdigställda utan arbete pågår för att identifiera och föreslå indikatorer.¹ Socialnämnden

¹ Se mål under 4.3 gällande ekonomisk utsatthet/jämlikhet, ungdomars självskattade värde, tilliten bland länets invånare.

Socialförvaltningen
Lisbeth Bodén
Fitim Kunushevci

anser att kopplingen mellan mål/inriktning och indikatorer bör finnas klart när ett förslag på strategi väl överlämnas till remissinstanser.

Vidare saknas konkreta förklaringar av kopplingen mellan de integrerade Agenda 2030-målen i den regionala utvecklingsstrategin. Socialnämnden anser att en grundligare förklaring av Agenda 2030-målen och deras korrelation till delmål/inriktning inom de strategiska utvecklingsområdena bör tydliggöras och förklaras närmare avseende samband och aktiviteter för att nå de uppsatta målen för Agenda 2030. I det nuvarande förslaget så förutsätts det att när väl delmål för utvecklingsstrategin har uppnåtts så har även Agenda 2030-målen realiserats.

Därutöver saknas det en övergripande bilaga med konkreta beskrivningar av de globala målen för Agenda 2030.

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2020-05-12	
Dnr:	Dpt:

Kommunstyrelsen
Socialnämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Delaktighet inom LSS-verksamheten

KPMG har av de förtroendevalda revisorerna i Östhammars kommun fått i uppdrag att granska funktionsnedsatta personers inflytande och självbestämmande över de insatser de fått beviljade enligt LSS. Syftet med granskningen har varit att bedöma om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i LSS. Granskningen ingår i revisionsplan för 2020.

Vår revisionella bedömning är att kommunstyrelsen och socialnämnden inte har vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att intentionerna i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade uppfylls.

Vår granskning har utifrån de dokument vi granskat och de intervjuer vi genomfört inte kunnat identifiera några tydligt uttalade mål som syftar till att säkerställa funktionsnedsatta personers medbestämmande och inflytande. Därutöver har vi inte kunnat identifiera något av kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat forum för dialog med intresseorganisationer som syftar till att öka medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning. Vi har heller inte kunnat identifiera att brukarorganisationerna involveras i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Med anledning av ovanstående rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- fastställa mål som säkerställer funktionsnedsatta personer med LSS-insats medbestämmande och inflytande, och som är möjliga att bryta ner på verksamhetsnivå.
- ge socialnämnden i uppdrag att utarbeta en handlingsplan som säkerställer att ej verkställda beslut om eget boende utförs samt att behovet av LSS-insatser säkerställs.

Med anledning av ovanstående rekommenderar vi kommunstyrelsen och socialnämnden att:

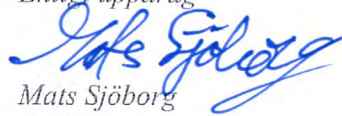
- inrätta ett brukarråd med syftet att stärka den långsiktiga dialogen kring hur möjligheterna till medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning kan öka,
- fastställa rutin som säkerställer inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats.

Med anledning av ovanstående rekommenderar vi socialnämnden att:

- fastställa former för hur brukarorganisationer kan involveras på ett strukturerat sätt i arbetet med att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till Kommunstyrelsen och Socialnämnden för yttrande. Svar önskas senast den 30 september 2020.

Enligt uppdrag

Mats Sjöborg
Ordförande

Granskning av delaktighet inom

LSS-verksamheten

Revisionsrapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2020-05-07

Antal sidor 13

Antal bilagor 1

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2	Avgränsning	5
2.3	Revisionskriterier	5
2.4	Projektorganisation	5
2.5	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Har kommunstyrelsen eller socialnämnden ställt upp några mål rörande inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning?	6
3.2	Har kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat något forum för dialog med brukarorganisationer eller på annat sätt fattat beslut i syfte att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsnedsättning?	8
3.3	Hur arbetar biståndshandläggarna för att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker om en LSS-insats?	9
3.4	Hur arbetar LSS-verksamheterna med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats? Används någon specifik metod eller något arbetssätt?	10
3.5	På vilket sätt involveras brukarorganisationerna i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning?	11
4	Svar på revisionsfrågor	12
	Bilaga 1 – Granskade dokument och intervjupersoner	14

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

1 Sammanfattning

Vi har av de förtroendevalda revisorerna i Östhammars kommun fått i uppdrag att granska funktionsnedsatta personers inflytande och självbestämmande över de insatser de fått beviljade enligt LSS. Syftet med granskningen har varit att bedöma om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i LSS. Granskningen ingår i revisionsplan för 2020.

I Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, § 6 anges att:

Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Vår granskning har utifrån de dokument vi granskat och de intervjuer vi genomfört inte kunnat identifiera några tydligt uttalade mål som syftar till att säkerställa funktionsnedsatta personers medbestämmande och inflytande. Det sammantagna intrycket är att arbetet med brukarnas medbestämmande och inflytande tar utgångspunkt i det faktum att kommunen är relativt liten vilket uppges ge goda förutsättningar för personkännedom och god överblick över en relativt begränsad verksamhet. Detta i sig är dock ingen garanti för att medbestämmande och inflytande säkerställs för personer med funktionsnedsättning ur ett längre perspektiv. Vi konstaterar nämligen att den nödvändiga koppling som behöver finnas mellan politik och verksamheter via förvaltning saknas i och med att det inte finns några utpekade eller uttalade mål kring hur medbestämmande och inflytande ska uppnås för personer med funktionsnedsättning.

Därutöver har vi inte kunnat identifiera något av kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat forum för dialog med intresseorganisationer som syftar till att öka medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning. Vi har heller inte kunnat identifiera att brukarorganisationerna involveras i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Mot denna bakgrund är vår revisionella bedömning att kommunstyrelsen och socialnämnden inte har vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att intentionerna i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade uppfylls.

Rekommendationer

Med anledning av ovanstående rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- fastställa mål som säkerställer funktionsnedsatta personer med LSS-insats medbestämmande och inflytande, och som är möjliga att bryta ner på verksamhetsnivå.
- ge socialnämnden i uppdrag att utarbeta en handlingsplan som säkerställer att ej verkställda beslut om eget boende utförs samt att behovet av LSS-insatser säkerställs.

Östhammars kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

Med anledning av ovanstående rekommenderar vi kommunstyrelsen och socialnämnden att:

- inrätta ett brukarråd med syftet att stärka den långsiktiga dialogen kring hur möjligheterna till medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning kan öka,
- fastställa rutin som säkerställer inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats.

Med anledning av ovanstående rekommenderar vi socialnämnden att:

- fastställa former för hur brukarorganisationer kan involveras på ett strukturerat sätt i arbetet med att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

2 Bakgrund

Lagen om stöd och service (LSS) infördes för att garantera goda levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. LSS syftar därför bl a till full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Enligt lagen ska LSS-verksamhet vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Vidare ska den enskilde i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över de insatser som ges.

Sedan LSS infördes för drygt 20 år sedan har möjligheterna till självbestämmande och inflytande ökat för personer som omfattas av lagen. För att skynda på utvecklingen finns statsbidrag att söka för handikapporganisationer som arbetar mot att nå full delaktighet och jämlikhet i samhället för personer med funktionsnedsättning.

Vissa kommuner har tydliga delaktighetsmål och verksamheter som erbjuder goda förutsättningar för inflytande och medbestämmande. Det finns också kommuner som inte har nått lika långt. I sådana kommuner finns en risk för att personer med funktionsnedsättning inte garanteras samma självbestämmande och inflytande som personer utan funktionsnedsättning. Det innebär i sin tur att LSS-verksamheten riskerar att inte svara mot lagens krav på full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning.

Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning ges de rättigheter som LSS ska garantera. Revisorerna i Östhammars kommun har därför valt att granska om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i LSS.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har syftat till att bedöma om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i LSS. Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen eller socialnämnden ställt upp några mål rörande inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning? Hur följs ev mål upp och hur säkerställs att verksamheten arbetar för att nå målen?
- Har kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat något forum för dialog med intresseorganisationer eller på annat sätt fattat beslut i syfte att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsnedsättning?
- Hur arbetar biståndshandläggarna för att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker om en LSS-insats?
- Hur arbetar LSS-verksamheterna med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats? Används någon specifik metod eller något arbetssätt? Finns skillnader mellan olika verksamheter, t ex daglig verksamhet och gruppbofäder, på denna punkt?
- På vilket sätt involveras brukarorganisationerna i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning?

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar den verksamhet som bedrivs enligt LSS vid kommunstyrelsen och socialnämnden.

2.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Revisionskriterierna kan ofta hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. Revisionskriterierna kan också ha sin grund i jämförbar praxis.

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

- Lagen om stöd och service
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut

2.4 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Martin Jansson, verksamhetsrevisor, under ledning av Anders Petersson, certifierad kommunal yrkesrevisor. Rapporten har kvalitetsgranskats enligt KPMGs rutiner för kvalitetssäkring.

Samtliga intervjurespondenter, som framgår av bilaga 1, har haft möjlighet att faktagranska rapporten.

2.5 Metod

Granskningen har genomförts genom:

1. Dokumentstudier av kommunens dokumentation för området
2. Intervjuer med berörda tjänstemän
3. Analys
4. Faktagranskning
5. Kvalitetssäkring
6. Avrapportering

3 Resultat av granskningen

3.1 Har kommunstyrelsen eller socialnämnden ställt upp några mål rörande inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning?

lakttagelser

Organisation av LSS-verksamheten i Östhammars kommun

Daglig verksamhet

Den dagliga verksamheten i Östhammars kommun är organiserad enligt *Lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV)*. I kommunen finns det, utöver den verksamhet som bedrivs i egen regi, ytterligare två utförare i privat regi.

Kommunens dagliga verksamhet erbjuder sysselsättning vid tolv olika enheter i kommunen. På de olika enheterna utförs arbetsuppgifter individuellt eller i grupp med stöd av arbetshandledare. Enheterna har olika inriktning med exempelvis konst och musik eller caféverksamhet.

Grupp- och serviceboenden i Östhammars kommun

I Östhammars kommun finns det sex olika gruppboendestäder. I varje gruppboendestad bor det fem till sex personer. Lägenheterna har eget kök och badrum. För att få placering i en gruppboendestad så måste den boende tillhöra personkretsarna inom LSS. Det innebär att brukaren måste även ha ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov som mer eller mindre gör kontinuerlig närvaro av personal nödvändig.

Därutöver finns ett serviceboende som möjliggör eget boende med stöd för brukaren. Vid detta boende tillhandahålls stöd av närvarande personal dygnet runt samtliga dagar i veckan.

Styrande dokument

Årsbudget 2020, Flerårsplan 2021 – 2023

I Årsbudget 2020 under avsnittet *kommunens verksamhet* konstateras under socialnämndens verksamhetsbeskrivning att behovet av LSS har ökat under en period och förväntas fortsätta öka. Vidare uppmärksammas att personer med funktionsnedsättning eller multisjukdom har tillgång till god vård och lever längre än tidigare. Det slås fast att personer med funktionsnedsättning vill kunna leva självständigt (utanför familjen) och att fler söker eget boende och daglig verksamhet. Avslutningsvis framgår det att socialnämnden i dagsläget belastas med flera icke verkställda beslut som gäller behov av eget boende (med stöd) och boende i gruppboendestad.

Av Årsbudget 2020 framgår att socialnämnden har två mål – socialnämnden ska vara en attraktiv arbetsgivare, samt socialnämnden ska vara en effektiv verksamhet. Dessa nämndmål bryts ner på verksamhetsnivå genom ett antal styrtalet. När det gäller målet

Östhammars kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

att socialnämnden ska vara en effektiv verksamhet återfinns styrtalet *Utredningstid (dagar) LSS* som är satt till 60.

Förfrågningsunderlag enligt LOV för daglig verksamhet enligt LSS

Enligt det förfrågningsunderlag som används för att kontraktera leverantörer inom valfrihetssystemet för daglig verksamhet anges att: *Utföraren ska, tillsammans med den enskilde och/eller dennes företrädare upprätta en undertecknad genomförandeplan med biståndsbeslutet som grund.*

Vidare framgår det att genomförandeplanen ska beskriva den beviljade insatsen, vad målet med insatsen är, hur och när insatsen ska utföras samt när genomförandeplanen ska följas upp. Genomförandeplanen ska följas upp vid behov och minst årligen. Utföraren ska dokumentera uppföljningen.

Östhammars värdegrund

Vid intervju med företrädare för socialförvaltningen framhålls att kommunens värdegrund utgör utgångspunkt för hur verksamheten arbetar för att säkerställa medbestämmande och inflytande för personer med beslut om LSS-insats.

Östhammars kommuns värdegrund utgår ifrån fyra värdeord enligt följande:

- **Öppenhet** innebär att vi har en förmåga att vara nyfikna, lyssnade, inbjudande till såväl kunder, medarbetare och förtroendevalda. Vår öppenhet blir avgörande för vår legitimitet i framtiden. Här speglar vi demokrati, inflytande och bejakar våra olikheter.
- **Engagemang** handlar om ärlighet, att bry sig och vara angelägen om både medarbetare och medborgare. Att vilja allas väl och göra allt, kanske även det lilla extra.
- **Ansvar** handlar om att ta ansvar för sina handlingar, rätt från mig, rätt från början, medge fel och avvikelser, göra om och göra rätt. För detta krävs både mod och trygghet.
- **Tillsammans**, framtidens värdering. Ju svårare utmaningen blir, desto större vinst att jobba tillsammans. Vår framgång kommer att styras av förmågan att arbeta tillsammans mellan kollegor, mellan enheter, mellan förvaltningar men även tillsammans med andra myndigheter, den civila sektorn och det privata näringslivet. Våra kunder ska inte behöva orientera i huvudmannadjungeln. Hur vi organiserar oss ska inte begränsa dem och mellanrummen mellan enheter och myndigheter måste täppas till.

I det aktuella fallet har verksamhetschefen valt att i verksamhetssystemet bryta ner innehållet i värdeordet *Tillsammans* för att skapa förutsättningar för brukarnas medbestämmande och inflytande.

Kommentar och bedömning

Utifrån de dokument vi granskat och de intervjuer vi genomfört kan vi inte identifiera några tydligt uttalade mål som syftar till att säkerställa funktionsnedsatta personers medbestämmande och inflytande. Det sammantagna intrycket är att arbetet med brukarnas medbestämmande och inflytande tar utgångspunkt i det faktum att kommunen är relativt liten vilket uppges ge goda förutsättningar för personkännedom

2020-05-07

och god överblick över en relativt begränsad verksamhet. Det finns ett påtagligt engagemang kring att arbeta öppet och transparent med utgångspunkt i brukarnas behov och önskemål hos såväl handläggare som verksamhetsansvariga.

Detta i sig är dock ingen garanti för att medbestämmande och inflytande säkerställs för personer med funktionsnedsättning ur ett längre perspektiv. Vi konstaterar nämligen att den nödvändiga koppling som behöver finnas mellan politik och verksamheter via förvaltning saknas i och med att det inte finns några utpekade eller uttalade mål kring hur medbestämmande och inflytande ska uppnås för personer med funktionsnedsättning.

Därutöver ser vi det som en anmärkningsvärd brist att kommunstyrelsen och socialnämnden i *Årsbudget 2020* å ena sidan konstaterar att behovet av LSS under en tid har ökat och kommer att öka, samt att socialnämnden belastas av ett antal ej verkställda beslut som gäller behov av eget boende, medan man å andra sidan inte gett nämnden i uppdrag att säkerställa behovet av LSS-insatser och att ej verkställda beslut utförs.

Vi rekommenderar mot bakgrund av detta att kommunstyrelsen beslutar om mål som säkerställer funktionsnedsatta personer med LSS-insats medbestämmande och inflytande, och som är möjliga att bryta ner på verksamhetsnivå.

Dessutom rekommenderar vi kommunstyrelsen att ge socialnämnden i uppdrag att utarbeta en handlingsplan som säkerställer att ej verkställda beslut om eget boende utförs samt att behovet av LSS-insatser säkerställs.

3.2 Har kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat något forum för dialog med brukarorganisationer eller på annat sätt fattat beslut i syfte att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsnedsättning?

lakttagelser

Utifrån de intervjusvar vi erhållit och de dokument vi har granskat har vi inte kunnat identifiera något av kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat forum för dialog med intresseorganisationer som syftar till att öka medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Under intervjuerna uppges det att frågan om att inrätta brukarråd har varit uppe för diskussion men att något beslut inte har fattats. Det påpekas att ett brukarråd skulle kunna bidra till att lösa problem när inte alla drar åt samma håll.

Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att ett tillvaratagande av brukarorganisationernas erfarenheter, kunskaper och engagemang skulle gagna verksamheternas effektivitet, kvalitet och utveckling positivt och dessutom bidra till det organisatoriska lärandet. Exempelvis skulle ett sådant tillvaratagande möjliggöra för nya perspektiv att framträda och därmed skapa förutsättningar för nya lösningar på gemensamma problem.

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

Vi rekommenderar därför kommunstyrelsen och socialnämnden att inrätta ett brukarråd med syftet att stärka den långsiktiga dialogen kring hur möjligheterna till medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning kan öka.

3.3 Hur arbetar biståndshandläggarna för att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker om en LSS-insats?

lakttagelser

Riktlinje för handläggning av insatser

Riktlinjen utgår från lagstiftning och föreskrifter samt socialnämndens värdegrund som innebär att kontakterna med den enskilde ska kännetecknas av trygghet, meningsfullhet och värdighet. LSS är en rättighetslag för en grupp människor med stora och varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder. Den som tillhör LSS personkrets kan ha rätt till andra insatser enligt annan lagstiftning, exempelvis socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. LSS kan ses som en kompletterande lagstiftning, som träder in när annan lagstiftning inte räcker till för att garantera den funktionshindrade goda levnadsvillkor. Riktlinjen ska tillämpas vid handläggning av ärenden samt i genomförande av insatser enligt LSS.

Syftet med riktlinjen är att ge en likartad bedömning och att möjliggöra rättssäkra beslut samt ge en jämn kvalitet i genomförandet. Enligt syftesbeskrivningen är riktlinjen en vägledning för att underlätta det dagliga arbetet för handläggarna i bedömningen av rätten till insatser samt som stöd i genomförandet av beviljade insatser.

Genomförandeplaner

Biståndsbedömning utgör endast en del av den myndighetsutövning som en kommun utövar inom ramen för LSS. Arbetet med biståndsbedömning är omgärdat av höga krav på sekretess. Dessutom är lagen skriven på ett sådant sätt att bedömningar och överväganden inom ramen för biståndsbedömningen alltid ska ske utifrån den enskilda individens behov och livssituation. Av de intervjuer vi genomfört förmedlas en bild där det framgår att utförarnas och biståndshandläggarnas arbete var för sig bidrar till att säkerställa inflytande och påverkan för personer som söker om en LSS-insats. Utföraren genom att tillsammans med den ansökande upprätta en genomförandeplan beskriver den sökandes samlade behov av insatser. Insatser som handläggaren sedan säkerställer genomförandet av genom uppföljningar.

Individens behov i centrum (IBIC)

2014 fattade socialnämnden beslut om att påbörja processen med att införa arbetssättet IBIC vid biståndsenheten och verkställigheten. Arbetets bedrevs därefter i projektform för att 2017 övergå till att vara en integrerad del i verksamheten. Syftet med införandet var att bidra till ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt, gemensamt språk och strukturerad dokumentation samt skapa bättre underlag för planering och uppföljning.

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt för yrkesverksamma som arbetar med vuxna personer oavsett ålder eller funktionsnedsättning utifrån socialtjänstlagen, SoL, och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. IBIC är en vidareutveckling av Äldres behov i centrum, ÄBIC och har utarbetats av Socialstyrelsen. Enligt myndighetens beskrivning av arbetssättet utgår IBIC från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet.

Under intervju uppges arbetssättet ge goda förutsättningar för beskrivning av nuläge, mål och resultat med stöd av strukturerad dokumentation. Det framhålls vidare ge säkrare överföring och återanvändning av information. IBIC ger även ett stöd i samtal med anhöriga för att beskriva deras situation och behov av stöd.

Kommentarer och bedömning

Givet förutsättningen att biståndsbedömning sker under sekretess och utifrån den enskildes behov och situation gör vi bedömningen att biståndshandläggarnas arbete med upprättande av genomförandeplaner utifrån fastställd riktlinje tillsammans med den ansökande säkerställer dennes inflytande och påverkan. Vi ser därutöver positivt på att socialförvaltningen sedan ett antal år beslutat att implementera arbetssättet IBIC i Östhammars kommun för ökad systematik och likvärdighet i såväl den utförande verksamheten som handlägningsarbetet.

3.4 Hur arbetar LSS-verksamheterna med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats? Används någon specifik metod eller något arbetssätt?

lakttagelser

Vid den *dagliga verksamheten* används ett arbetssätt som involverar och centreras kring en så kallad referensgrupp. Referensgruppen träffas var 6:e vecka och företräder ett antal av kommunens dagliga verksamheter. Vid rekrytering till referensgruppen finns ett dokument som ger intresserade information om syfte och mål med referensgruppen.

Inför varje referensgruppsmöte har varje enhet inom den dagliga verksamheten genomfört en arbetsplatsträff (APT) med arbetstagarna (kommunens benämning). Vid arbetstagarnas APT bestäms bl.a. vilka frågor man vill lyfta till referensgruppsmötet. Dessa frågor skrivs ner på en för ändamålet upprättad blankett. Efter avslutat referensgruppsmöte tas synpunkter och önskemål med till medarbetarna vid daglig verksamhets APT. Efter att de frågor som referensmötet ville lyfta har hanterats återkopplas detta till arbetstagarnas APT och cirkeln, så att säga sluts.

Vid *boendeverksamheten* är den övergripande utgångspunkten för att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som beviljats LSS-insats kommunens implementerade arbetssätt IBIC. Vid varje boende anordnas minst 1 gång i månaden boendemöten där de boende får lyfta önskemål och behov kring aktiviteter etc. Mötena protokollförs och vid behov lyfts frågor uppåt. Därutöver anordnas regelbundna möten med anhöriga som även de protokollförs och ligger till grund för förändringar inom verksamheten.

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

Kommentarer och bedömning

Vi har ovan konstaterat att LSS-verksamheten i Östhammars kommun är relativt liten givet kommunens storlek och att detta skapar förutsättningar för såväl organisatorisk överblick som god personkännedom. Vi gör på basis av den information som framkommit under granskningen bedömningen att de arbetssätt som används för att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats vid kommunens LSS-verksamheter är tillräckligt ändamålsenliga. Däremot konstaterar vi att kontinuiteten i dessa arbetssätt är sårbara då det saknas rutiner eller annan dokumentation som fastställer hur arbetet med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats ska ske.

Vi rekommenderar därför kommunstyrelsen och socialnämnden att fastställa rutin som säkerställer inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats.

3.5 På vilket sätt involveras brukarorganisationerna i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning?

lakttagelser

Vid granskning av dokument har vi inte kunnat identifiera att brukarorganisationerna involveras i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Däremot uppges under intervjuer att företrädare för *Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning* (FUB) delar ut informationsblad till boenden 1 gång i månaden. I dessa informeras om aktiviteter och andra händelser med relevans för de boende och medarbetarna. Det uppges att aktiva inom FUB i egenskap av anhöriga till brukare därmed automatiskt blir en del av verksamheten. Det medges dock att kontakten med FUB inte är strukturerad och i stor utsträckning bygger på personkännedom.

Kommentarer och bedömning

Vår granskning har inte kunnat identifiera att brukarorganisationerna i Östhammars kommun involveras på ett strukturerat sätt för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning. Vid en av intervjuerna uppges att socialnämndens dialogmöten är en lämplig arena för att återkommande involvera brukarorganisationer som ett sätt att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Vi bedömer att det är angeläget att brukarorganisationernas erfarenhet, kunskap och engagemang involveras i arbetet med att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Vi rekommenderar därför socialnämnden att fastställa former för hur brukarorganisationer kan involveras på ett strukturerat sätt i arbetet med att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

4 Svar på revisionsfrågor

- **Har kommunstyrelsen eller socialnämnden ställt upp några mål rörande inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning? Hur följs eventuella mål upp och hur säkerställs att verksamheten arbetar för att nå målen?**

Nej. Utifrån de dokument vi granskat och de intervjuer vi genomfört kan vi inte identifiera några tydligt uttalade mål som syftar till att säkerställa funktionsnedsatta personers medbestämmande och inflytande.

- **Har kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat något forum för dialog med intresseorganisationer eller på annat sätt fattat beslut i syfte att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsnedsättning?**

Nej. Utifrån de intervjuer vi erhållit och de dokument vi har granskat har vi inte kunnat identifiera något av kommunstyrelsen eller socialnämnden inrättat forum för dialog med intresseorganisationer som syftar till att öka medbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

- **Hur arbetar biståndshandläggarna för att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker om en LSS-insats?**

Arbetet med att säkerställa inflytande och påverkan sker i huvudsak genom upprättande av genomförandeplaner tillsammans med den ansökande inom ramen för det sedan 2017 implementerade arbetssättet IBIC.

- **Hur arbetar LSS-verksamheterna med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats? Används någon specifik metod eller något arbetssätt? Finns skillnader mellan olika verksamheter, t ex daglig verksamhet och gruppbofäder, på denna punkt?**

Vi gör på basis av den information som framkommit under granskningen bedömningen att de arbetssätt som används vid kommunens LSS-verksamheter är tillräckligt ändamålsenliga. Däremot konstaterar vi att kontinuiteten i dessa arbetssätt är sårbara då det saknas rutiner eller annan dokumentation som fastställer hur arbetet med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats ska ske.

- **På vilket sätt involveras brukarorganisationerna i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning?**

Vår granskning har inte kunnat identifiera att brukarorganisationerna i Östhammars kommun involveras på ett strukturerat sätt för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

2020-05-07

KPMG AB

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Martin Jansson
Verksamhetsrevisor

Östhammars kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2020-05-07

Bilaga 1 – Granskade dokument och intervjupersoner

Dokument som granskats

- *Årsbudget 2020. Flerårsplan 2021 – 2023*
- *Förfrågningsunderlag enligt LOV för daglig verksamhet enligt LSS*
- *Sammanträdesprotokoll 2014-09-29, Socialnämndens arbetsutskott (ÅBIC)*
- *Ansökan om prestationsersättning för att införa ÅBIC i Östhammars kommun*
- *Vår värdegrund - Broschyr socialnämndens och socialförvaltningens värdegrund*
- *Frågor till referensgruppen*
- *Protokoll arbetsplatsmöte*
- *Protokoll referensgruppen mall 2020*
- *Riktlinjer för insatser enligt LSS*
- *Sammanträdesprotokoll 2017-06-28, Socialnämndens arbetsutskott, information om IBIC och kultur i vården*
- *Lägesrapport KIV*
- *Välkommen till referensgruppen till daglig verksamhet*

Intervjurespondenter

- Daglig verksamhetssamordnare
- Enhetschef daglig verksamhet
- Enhetschef LSS
- Enhetschef Socialförvaltningen
- Kvalitetsansvarig biståndshandläggare SoL & LSS

Socialförvaltningen
Fitim Kunushevci

Kommunstyrelsen

Kommunrevisionen

Yttrande till kommunstyrelsen och kommunrevisionen angående granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

Socialnämnden har tagit del av kommunrevisionens granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten.

Utifrån granskningens har kommunrevisionen inte kunnat identifiera några tydligt uttalade mål från socialnämnden som syftar till att säkerställa inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer. Revisionen uppger vidare att socialnämnden i *Årsbudget 2020* å ena sidan konstaterar att behovet av LSS under en tid har ökat och kommer att öka, samt att socialnämnden belastas av ett flertal ej verkställda beslut som gäller behov av serviceboende. Samtidigt har inte kommunstyrelsen uppdragit nämnden att säkerställa detta behov. Revisionen rekommenderar därför kommunstyrelsen att upprätta mål som säkerställer medbestämmande och delaktighet för personer med funktionsvariationer, samt att kommunstyrelsen uppdrar till socialnämnden att utarbeta en handlingsplan som säkerställer att ej verkställda beslut om eget boende utförs och att behovet av LSS-insatser säkerställs.

Av de intervjuer som kommunrevisionen genomfört med verksamheten har man inte lyckats identifiera att socialnämnden inrättat något forum för dialog med intresseorganisationer som garanterar inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer.

Revisionen rekommenderar socialnämnden att inrätta ett brukarråd som garanterar medbestämmande och inflytande för personer med funktionsvariationer.

Avseende frågan om hur biståndshandläggare arbetar med att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker om en LSS-insats finner kommunrevisionen att

Socialförvaltningen
Fitim Kunushevci

biståndshandläggarnas arbete med riktlinjer, genomförandeplaner och individens behov i centrum (IBIC) säkerställer inflytande och påverkan.

Gällande biståndshandläggares arbetssätt för att garantera påverkan och medbestämmande för personer som beviljats en LSS-insats konstaterar revisionen att arbetssätten är tillräckligt ändamålsenliga. Man finner dock brister i kontinuiteten, vilket skapar en sårbarhet eftersom det saknas klara rutiner som fastställer arbetsprocessen. Därför rekommenderar revisionen socialnämnden att fastställa rutiner i arbetsprocessen som säkerställer medbestämmande och inflytande för personer som beviljats en LSS-insats.

Nedan följer socialnämndens svar på de identifierade bristerna och rekommendationerna som kommunrevisionen framfört i sin granskning.

Uttalade mål som syftar till att säkerställa inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer

Socialnämnden delar revisionens bedömning att arbetet med inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer kan stärkas och utvecklas. Nämnden ser utvecklingsområden kring kommungemensamma målsättningar för Östhammars kommun. Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att ett kommunövergripande politiskt program utarbetas i samarbete med intresseorganisationer och andra berörda aktörer inom civilsamhället med syfte att säkerställa medbestämmande och inflytande för personer med funktionsvariationer.

Revisionens rekommendation om handlingsplan som säkerställer att ej verkställda gynnande beslut om eget boende utförs och att behovet av LSS-insatser säkerställs

Socialnämnden tar kvartalsvis upp inrapporterade ej verkställda gynnande beslut och är väl medvetna om situationen kring resursbristen för gynnande beslut om bostad med särskild service enligt 9 § 9p. LSS. Behovet av bostad med särskild service för vuxna har ökat och förväntas öka ytterligare under de närmaste fem åren. Socialnämnden gav därför förvaltningen i uppdrag 2019-04-10 att ta fram en ekonomisk kalkyl utifrån det utökade

Socialförvaltningen
Fitim Kunushevci

behovet enligt LSS, samt att initiera planering tillsammans med tekniska kontoret av nytt serviceboende för fem personer och gruppboende för sex personer under förutsättning att medel avsätts för utökad ram år 2020 (SN 2019-04-09_§ 69).

Efter att underlag presenterats av förvaltningen beslutade socialnämnden under sitt sammanträde 2019-08-21 att gå vidare med planerna för ett nytt serviceboende för fem personer. Socialnämnden har överlämnat en beställning av nytt serviceboende till tekniska kontoret (SN 2019-08-21_§ 142).

På grund utav det ökade behovet under 2020 har planeringen på andelen platser för bostad med särskild service utökats. Socialnämnden har vid senaste rapporten för ej verkställda gynnande beslut för kvartal två 2020 redovisat nio ej verkställda beslut enligt 9 § 9p. LSS. Av den anledningen väntas fortfarande genomförd förprojektering från tekniska kontoret för ett slutgiltigt beslut om att inleda byggandet av nytt serviceboende.¹

Inrättandet av forum för dialog med intresseorganisationer som garanterar inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer

Socialnämnden delar inte kommunrevisionens slutsatser av att det inte existerar forum för dialog med intresseorganisationer som garanterar inflytande och medbestämmande för personer med funktionsvariationer.

Socialnämnden har ständig representation via socialnämndens ordförande samt representanter från socialförvaltningen i det Kommunala pensionärsrådet (KPR) och Kommunala rådet för funktionsnedsatta (KRF). Rådet är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för intresseorganisationer för personer med funktionsvariationer samt pensionärsföreningarna och kommunens styrelse och nämnder. Rådet ska förstärka inflytande i alla frågor som gäller pensionärer, barn och ungdom samt

¹ För mer information och underlag se ärende med diarienummer SN-2019-85.

Socialförvaltningen
Fitim Kunushevci

vuxna med funktionsvariationer. Rådet fungerar även som ett remissorgan och forum för opinionsbildning och kunskapsspridning.

Kommunrevisionens rekommendation om att fastställa rutiner som säkerställer medbestämmande och inflytande för personer som beviljats en LSS-insats

Socialnämnden delar kommunrevisionens bedömning att det finns utvecklingsområden kring kontinuitet och arbetsprocesser som säkerställer medbestämmande och inflytande för personer som beviljats LSS-insatser. För att säkerställa kontinuiteten kommer socialnämnden uppdra till socialförvaltningen att upprätta rutiner och former som säkerställer inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats insatser enligt LSS.

Förslag

Verksamta inom socialtjänsten och kommunal hälso- och sjukvård

Nära vård i kommunerna

Webbsänd heldag 15 september

Vi ägnar en heldag åt att ta temperaturen på Nära vård i skuggan av Covid-19. Vi får en generell lägesbild i landet och dyker också ner i några konkreta exempel, som mobila närsjukvårdsteam i Västra Götalandsregionen, rehabiliterande arbetsätt i Örebro, en förstudie om personcentrerad vård och hur man kan adressera ansvaret för kompetensutveckling för sjuksköterskor. Utbildningen sänds via webben och kan ses även i efterhand. Medverkar gör bland andra Lisbeth Löpare Johansson, nationell samordnare Nära vård SKR och Helena Henningson, handläggare SKR, Åsa Heikillä, utvecklingsledare i Norrbotten, Carina Lindqvist, Kommunförbundet Skåne, Mats Renard, utvecklingsledare i Skåne, Åsa Olsson, specialistsjuksköterska och Adjungerad Klinisk Adjunkt (AKA) i Stockholm stad, Shirin Pazireh, specialistläkare och sektionschef på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg, Theresa Larsen, projektledare och analytiker på GR/FoU Väst och Sara Nordenhielm, planeringsledare Göteborgsregionens kommunförbund och Berit Hjalmarsson, projektledare för rehabiliterande arbetsätt i Örebro.

Datum: 15 september 2020, kl. 09.30 – 16.00

Plats: Webbsänd utbildning

Målgrupp: Verksamta inom socialtjänsten och kommunal hälso- och sjukvård

Kostnad: 1 900 SEK exkl. moms

Anmälan: Anmälan sker via denna [LÄNK](#). Utbildningen kan ses fram till 15 mars 2021.

PROGRAM 15 SEPTEMBER

09.30-09.45 **Introduktion – Nära vård och kommunerna**

Nära vårdreformen handlar också om en djupare omställning i synsättet på vård. Var står vi i Nära vårdreformen? Hur långt har kommuner och regioner kommit? Hur har Covid-19 påverkat arbetet? Lisbeth Löpare Johansson, nationell samordnare Nära vård SKR och Helena Henningson, handläggare SKR.

09.45-10.30 **Stärkta förutsättningar för vårdens medarbetare**

Utvecklingspengar på 500 miljoner till RSS strukturerna. Vi lyssnar på Norrbotten och Skåne. Vad har de gjort? Hur ska de använda pengarna? Utforskande samtal med representanter från RSS-strukturerna inom respektive län. Åsa Heikillä, utvecklingsledare i Norrbotten, Carina Lindqvist, Kommunförbundet Skåne och Mats Renard, utvecklingsledare i Skåne.

10.30-10.40 **Paus**

10.40 -11.00 **En vård närmare patienten och brukaren**

Lisbeth Löpare Johansson, nationell samordnare Nära vård SKR och representant för Strategi för hälsa SKR reflekterar kring hur en vård som är närmare patienten/brukaren kan stärka hälsa och bidra till ett självständigt liv. Hur når vi dit? Vilken roll har kommunerna?

11.00-11.30 **Rekrytering och kompetensutveckling av sjuksköterskor**

Kommunen som arbetsgivare, hur fungerar det? Rörligheten hos kommunala sjuksköterskor är mkt större än hos andra. Nära vård reformen innebär per se att kommunen ska vara en attraktiv arbetsgivare även för denna grupp. Hur kan man klara detta uppdrag? Åsa Olsson, specialistsjuksköterska och Adjungerad Klinisk Adjunkt (AKA) i Stockholm stad berättar om hur man bedriver verksamhetsförlagd utbildning i Stockholm Stad.

11.30-11.40 **Paus**

11.40-12.15 **Mobila närsjukvårdsteam**

Shirin Pazireh, specialistläkare och sektionschef på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg berättar om hur man under pandemin fördubblat sina hembesök, något som både uppskattas av patienterna och även förväntas ge

färre inläggningar. Det minskade även riskerna att bli sjuk av sjukhusvården.

12.15-13.00 Lunch

13.00-13.30 Personcentrerad vård – en förstudie i Västra Götalandsregionen

Theresa Larsen, projektledare och analytiker på GR/FoU Väst och Sara Nordenhielm, planeringsledare Göteborgsregionens kommunförbund berättar om sin förstudie om hur personcentrerad vård tolkas i ett kommunalt perspektiv. Vad såg man i studien, och hur kommer resultatet att användas i Västra Götalandsregionen?

13.30-14.00 Främja hälsa

Introduktion till Östersund. Hur går det i Östersund? Hur har Covid-19 påverkat arbetet och vad ser de framåt. Magnus Zingmark, FoU-ansvarig Vård och Omsorgsförvaltningen i Östersund.

14.00-14.10 Paus

14.10- 14.40 Intensiv hemrehabilitering Eskilstuna

Efter försöksverksamhet växlar nu Eskilstuna upp och implementerar intensiv hemrehabilitering för hela Eskilstuna. Vad förväntar man sig? Hur relaterar detta till Nära vårdreformen? Johan Lindström, Förvaltningschef.

14.40-15.20 Medskapande istället för "hjälpnödig"

Berit Hjalmarsson, projektledare för rehabiliterande arbetssätt i Örebro berättar om hur man i hela staden ska införa ett rehabiliterande arbetssätt där den egna personen själv ska få vara med och ta ansvar för sin egen utveckling.

15.20-15.50 Sammanfattande reflektion

Berit Hjalmarsson, projektledare för rehabiliterande arbetssätt i Örebro, Theresa Larsen och Sara Nordenhielm resonerar kring vad Nära vård innebär för kommunerna.

15.50-16.00 Avslutning